

A régi Ipoly-parti
hídők hídért
kiáltanak

6 - 8. oldal

Green Park,
vagy wellness?

24 - 27. oldal

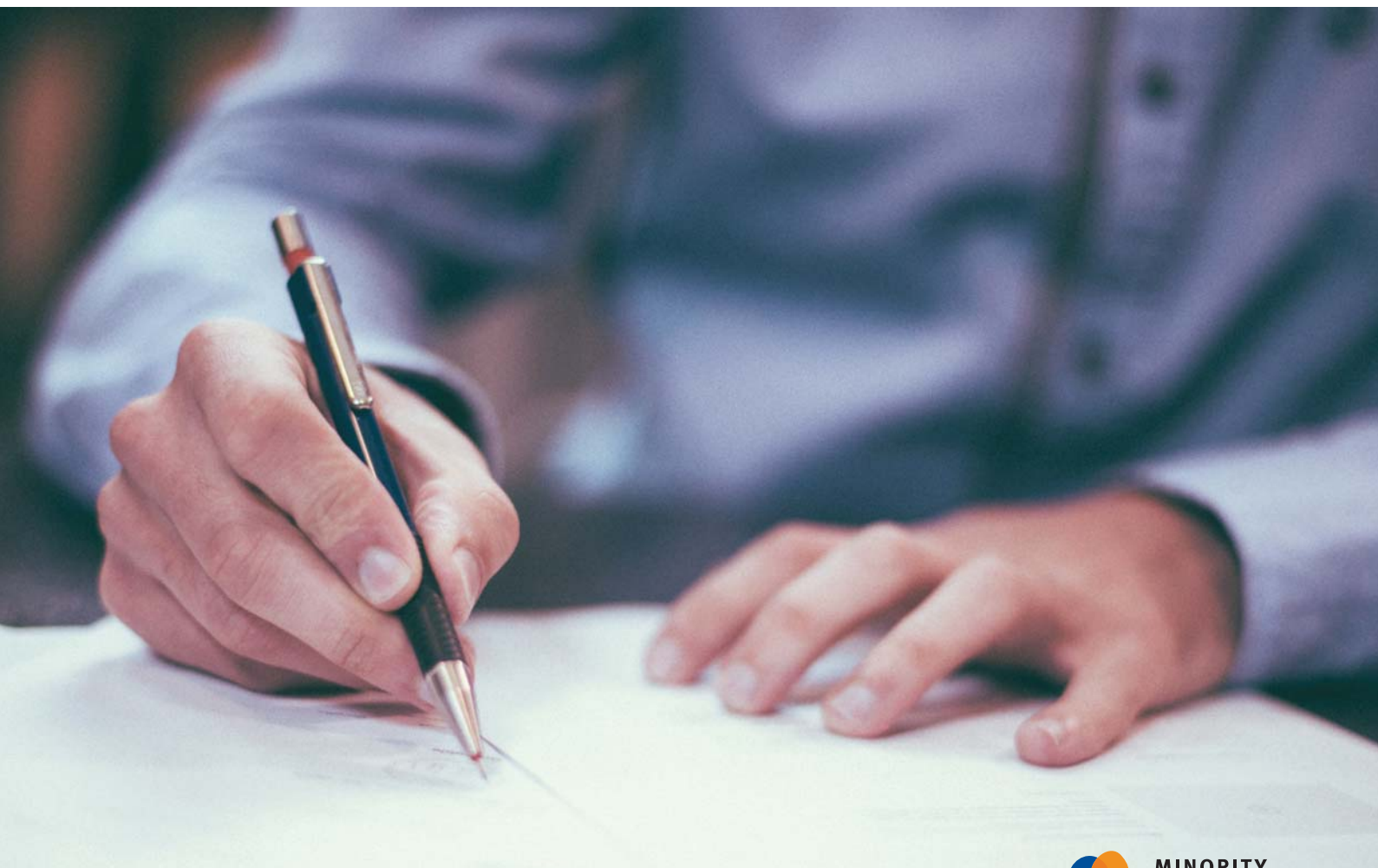
Bodrogköz:
A hátrányunk lehet
az előnyünk

36 - 38. oldal

www.onkormanyzas.sk

VII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM, 2017. június

ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE

MINORITY
SAFEPACK
INITIATIVE

Minority SafePack –
egymillió aláírás a sokszínű Európáért

49 - 62. oldal

Fontos, hogy legyen egy jogi norma, amely megvédi a kisebbségeket

Beiratkozási Program 2017

A Rákóczi Szövetség 2017-ben is pályázatot hirdet a Felvidéken magyar iskolába íratott gyermekek részére.

A felvidéki iskolai beiratkozások esedékessége folytán a Rákóczi Szövetség a 2017/2018-as tanév magyar iskolakezdői számára is meghirdeti beiratkozási ösztöndíj pályázatát. A program a tavalyi évhez hasonlóan minden magyar tanítási nyelvű iskolába beíratott iskolakezdőre vonatkozik Szlovákia területén. A Rákóczi Szövetség a programot továbbra is elsősorban a magyarországi civil társadalom és az önkormányzatok adományaira alapozva hirdeti meg.

A Szövetség december folyamán 12 409 szlovákiai magyar óvodás szüleinek juttatta el levelét a magyar iskolaválasztás érveivel együtt, karácsonyi ajándékcsomaggal összekötve. Ebben a levélben tájékoztatták a szülőket a beiratkozási ösztöndíjról, jelezve számukra, hogy az ehhez szükséges pályázati adatlapot az iskolai beiratkozáskor tölthetik ki.

3 964 olyan óvodásról sikerült tudomást szerezni, akik beszélnek magyarul és 2017 szeptemberében iskolakötelessé válnak.

A Szövetség azzal a kéréssel fordult partnereihez, hogy a pályázati felhívását használják fel az iskolaválasztási kampányban, illetve az adatlapot az iskolai beiratkozások alkalmával töltsék ki a beiratkozó gyermekek szüleinek (ezek a Rákóczi Szövetség honlapján is elérhetők). Az ösztöndíjak átadására a pályázati felhívásban foglaltaknak megfelelően kerül majd sor 2017 őszén.

**RÁKÓCZI
SZÖVETSÉG**

CUM DEO PRO PATRIA ET LIBERTATE
WWW.RAKOCZISZOVETSEG.ORG

Tartalom

Pénzügyi stabilitást akarnak az önkormányzatok	4
A régi Ipoly-parti hídfők híért kiáltanak	6
Barka óvodát nyitott és iskolát tervez	9
Fontos, hogy a koloniák otthon érezzék magukat	11
Megújulnak Komárom önkormányzati útjai	15
Célunk, hogy a turisták itt találjanak maguknak programot	17
A pünkösdi sortáncjárás egy „gútaikum”	20
Gömör egyik szégyene, ami a büszkesége lehetne	22
Green Park, vagy wellness?	24
„A kirakós minden kis darabjával foglalkoznunk kell”	28
Egy honlap a közösségért	31
Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség	33
Bodrogköz: A hátrányunk lehet az előnyünk	36
Húszéves a rimaszombati Fundament Polgári Társulás	39
Kissé javultak magyar iskoláink beírási eredményei	42
Esélyteremtés Nemesradnóton Kedvesház-pedagógijával	46
Fontos, hogy legyen egy jogi norma, amely megvédi a kisebbségeket	49
Az európai őshonos nemzeti kisebbségek is megérdemlik a védelmet	52
Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója (FUEN)	54
Minority SafePack –egy millió aláírás a sokszínű Európáért	57

Új közösségépítés...

Folyamatosan gyűlő tapasztalataink mutatják: kemény – szakmai tudást, szívósságot, türelmet követelő – munka falut-várost vagy megyét igazgatni, vezetni. A szakterületek, melyeket át kell látni, folyamatosan távolodnak.

Gyakran kerülünk malomkövek közé. Más az elvárás helyi közösségeinkben, s megint más a központi államigazgatás szemszögéből. Falvaink-városaink lakosai sokszor olyan problémákra is az önkormányzattól várják a megoldást, amelyre annak semmilyen jogosítványa nincs, mert a törvények nem teszik lehetővé, hogy egy település vezetése beleszóljon a saját dolgaiba.

Itt van például iskoláink sorsa. Harminc éve nem találunk működőképes megoldást a finanszírozásukra. Minél kisebb egy település, költségvetésének annál nagyobb részét viszi el a fenntartásuk, s a pénz így sem elegendő. Bárhogy módosulnak is a törvényi keretek, azt látjuk: a központi államigazgatás csak azt az összeget osztogatja, toldozza-foldozza, rakja egyik helyről a másikra, amelyről világosan csak egyet lehet tudni: ma sem elég az ígéretei teljesítéséhez. A szeptemberi általános béremelést a kormányzat ígérte meg a pedagógusok érdekvédelmi szervezeteinek. Akkor, amikor az önkormányzatok már elfogadták éves költségvetésüket. Sziszifuszi munka ilyen kiadások mellett „üzemben tartani” egy kistépülés egyéb szolgáltatásait is. A „fogjuk meg, és vigyék” klasszikus példájával szembesülünk lépten-nyomon.

Az iskolai szünetünk nekünk aligha lesz gondtalan nyári vakáció, hiszen minden napunkra rávetül az őszre kilátásba helyezett további változások hosszú árnyéka. A beígért kormányzati szociális csomag jelentős részét a személyi jövedelemadó csökkentése jelentheti. A helyi és megyei önkormányzatoknak viszont csupán ez az egyetlen, törvényben garantált jövedelemforrása. Ezen kívül csak helyi adókat és illetékeket vehetnek ki. Minden más bevétel esetleges, mert pályázaton szerezhető meg, s pályázók zöme – a véges források miatt – nem igazán sikeres. Ráadásul: a pályázatok közt a közszolgálatot teljesítő alkalmazotti bérek fedezeti forrása még soha nem szerepelt. Ha nyer is pályázati pénzt egy település, azt más célra nem csoportosíthatja át. Mert a törvény az törvény...

A konfliktus, az érdekütközés pedig helyben marad. Önkormányzat és pedagógus – nagyon sok helyen – lassan egymás ellenségévé válik, holott összefogással talán hamarabb el lehetne érni, hogy az intézményfenntartó és az intézmény alkalmazottja is megtalálja a számítását. Csak a célpontot kellene helyesen látni. Az összefüggéseket a politikai döntések, az államigazgatási lépések és az önkormányzati lehetőségek között.

Úgy tűnik, napjainkban a helyi önkormányzatok sürgető feladata, hogy folyamatos eszmecsere-t folytasson a lakossággal. Egyre több településen derül ki: nem elegendő, hogy a képviselőtestületi ülések nyilvánosak. Rendszeres, talán tematikus falugyűlésekre is szükség van, hogy tisztáznunk lehessen, mi az, amit az önkormányzat meg tud oldani, s mi az, amiben semmilyen hatásköre nincs. Van, ahol a betelepülők jelentenek egyre több gondot, s az őslakosok azt nem értik, miért fogad be mindenkit a „polgármester”... Van, ahol a frissen betelepültek követelnek lakóparkjaikba utakat, boltokat, bölcsődét-óvodát-iskolát... Van, ahol petícióval tiltakoznak, hogy az óvodai-iskolai hálózat kiszolgáló létesítményeit – a közétkeztetést – racionalizálják, mert városvezetés „korrupt bizniszt” vizionálják mögötte...

El kell kezdenünk a közvetlen, rendszeres párbeszédet lakosainkkal, ha azt akarjuk, hogy településeink összetartó közösségként működhessenek.

Óry Péter

Pénzügyi stabilitást akarnak az önkormányzatok

A városok és falvak képviselői május 17-18-ai közgyűlésükön összegezték, hogy kitűzött céljaikból mit sikerült elérniük és új teendőket fogalmaztak meg. A Szlovákiai Városok és Falvak Társulása 28. közgyűlésén, Pozsonyban a leglényegesebb kérdésnek az önkormányzatok finanszírozását nevezték meg.

Štefan Bieľak, a szervezet alelnöke úgy fogalmazott: „Az önkormányzat addig lesz önkormányzat, amíg pénzügyileg erős és szilárd lesz. Ezért minden olyan törvényalkotói kezdeményezést, tervet, javaslatot vagy változást elutasítunk, ami a természetes személyek jövedelemadóiból származó bevételek csökkenését eredményezné.” Fontos, hogy ezt az összeget ne faragják le különböző olyan intézkedésekkel, amilyenek az adóbónuszok vagy adókedvezmények, fejtette ki bővebben. A társulás elnöke, Michal Sýkora ezt azzal toldotta meg, hogy a községekről szóló törvény megváltoztatásába sem kívánnak belemenni, mert ez az önkormányzatiság amolyan „alkotmánya”, amihez ragaszkodnak. Azt a problémát, hogy vannak települések, amelyek lényegében működésképtelen, mert választott testületeik sincsenek, másként kell megoldani.

Ezzel a kérdéssel a közeljövőben foglalkoznak majd és javaslatot is tesznek, hogyan lehetne kiegyensúlyozottabb viszonyt teremteni a polgármester és a képviselőtestület között, hogyan lehessen beavatkozni a helyi rendeletek vonatkozásában az önkormányzati hatáskörökbe, hogyan kelljen meghatározni a helyi képviselők létszámát és jutalmának összegét. Az utóbbi esetben maguk is úgy gondolják, meg kellene állapítani egy felső határt, a jelenlegivel szemben alacsonyabb szinten, s meg kellene fogalmazni a képviselőknek a döntéseikért viselt felelősségét is.

Régóta megoldásért kiáltó kérdés közszégi létesítmények telkeinek tulajdonjogi rendezése, mely nehézkes, hosszadalmas, időnként lehetetlen, mert a tulajdonosokat sem tudják elérni, ugyancsak komoly gond, hogy az eu-

rópai alapokból lehívható támogatások pályázati szabályai a folyamatokat lassúvá, hosszadalmassá és bonyolulttá teszik. Mindkét területen a kormánytól várnak értelmes és gyakorlatias, gyorsan kivitelezhető új szabályozási rendszert. Szorgalmazzák, hogy a közhasznú községi létesítmények állami tulajdonban lévő telkeit ingyenesen ruházzák át a településekre.

Az önkormányzatok nem kívánnak megválni iskolafenntartói felelősségüktől. Az viszont világosan és egyértelműen kiderült a tanácskozás vitájából is, hogy az oktatásügy megoldandó gondjait ők nem kizárólag a pedagógusbérek rendezésében látják. Štefan Bieľak úgy fogalmazott: „Rendszerszintű intézkedésekre van szükség a helyzet javítása érdekében. Világos álláspontunk, hogy a pedagógusbére-

ket rendezni kell, s teljes mértékben tiszteletben tartjuk e kötelességünket”, de csak olyan mértékben, amelyet a kormány is garantál a programnyilatkozatában. Az, hogy a szakszervezetek ennél nagyobb mértékű béremelést követelnek, már problémát jelent. „Év közben nehezen találunk újabb, be nem tervezett forrásokat arra, hogy további béremelést hajtsunk végre. Ha meneteközben emelnünk kell, azt az államnak kell finanszíroznia, emellett kitarunk” – fogalmazott. Az önkormányzatoknak ugyanis a szigorú költségvetési rendjük van, minden eredeti jogkörüket el kell látniuk, az esztendő közepén nem tudnak pénzt teremteni olyan béremelésre, amit a miniszter ígér meg a pedagógus szakszervezetnek. E problémák elkerülése érdekében a városok és falvak érdekvédelmi szervezete szorgalmazni fogja, hogy az összes általános iskola működési és bérköltségeit az állami költségvetés biztosítsa. Párhuzamosan támogatja az iskolahálózat optimalizálását, differenciált működési feltételek bevezetésével, valamint a minőségi mutatók beépítését a normatív finanszírozásba.

A közérdekű szolgálatot végző önkormányzati alkalmazottak béreinek emelését is szorgalmazza az SZVFT, motivációs összetevő bevezetését is javasolja. Mellette szeretnék elérni, hogy a foglalkoztatást támogató aktív intézkedések keretében a városok és falvak szükségleteit is figyelembe vehessék, ne csupán a munkaerő-piac elvárásait. A munka-, szociális és családgügyi minisztériumtól a szociális szolgáltatóhálózat optimalizálását kéri a szervezet, a finanszírozásukban pedig olyam változásokat várnak, amelyek több forrást biztosítanak az állami/önkormányzati intézeteknek az állami költségvetésből. Az egészségügyi minisztériumtól területileg hozzáférhető ügyeleti orvosi hálózatot és megfelelő gyorsmentő-elátást, hatékony központi intézkedések bevezetésével a hiányzó családorvosi praxisok feltöltését várják el, a területi önkormányzatokkal együttműködve pedig a megfelelő szakorvosi rendelőhálózat, valamint integrált egészségügyi ellátó központok létesítését szorgalmazzák a tényleges lakossági szükségleteknek megfelelően.

A fejlesztések és környezetvédelem területén fontos és megoldandó feladatnak tartják a közlekedési infrastruktúra fejlesztési alapjának létrehozását, mely a helyi közutak és parkolók finanszírozásában venne részt; a csatornahálózatok és vízműrendszerek kiépítéséhez pedig elengedhetetlennek tartják – az EU-s források mellett – az állami költségvetési támogatást is, különösen a 2020-at követő időszakban. (Szlovákiában csak a lakosság 62 százalékának van vezetékcsatlakozás ivóvízre.) A szelektív hulladékgyűjtés területén szorgalmazzák a gyűjtés és osztályozás optimális

hálózatának megteremtését, valamint az egységes hulladéknyilvántartó-rendszer létrehozását, a hatékony szabályozást és ellenőrzést a törvény gyakorlati alkalmazása során.

A helyi önkormányzatok szövetsége szorgalmazza a közbeszerzési szabályok egyszerűsítését annak érdekében, hogy a helyi gazdaság támogatása is megvalósulhasson ezek során, miáltal az európai strukturális és beruházási támogatások merítése is felgyorsulhat. Szorgalmazzák, hogy a pályázati folyamatban minél több dolog elektronikus úton történjen és minden iratot csak egyszer kelljen benyújtani. Azt is szeretnék elérni, hogy az alapok merítése folyamatos legyen, különösen az Integrált Régiófejlesztési Operatív Program és a Vidékfejlesztési Program esetében, s elvárják, hogy a folyamat – a helyi akciócsoportok bevonásával – még idén szeptember végéig elkezdődjön.

A szövetség támogatja az önkormányzatok informatizálásának további bővítését, új szolgáltatások bevezetését, a szakmai, módszertani és képzési támogatás megvalósítását. A szabad információáramlásról szóló törvényből fakadó kötelességeinek egyszerűsítését is kéri, ahogy az Intelligens városok projektet is támogatja, együttműködve a tagvárosokkal és illetékes minisztériumokkal a pénzügyi eszközök megteremtésében.

Az SZVFT közgyűlése arról is döntött, hogy az érdekvédelmi szervezet kéri a kormánytól az új építészeti törvény kidolgozásában való részvételét úgy, hogy képviselői minden szakmai csoportban helyet kapjanak.

(A www.zmos.sk nyomán)

Ipolyhídvég, a határ menti község

A régi Ipoly-parti hídfők hídért kiáltanak

Ipolyhídvég a Nagykürtösi járás délnyugati részén található, település Ipolyságtól mintegy nyolc kilométer távolságra keleti irányban. Az Ipoly jobb partján elterülő település első írásos említése 1252-ből származik Hydveg alakjában. A lakosság száma jelenleg 630 körül mozog. A járásban a kisebb községek közé tartozik. A nemzetiségi összetétel alapján többségi magyar település. A magyar ajkúak részaránya meghaladja a kilencven százalékot. A lakosság szinte kivétel nélkül római katolikus vallású.

„Ipolyhídvég gazdag kulturális hagyományokkal, valamint történelmi örökséggel bír. Közösségünket ezekre az értékekre építhetjük” – kezdte az Önkormányzati Szemlének a falu bemutatását Lestyánszky Viktor, Ipolyhídvég polgármestere.

Ipolyhídvég különleges természeti környezetben helyezkedik el. A Börzsöny hegyvonulata és a Selmeci-dombság alkotta völgyben elterülő falu és annak környéke a természetjáróknak számtalan látnivalót ígér. A szomszédságban Natura 2000-es természetvédelmi terület található, védett egyedi flórával és faunával. A települést dombágok is körülveszik. Az itt lévő kilátókból gyönyörű panoráma tárul a turisták elé.

Helyben nem nagyon van munka

Az Ipoly menti fálvakhöz hasonlóan Ipolyhídvég is a mezőgazdaságra építke-

zett. A rendszerváltás előtti időszakban a lakosság nagy részét munkáltatta a helyi termelőszövetkezet. A községet szántók, legelők és erdők szegélyezik. Ezekre alapozva fejlesztették a mezőgazdaságot.

Ugyanakkor az elmúlt évtizedek technikai fejlődésének köszönhetően a mezőgazdaság munkaigényessége csökkent. Kevesebb munkaerőre van szükség, csökkentették az alkalmazottak számát. Intenzív termelésről hagyományos termelésre tértek át.

A településen jelenleg nagyobb, több munkaerőt foglalkoztató vállalat, cég a földműves-szövetkezet mellett nem található. A lakosság nagy része ezáltal naponta ingázik a lakhelye és a munkahelye között. Mint a polgármester jelezte: „A megtartóerőnket erősítené a helyi munkahelyteremtés. Ipolyhídvég nyitott a befektetők előtt, a lehetőségeinkhez mérten minden megteszünk a munkahelyteremtés érdekében.”

A térséghez településeihez hasonlóan, Ipolyhídvégre is jellemző, hogy fokozatosan előregedik a lakosság. Ez köszönhető nagyrészt a tágabb régió kevésbé kedvező gazdasági helyzetének is. A fiatalok nehezen találnak munkát a faluban és a közvetlen környezetében. Az munkavállalók nagyrészt az ország nyugati, ipari központjaiban, illetve külföldön jutnak alkalmas munkához, így ingáznak a szülőfalujuk és a munkahelyük között, illetve tartósan a munkahelyet adó településre költöznek. Ezzel kapcsolatban a község első embere kifejtette: „A térségünkben nincs meg az a gazdasági lehetőség, mely elősegítené a munkahelyteremtést. Ez is gerjeszti az előregedést.” Mint hozzátette, az önkormányzat a lehetőségeihez mérten mindent megtesz azért, hogy a fiatalokat otthon tartsa. S az elmúlt években a lakosság korösszetételében némi változás tapasztalható. Tavaly kilenc újszülöttje volt a falunak. Az elmúlt évekhez képest ez már kedvezőbbnek tekinthető.

A szolgáltatások, oktatási intézmények megfelelőek

Az alapvető szolgáltatások elérhetők a községben. Az önkormányzat a szociális, család- és munkaügyi minisztériummal karöltve elmúlt két évben szociális szolgálatot létesített. Jelenleg három képzett szociális munkás áll a korosodó lakosság rendelkezésére. Az önkormányzat pályázattal tudta a

mellett főleg az egyes szolgáltatások igénybevételénél látható. „A természetes és történelmi kötődés több szintéren is megfigyelhető – emelte ki a falu első embere. – A falu lakossága előszeretettel használja ki az ipolysági kulturális lehetőségeket. Emellett a városban található egészségügyi ellátásokat, főleg a szakellátást és a kórházi szolgáltatásokat veszik igénybe.”

Ugyanakkor a hivatali ügyintézés a járási, illetve a megyei székhellyel lehet csak lebonyolítani. A Nagykürtösi Járási Hivatallal kimondottan jó a falu kapcsolata, a megyei hivatallal és a Besztercebányai Járási Hivatallal azonban kissé visszafogottabb a viszony, fogalmazza meg a polgármester.

A hagyományok tisztelete és a közösségépítés

A közösségépítés egyik pillére a helyi hagyományok és a kulturális örökség ápolása. Ezt jól tudják Ipolyhídvégen is. Magas színvonalon ápolják népi és kulturális hagyományait. Az év folyamán számtalan közösségi rendezvényt szerveznek a községben. A helyi néphagyományokat felelevenítő rendezvények közül említést érdemel a tavaszköszöntő kiszehajtás, az őszi szüreti felvonulás, a farsangi bál. „Községünk jellegzetes s egyik legnívósabb rendezvénye az őszi szüreti felvonulás. Az esemény összekovácsolja a falu lakosságát” – teszi hozzá a polgármester. A faluban sikeresen működik a Csemadok. Több rendezvényt szervez közösen az önkormányzattal. Évente megtartják a pogácsakóstolóval egybekötött

szolgáltatást beindítani, ott nyert pénz a költségekre. A tervek szerint a nyár folyamán bővítik a szolgáltatásokat – fejtette ki Lestyánszky Viktor.

Az önkormányzat emellett több mint egy tucat közalkalmazottat foglalkoztat. A többségüket féléves munkaviszonyban alkalmazzák. Szezonális munkákat végeznek. A járási munkahivatal programjának köszönhetően tizenkét hónapos munkaviszonyban is sikerült alkalmazniuk munkaeerőt. Az elmúlt két évben a program által többen is visszakérültek a munka világába – fogalmazta meg pozitívként a programmal kapcsolatban a falu első embere.

A faluban két élelmiszerüzlet, valamint két vendéglő található. Ez a község nagyságához viszonyítva elegendő, kielégíti a helyi igényeket – véli a polgármester.

Részben rendeztek az oktatási kérdések is. Ipolyhídvégen két oktatási intézmény működik. Az önkormányzat fennhatósága alá tartozik az óvoda, a magyar nevelési nyelvű intézményt átlagosan több mint egy tucat gyermek látogatja.

A faluban található egy alsó tagozatos alapiskola is. A Szent Rita Egyházi Alapiskola egyházi fenntartású, a diáklétszám jelenleg meghaladja a tízet. Az intézmények biztosítják a magyar nyelvű képzést a legkisebbek számára. A felső tagozatos diákok a szomszédos településeken folytatják a tanulmányaikat. Legtöbben az ipolybalogi Ipolyi

Arnold Alapiskolát, illetve az ipolysági tanintézményeket választják.

Járás kontra Ipolyság

A Nagykürtösi járás délnyugati szegletében elhelyezkedő falu távol esik a járási székhelytől. Nagykürtös több mint ötven kilométerre található. Ezzel szemben Ipolyság kevesebb mint tíz kilométerre fekszik. Ipolyság – természetes regionális központként – kiterjedt kapcsolatokat tart fenn a Nagykürtösi járás délnyugati részén elterülő falvakkal is. Az Ipoly menti város és Ipolyhídvég mindig is szorosan kötődött egymáshoz, a falu Hont vármegye részeként is a városhoz tartozott. Ez a viszony bizonyos mértékben a mai napig megmaradt. Ez iskolalátogatás

borversenyt. Az eseményen a helyi és a környékbeli borászok borait kóstolhatják meg a jelenlévők.

Nyolc év kihagyás után újra van a falunak futballcsapata. A területi bajnokságban játszó csapat mérkőzései közösségépítő alkalmak is, hiszen a meccseken mintegy százan szurkolnak a helyi csapatnak, fiatalok és idősebbek egyaránt.

Fejlesztések csak módjával

A falu költségvetésének nagy részét a mindenkori személyi jövedelemadókból lakosságárányosan lecsorgatott források teszik ki. Ehhez járulnak még a helyi adók, ebből gazdálkodik a falu. Ez a pénzügyi forrás elég ahhoz, hogy a szükséges szolgáltatásokat, ellátást biztosítsák a lakosság számára. A falu költségvetése csupán kisebb fejlesztéseket, felújításokat tesz lehetővé. Nagyobb beruházásra nem elegendő a rendelkezésre álló forrás. Ez nem egyedi jelenség, hiszen országos viszonylatban tapasztalható.

Komoly beruházás csakis a pályázatok által indítható el. „Az elmúlt közel két évben több mint tíz pályázati kiírásba kapcsolódtunk be. Több pályázat még elbírálás alatt van. Ugyanakkor sike-

res projektjeink is vannak” – avat be Lestyánszky Viktor a részletekbe.

Nemrég újult meg a községi hivatalnak is otthont adó egykori laktanya. Rendbe tették a külső homlokzatot és szigetelték az épületet, a tetőteret pedig beépítették. A hivatal mellett bérlakásokat alakítottak ki benne. A tetőtér beépítésével újabb négy lakás jött létre, ezeket a napokban adják át. A lakhatási lehetőségek bővítésével elsősorban a fiatalokat célozzák meg, ezzel támogatva az otthonmaradásukat, valamint új családok beköltözését.

Kisebb pályázatokból valósítják meg többek között a kulturális rendezvényeket. Szintén pályázati forrásokból szeretnék megvalósítani szabadtéri színpad környékének szebbé tételét, a temetőnél parkolási lehetőséget akarnak kialakítani. Szeretnék folytatni a bérlakások építését, kialakítását is. Mindehhez pályázatok útján kerülhet pénz, így a pályázati kiírásokat folyamatosan figyelik. Pedig a pályázatok megírása nem kis munka egy ekkora településnek.

Ipoly-híd?

Az Ipoly jobb partján elterülő település szimbiózisban élt a folyó túloldalán lévő Drégelypalánkkal. A két település között már az 15. század végén állandó jellegű híd épült. Ezáltal szoros kulturális, gazdasági és társadalmi kapcsolat alakult ki a két település között. Az a viszonyt jól jelzi, hogy egykor a drégelypalánki katolikus egyházközségnek leányegyháza volt az ipolyhídvégi közösség.

A két települést többé évszázadon keresztül kőhíd kötötte össze. A második világháború végnapjaiban a visszavonuló német csapatok robbantották fel a hidat. Azóta nincs híd a két falu között. A hídfők a mai napig láthatóak az Ipolyparton, pár tíz méterre az ipolyhídvégi községi hivatal épületétől.

Az ezredfordulón egy faszerkezetű gyalogos átkelővel ugyan enyhítették a „problémát”, ám ez autóforgalmat nem tud lebonyolítani. Autóval csupán Ipoly-ságon keresztül, több tíz kilométeres kerülővel közelíthető meg a folyó túlsó partján lévő település. Mint az Önkormányzati Szemlében már írtuk, INTERREG pályázati támogatás felhasználásával próbálják megépíteni az új hidat Ipolyhídvég és Drégelypalánk között.

„Meggyőződésem, hogy minden ipolyhídvégi lakos szívügye az Ipoly-híd megépülése, sokan még emlékeznek az egykori hídra. Sokrétű kapcsolatot erősítene az új híd megépítése” – reflektál a helyzetre Lestyánszky Viktor.

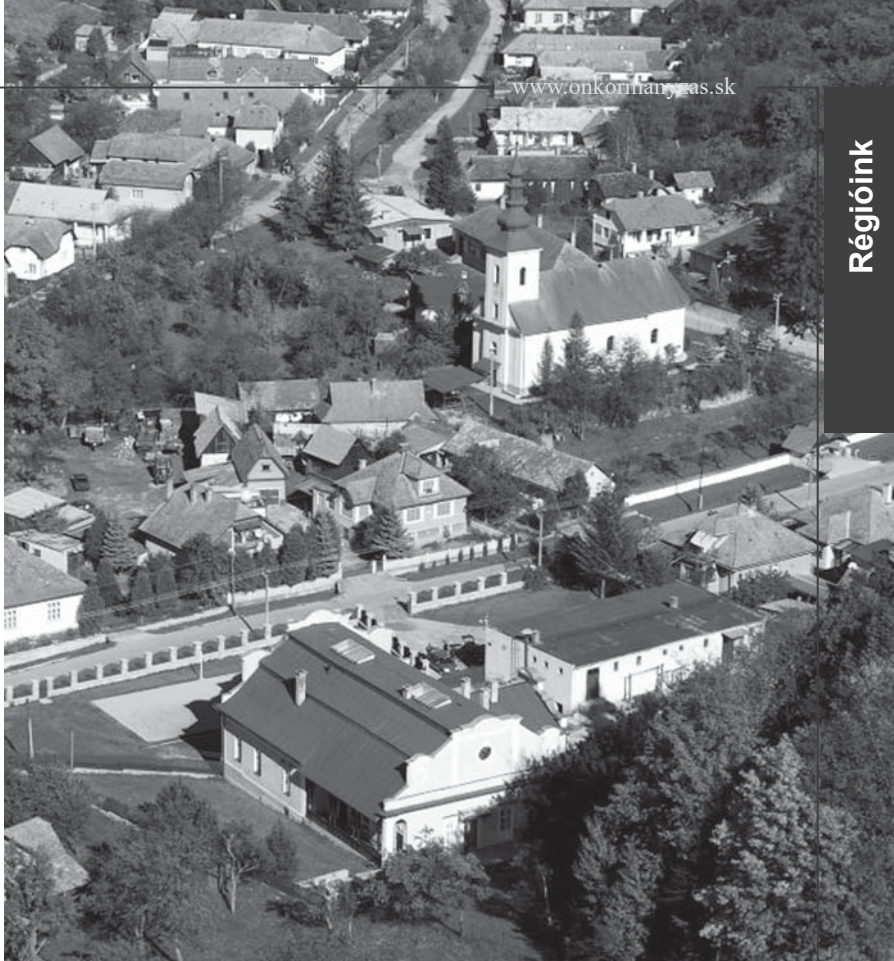
Fontosnak tartják a pályázatokba való bekapcsolódást. Mint elmondta, az önkormányzat számára falu élhetőbb tetele a legfontosabb feladat, ide tartozik a munkahelyteremtés, a szolgáltatások kiterjesztése, valamint az Ipoly-híd megépítése. „Kulturális – társadalmi – gazdasági fellendülés csak összefogással, a lakosság lelkesedésének birtokában érhető el” - mondta végezetül.

Pásztor Péter
Fotó: Vincent Vojtek

Barka óvodát nyitott és iskolát tervez

A Gömör – Szepesi-érchegység és a Gömör – Tornai-karszt közé ékelődött Barka község Rozsnyótól alig huszonhárom kilométerre, délkeleten, a Csermosnya-völgy legfelsőbb részén fekszik. A községtől északra, három kilométerre tör felszínre a Csermosnya-patak. A falu fekvése meghatározta, miből éltek itt az emberek. Barkán mindig virágzott a vadászat, az Árpád-házi királyoknak is vadászterülete volt a község határa. És már az ókorban megkezdődött a bányászat az érchegység területén. A kelták bányásztak itt először aranyat, majd fokozatosan az ezüst-, a réz- és a vasércbányászat következett, míg ki nem merültek a lelőhelyek. Az 1880-as évek végén a falu határában a bányászat befejeződött. Időnként voltak még próbafúrások – ennek mai napig megvannak a nyomai –, legutóbb az 1950-es években próbálták felmérni a hely adottságait.

A roma lakosság van többségben

A község területe túlnyomórészt erdő, pontosabban a 2370 hektár területből 1700 hektár erdő. Az erdőgazdálkodás mindig is jellemző volt a vidékre. Fakitermelésből és szénégetésből éltek a lakosok. A mezőgazdaság jellegét főleg a sok legelő és kevés szántó föld határozta meg. Az 1980-as években a teljes füvesítésre tettek, szántó földje mára gyakorlatilag nincs is a községnek. Ebből adódóan napjainkban nagyon magas a munkanélküliségi ráta a faluban, hiszen helyben alig akad a munkalehetőség.

Jelenleg már van itt magyar tannyelvű óvoda, amelyet 2015 őszén sikerült újra megnyitni. „A falunak mintegy 15 évig nem volt óvodája. Tehát néhányan az önkormányzatnál és az óvodában dolgoznak a lakosok közül. Ezen kívül mindenféle alkalmi lehetőséget kihasználva, a munkaügyi hivattalal együttműködve vannak munkahelyteremtő pályázataink. Ezekbe bekapcsolódva dolgoznak a helyi emberek, illetve vannak, akik beutaznak Dernőre és főleg Rozsnyóra” – eseteli a helyzetet a polgármester, **Icso Béla**.

A munkanélküliségi ráta egyfajta körképként árukkodik a falu összetételéről is. Bár a községben élők zöme magyar ajkú, számbelileg a roma lakosság van többségben. A jelenlegi községi adatok szerint az 558 lakos 78 %-a roma. Benősüléssel

lett néhány szlovák anyanyelvű lakos is, de ők a magyarokkal egyetemben már az előregedés felé haladnak.

„A fiataljainkat nem sikerült megtartanunk. A magyar nemzetiségűek elmentek, így nagyon kevés magyar fiatal van a faluban. Ez nagy szomorúságom, és úgy gondolom, a kudarcom is, hogy nem tudtam, tudtunk megfelelő feltételeket kialakítani arra, hogy érdemes legyen fiatalként Barkán maradni” – töpreng hangosan a falu első embere. Pedig hát nem pusztán kudarc az élete. Icso Béla „a nincstelenség, a hátrányos helyzetűek és a romák letelepedését rendezett módon, alaposan átgondolva vitte véghez. Barka község az etnikai összetétel, a szegény sorsú emberek túlsúlya ellenére az egyik legrendezettebb falu a Felső-Gömörben” – fogalmazott Hulkó Gábor április 2-án, amikor Icso Béla, Barka község polgármestere vette át a Szlovákiai Civil Becsületrend díját Komáromban.

Icso Béla a civil tevékenységei mellett negyedik ciklusban polgármestere egy olyan falunak, ahol egy fiatal, túlnépesedett roma közösség él. „Vannak személyek, akikkel nagyon jó tapasztalatom van, és hosszú évek óta együttműködünk. Azt tudom mondani, hogy nagyon jól. Tehát meg tudjuk beszélni a dolgokat, véghez tudjuk vinni, amit eltervezünk. Természetesen mindig akadnak olyan emberek is, akikkel az együttműködés nehezebb.

Van egy réteg, akikhez nagyon nehezen tudom megtalálni az utat. De mindig többen voltak azok, akikkel együtt tudtunk működni. A fiatalok közt is vannak tettekre készek, és nagyon értelmeseek, de az idősebb generációval érezhetően jobb az együttműködés” – állapítja meg a polgármester.

A fiatalok nem elégedettek az életükkel. Igyekeznek kitörni, többen vannak, akik a lakáshelyzetükön igyekeznek változtatni. Az ügyes, dolgos emberek önerőből próbálják helyzetüket javítani, és megállják a helyüket a munkában is. A gond az, hogy a munkaerőpiacon tudnak-e munkát kapni, illetve hogy mennyire tudnak esetleg alkalmi munkát találni maguknak.

Icso Béla a nehézségek ellenére szeret ebben az eldugott kis faluban élni. „Ennek érzelmi és nem anyagi vonzata van. Mind édesanyám, mind édesapám és nagyszüleim is ebből a faluból valók. Az elődjeim mind Barkáról származtak. Itt töltöttem a gyerekkoromat, és a környék annyira megragadott, rabul ejtett, hogy így mondjam, hogy nagyon kötődöm hozzá, és igyekszem az adott körülmények között is kihozni a legjobbat mind a környezetből, mind az emberekből, hogy közösen, azon a részen, ahová rendeltettünk, meg tudjunk élni” – vallja a polgármester.

Szlovákiában – a magyar ajkú lakosságot tekintve – Barka legmagasabb tengerszint

feletti magasságban fekvő település, így a református templomok tekintetében is az. Ez mintegy 560 m tengerszint feletti magasságot jelent. A falu határában húzódik a Szádellői-völgy nyugati oldala. A térségben rengeteg barlang található, a Barkai – fennsík jégbarlang is van, mely az úgynevezett Hollókőben alakult ki. Érdekességnek számít a Hólyuk is, amely az UNESCO listájára is felkerült. „A hasadék a Barkai-fennsík Sejb-völgy felé eső részének a fokozatos letöredezéséből, lecsúszásából keletkezett, amely egy 25 méter mély szakadék, jelenleg mintegy 120 m hosszán. Ha télen sok hó esik, akkor még júliusban is tudunk hógolyózni a Hólyukban” – mondja mosolyogva Icsó Béla.

Barka jelentős búcsújáró hely lett

Barka a Kármelhegyi Boldogasszony búcsújáróhelye. Mai kegytemploma 1759-ben barokk-klasszicista stílusban épült, 1896-ban felújították, majd a múlt század 80 – 90-es éveiben újra tatarozták. Főoltára és szószéke XVIII. századi barokk alkotás. A barkai templom főoltárképén nemcsak a Kármelhegyi Boldogasszony látható, hanem a legendás jelenet is, amikor Stock Szent Simon átveszi a szent vállruhát (skapulárét) a Szűzanyától. A XVIII. századi olajfestményt a hagyomány szerint egy Kuchta nevű lucskai ember hozta Rómából. Először Lucskára vitték, de másnap reggelre Barkára került, egy gesztenyefa ágára. Ez a csodálatos eset háromszor megisméltődött. Ennek a gesztenyefának a helyén áll a mostani római katolikus templom oltára.

„Amiről híres a falu, az a barkai búcsú. Barka 1759-től hivatalos pápai bullával elismert búcsújáróhely. Ennek az alapját a barkai Skapuláré Társulat képezi, amely 1758-ban – mint a budai Skapuláré Társulat a leánytársulata – jött létre, majd 1759-től önállósult. A barkai Skapuláré Társulat a mai napig létezik és a legrégebbi polgári társulás az egész környéken. A búcsú látogatottságát a taglétszám határozza meg, mivel a búcsúra a Skapuláré Társulat tagjai látogatnak el. Az új tagok a mai napig felveszik a skapulárét, amely lelki kiváltságokat hoz azoknak, akik viselik. Ez tulajdonképpen egy vállruha. A tagság kötöttségekkel jár. Minden tagot a társulati anyakönyvben tartanak nyilván, a tagságot egy igazolvány is tanúsítja, melyben le van írva, hogy mik a kötelezései és mik a kiváltságai a tagnak. A kiváltságok főleg a túlvi-

lági életre vonatkoznak “– magyarázza a falu első embere.

A község műemlékei közé sorolható a római katolikus templomon kívül az önkormányzatnak otthont adó kastély, amelynek az utolsó tulajdonosa ifj. Horthy Miklósné gróf Károlyi Consuela volt. Az 1990-es évek elején történt teljes külső felújítás óta eltelt 20-25 évben azonban eloregedett a vakolat, és égető szükség lenne a felújításra, amelyet pályázati forrásokból tudnának megoldani. Jelenleg várják a benyújtott pályázat kiértékelését.

Pályázni sem egyszerű

Sikeres pályázataik közé főleg az emberi erőforrások terén a munkaügyi hivatalhoz benyújtott pályázataik sorolhatók. Voltak pályázataik a szociális terepmunkára és más dolgokra is, azonban jellemző, hogy sok mindent önerőből oldanak meg a községen. Az utóbbiak közé sorolhatók a részben felújított utak, a ravatalozó, a kastély körüli járdák és kerítés, a telekvásárlás építkezési telkek kialakítása céljából, de még a volt református egyházi iskola épületének teljes átépítése óvodává is. Az átalakítás és a berendezés 2010 – 2015 között valósult meg mintegy 110 000 eu-

rós önerőből. Az önkormányzat támogatást, 2 000 eurót az ESET cégtől kapott a konyhai berendezés megvásárlására.

„Eleinte sokat pályáztunk, viszont a kormányváltások során kérvényeink is átértékelődtek, és nem az óvoda lett országos szinten a legfontosabb. Másrészt: látni kell, hogy az uniós pályázatok elkészítése és estleges megvalósítása nagyon jelentős terheket ró egy ilyen kis önkormányzatra, ezért is igyekszünk megoldani önerőből, amit csak lehet” – hívja fel figyelmünket Icsó Béla.

Ennek ellenére gazdag, távolba mutató fejlesztési tervekkel rendelkezik az önkormányzat. Szeretnék az óvodai férőhelyek számát gyarapítani, a létszámot – az igények szerint – megközelítőleg 80% -kal növelnék. A későbbiekben egy kisiskola létesítését, a megvásárolt telkeken családi házak építését tervezik. Községi központ létrehozásán is gondolkodnak. Hogy ezek az elképzelések mikor válhatnak valóra, az az anyagi lehetőségektől függ leginkább. A tervek persze nagyban befolyásolják a felmerülő sürgető teendők-szükségletek, mint például a kastély épületének felújítása, vagy a községi utak újra aszfaltozása, mert ezek sem tűnnek halasztást.

Beke Beáta

Az önkormányzatban dolgozók a jelent és a jövőt is szolgálják

Fontos, hogy a koloniak otthon érezzék magukat

Kolon ősi magyar település a Zoboralján. Mindig is a nyelvhatáron húzódtott, mostanra azonban szóróvanná vált, amely meghatározza a falu és az itt élő közösség életét. Néhány éve még a Felvidék legészakibb magyar többségű települése volt, mára a helyzet változott. Egyes adatok szerint már közvetlenül a honfoglalás után magyar törzsek telepedtek meg ezen a vidéken. A falu jelenéről és jövőjéről BALKÓ RÓBERT polgármesterrel beszélgettünk.

Egy helyütt azt nyilatkozta, hogy Kolon ön számára a legszebb község, ami létezik. A települések jelenét viszont meghatározza a múlt is, mit lehet tudni Kolon történetéről?

Kolon Nyitra megyei település, három város ölelésében található. A megyei város, Nyitra; Aranyosmarót és Verebély között fekszik a község, a három szlovák nagyváros körzetében az itteni magyarság nagyon nehéz helyzetben van. Ez nemcsak Kolonra igaz, hanem az egész Zoboraljára. A település első írásos említése 1113-ból származik. Tehát 2013-ban a községünk kilencszáz éves fennállását ünnepelte. A nevének eredetére több lehetséges magyarázat is van. Az egyik szerint Kolon Andrásról kapta a nevét a falu, a másik szerint egy török kifejezésből a Qulunból származik a neve, amely csikót jelent.

A falu jelenét tekintve a népszámlálási adatok alapján fogyó magyarságról beszélhetünk. Míg tíz évvel ezelőtt a lakosság hatvan százaléka vallotta magát

magyarnak, mostanra a magyarok aránya ötven százalékra csökkent. A falu lakosainak száma felfelé ível, de ez elsősorban az idetelepülő családoknak köszönhető, és nem a természetes népszaporulatnak. Az elmúlt tíz évben nagyjából évi 20 személlyel gyarapodott a lakosok száma. Ma a falunak 1600 lakosa van.

Milyen jellegű a beköltözés a településre? Inkább olyanok érkeznek ide, akik az ország más szegletéből a közeli Nyitrára jönnek dolgozni, vagy inkább az tapasztalható, hogy a Nyitrán élő emberek keresnek magunka nyugodtabb lakóhelyet, és ezért falvakra költöznek?

Nyitrán ugyan ma már van munkalehetőség, és vannak ipari parkok is, de ez az elmúlt öt év hozadéka. Inkább olyanok költöznek Kolonba, akiknek a szü-

lei, vagy nagyszülei innen származnak. A szülők elköltöztek a nagyvárosba, a gyermekek pedig a nagyszülők telkén, kertjében építkeznek, vagy felújítják a régi házakat és ide költöznek. Ők a városból már többnyire úgy költöznek vissza, hogy időközben elszlovákosodtak. Van egy másik csoportja is az ideköltözőknek, ők véletlenszerűen választják ki Kolont új lakóhelyüknek, itt vesznek ingatlant és ideköltöznek. Tehát vannak a faluban olyanok is, akiknek egyébként semmilyen kötődésük nincsen Kolonhoz, vannak lakóink például Kisszebenből (Sabinov) is.

Kolonban van magyar tanítási nyelvű iskola és óvoda is. Milyen az oktatás helyzete a községben?

Van egy önálló jogalanyisággal működő alapiskolánk és óvodánk. Az intézmény

egy igazgatás alatt működik. Az iskolában van egy magyar és egy szlovák részleg. A magyar tanulók alsó tagozaton tanulhatnak. A szlovák részleg teljes szervezetségű. Az óvodában is van egy magyar és egy szlovák osztály. Az óvodát 35 gyermek látogatja. Az iskolában összesen 95 gyermek tanul. Költségvetésileg az iskola éppen a fenntarthatóság határán van.

Az önkormányzatok nagy része saját költségvetéséből is támogatja az alapiskoláját. A 95 fős létszám arra utal, hogy Kolonban is támogatásra szorul az iskola.

Egyelőre nem volt szükségünk arra, hogy az alapiskola költségvetését a települési költségvetésből egészítsük ki. Kihasználjuk azokat a lehetőségeket, amelyet a törvények adnak, és az iskolaügyi minisztériumban egyeztető eljárás keretében kértünk kiegészítést az iskola fenntartására. Az eddigi években meg is kaptuk a kiegészítést, ami évi 15-20 ezer eurót jelent, amely a normatív támogatással együtt már elegendő az intézmény fenntartására. Ha ez a forráslehetőség megszűnik, akkor nagy bajban leszünk. De amíg a tanulói létszám száz körül mozog, addig az iskola a jelenlegi formában kifinanszírozható. Az óvodát a törvények szerint a települések költségvetéséből kell fenntartani, hiszen annak fenntartása az önkormányzatokról szóló törvény értelmében az eredeti jogkörök közé tartozik, azaz az adóhányadból kell finanszírozni.

A magyar gyermekek az alsó tagozat elvégzése után hova járnak iskolába?

A magyar iskolát látogató tanulók a negyedik osztály után a gyűjtőiskolák valamelyikébe mehetnek, ez így van az egész régióban. Ezt a rendszert még a rendszerváltás előtti időkből örököltük. Van teljes szervezetségű iskola Gímesen, Pogrányban és Nagycétényben. A koloni gyerekek Gímesre járnak felső tagozatra. A gyerekek ma már iskolabusszal járnak, de régebben tömegközlekedéssel jutottak el az iskolába.

A település kulturális életét nagyban meghatározza, hogy több civil és hagyományörző szervezet is működik. Az önkormányzat is szervez programokat, most mindenütt az egyik népszerű magyarországi zenekar plakátját látjuk, amely a nyár elején koncertezik majd.

Polgármesterként milyennek látja a település kulturális életét? Milyen tapasztalata van az önkormányzatnak a civil szervezetekkel?

Elég jó, pulzáló kulturális élet van Kolonban. Ez köszönhető azoknak a civil szervezeteknek, amelyekkel jó viszonyt ápol az önkormányzat, mindez mellett a település önkormányzata is kiveszi a részét a rendezvények szervezéséből. Több szervezet is nagyon jól működik. Az egyházzal is jó viszonyban vagyunk. A vadászoknak, a borászoknak, a sportolóknak is van szervezetük, és nagyon színvonalas az énekkarunk is. Őket bevonjuk a községi rendezvényekbe. Ennek köszönhetően, mivel a közösen végezzük a munkát, a rendezvényeink nagyon sikeresek. Vannak olyan csoportjaink, amelyek működhetnének jobban is, például a Csemadok is, valamint a hagyományörző csoportunknál is van egy lejtő, amíg 5-6 éve állandó próbáik voltak, és rengeteg fellépést vállaltak, mostanában csak ad hoc módon működnek. Sokuk az évek alatt édesanyává vált, és még nem tért vissza teljes mértékben, vagy más helyütt vállalt munkát és ezért ment el. Az énekkar és a folklórcsoport tagjai között

egyébként volt átfedés, és néhányan mind a kettőt már nem tudták vállalni. Ugyanez elmondható az ifjúsági szervezetünkről is. Próbáltunk egy Young Kolon City elnevezésű multikulturális, multifunkciós csoportosulást összehozni, de ez is kifulladt. Sajnos a fiatalságról nem mondható el, hogy szerveződné, mozgolódna. Viszont azt elmondhatom, hogy sok fiatal

országi Krajcáros Alapítvánnyal karöltve. Napközis foglalkozásokat is tartanak, ahol a magyar szülőket az egyházzal karöltve próbáljuk összefogni. Ezek hasonló foglalkozások, mint amelyet a Ringatóból ismerhetnek a kisgyermekes szülők. Szeretnénk a három év alatti gyermekek és szülei részére egy baba-mama klubot is elindítani a jövőben. Egyébként minden nemzeti és keresztény ünnepet megtartunk, gondolhatunk itt a március 15-ére, vagy az október 6-ai gyásznapi, illetve a búcsúra is. De tartunk anyák napi és karácsonyvárá rendezvényt, van falunapunk, főzőversenyünk és Szilveszterre is mindig szervezünk rendezvényt. Ha van évfordulónk, mint például a falu első írásos említésének kilencszázadik évfordulója volt, akkor minden rendezvényt e köré építünk fel, abban az évben adtunk át kitüntetések is. Tavaly az énekkarunk negyvenöt éves volt, tehát abban az évben arra építettünk.

Az önkormányzatok nagy része a személyi jövedelemadóból származó adóhányadon kívül pályázati pénzekből tartja fenn magát. Kolon esetében tudjuk, hogy a főtér európai uniós pályázatból épült meg, de mit sikerült még megvalósítani, akár pályázatból, akár a község saját költségvetéséből?

részt vesz a sportklub életében. Van egy nagyon jó sportklubunk, ahol a felnőtt csapaton kívül három ifi csoport is működik. Ezek mellett is vannak még nagyon jól működő polgári társulásaink, kiemelném az Élő Zóboraljót, mely nemzeti jellegű rendezvényeket kezdeményez. Ők nemrégiben a kultúrházban szerveztek egy 1. világháborús kiállítását a magyar-

Van egy problémánk, amellyel azóta küzdünk, hogy a mostani csapat átvette a falu irányítását. Több mint tíz évvel ezelőtt nagy adóssággal vettem át a települést, ezt az adósságot folyamatosan törlesztjük. Mostanra sikerült elérnünk, hogy a tizenegy éves munkánk eredményeként kaptunk egy elismerést, amely azt igazolja, hogy jól gazdálkodtunk.

Ez egy olyan siker, amely az önkormányzatnak és a hivatalnak a munkáját dicséri. Ez eléggé láthatatlan munka, hiszen ennek a gyümölcsét nem tudjuk leszüretelni. Azonban úgy sikerült az adósságból lefaragnunk, hogy nem csökkentettük azokat a szolgáltatásokat, amelyek a polgároknak szerintünk járnak, nem kapcsoltuk ki a közvilágítást, a hulladékgazdálkodáson sem spóroltunk, a kulturális élet, az oktatási intézmények és a szociális szolgáltatások sem látták a kárát az előző vezetés által felhalmozott adósságnak.

Ennek ellenére egy szép, rendezett faluba érkezik a Kolonba látogató...

Minden pályázati lehetőséget igyekszünk kihasználni, amely a falufejlesztési tervvel összhangban van. A megyei kispályázati felhívásokból, a bankok által meghirdetett pályázatokból is igyekszünk profitálni. És több pályázatot is beadunk, amelyek eredményére még várunk. Szeretnénk bővíteni a víztisztító állomást. A hivatal épületét is szeretnénk felújítani, amelyben a posta és a kultúrterem is van, ennek érdekében a középületek energetikai kiadásainak csökkentésére kiírt pályázatra is adtunk be kérelmet, és a zöldhulladék újrahasznosítására is adtunk be projektet. A negyedik nagy tervünk a falu határában lévő szemétkerakot rekultivációja, ezt a területet szeretnénk egy zöldövezetté átalakítani. A talajvíz elvezetése és az árvíz elleni küzdelem is fontos, ezért az árkok kialakítását is célul tűztük ki. Sajnos a régi árokrendszert felszámolták a lakosok, miközben a település dimbesdombos volta miatt erre nagy szükség lenne, hiszen van a településnek olyan pontja, aminek a tengerszint feletti magassága 190 méter, de van olyan is, ami 230 méter. Tehát ezt a problémát meg kell oldanunk. Részt vettünk a bérlakás programban is, felépítettünk egy tízlakásos társasházat, jelenleg 19 lakásunk van. Voltak kisebb pályázataink, amelyek a falu biztonságát szolgálják, így például a köztéri kamerarendszerünk is pályázati pénzből épült. Az európai uniós Town twinning testvértelepülési pályázati kiírást is kihasználtuk, ezekben az utóbbi években sikeresek voltunk.

Hány testvértelepülése van Kolonnak? És milyen az együttműködés?

Jelenleg három településsel működünk együtt. A legrégebbi kapcsolatunk a ma-

gyarországi Veszprém megyei Csajág településsel van. Velük már majdnem harminc éves viszonyunk van. 2013-ban megállapodást kötöttünk a csehországi Vratěnín településsel és az erdélyi Csík-szentlélekkel. A legaktívabb kapcsolatunk Csajággal van, hiszen az évek során igazi barátságok kötődtek a családok között. De a másik két faluval is szeretnénk egyre szorosabbra fűzni a viszonyt.

A választási ciklus felén már túl vagyunk. Ha értékelnünk kellene, hogy a kampányban megfogalmazott célkitűzésekből mit sikerült megvalósítani, akkor mit emelne ki?

Már harmadik alkalommal hasonló a képviselő-testület összetétele. Ahogy említettem, volt egy nagyobb adósságunk, ezért a választások előtt nem tettünk nagyobb investíciós ígéreteket. Inkább arra építettünk, hogy a közösséget szeretnénk dolgozni, valamint hogy a kommunikáció hatékonyabb legyen a polgárok és a hivatal között. Elindítottuk az e-mailes kommunikációt, és egy facebookos profilt. E mellett a közbiztonság javítását tűztük ki célul. Arra alapoztunk, hogy emberfüggő ígéreteket kell tennünk, amely megvalósítható kisebb költségvetésből is, például a rendezettebb települést. Szerepelt a programban a közösségteremtés is, fontos, hogy a településen élők magukénak érezzék Kolont, hogy otthon érezzék magukat. Az önkormányzatban dolgozó emberek egyik kellemes feladata, ha komolyan gondolják a munkát, hogy a jelent és a jövőt is tudják formálni. A jelenben hozott döntéseink kihatással vannak a jövőre. Az egyik feladatunk kialakítani olyan cselekvési és kommunikációs formákat, amelyben elérjük, hogy a polgáraink ne zárkózzanak be, hanem éljenek a faluval és megélik az együttműködési formákat.

Aki betér Kolonba, annak azonnal feltűnik a kétnyelvűség. A táblák, melyek eligazítanak a faluban, kétnyelvűek, a település honlapjának van magyar verziója, a hivatalnokok is tudnak magyarul. Teljes a kétnyelvűség?

Igen, kétnyelvű a honlapunk, az információkat szlovákul és magyarul is közöljük. Magyarul és szlovákul is hirdetünk. Mi erre odafigyelünk. Ebben én nem látok problémát. De volt olyan, hogy betelefonált a hivatalba Robert Švec, a Szlovák Megújódási Mozgalom (Slovenské hnutia obrody) elnöke, aki az ősszel esedékes megyei választásokon a megye-elnöknek jelölteti magát, hogy miért hirdetünk előbb magyarul és aztán szlovákul. De elmondtam neki, hogy nem sértek törvényt, hiszen ez egy régi szokás a faluban: először magyarul hirdetünk és utána szlovákul. Aztán előfordult az is, hogy a kulturális minisztériumból kaptam ellenőrzést, mert állítólag feljelentett egy polgár. Ez néhány éve történt. A feljelentés szerint a helyi újságban, a Koloni Visszhangban csak magyarul közöltünk információkat, illetve a honlapon az egyik szerződés magyarul jelent csak meg. Ez utóbbi a Bethlen Gábor Alap támogatásával függött össze, ugyanis a fellépővel kötött szerződés csak magyar nyelven volt meg. De szerencsére nem kaptunk büntetést, csak figyelmeztetést, hogy tartsuk be a nyelvtörvényt.

A főtéren van egy érdekes kő, amelyen van egy tábla, és azon egy érdekes felirat. Mit üzent a jövőnek?

A kőben elhelyeztünk egy üzenetet a jövőnek, amit nem árulhatok el, amit a település első írásos említésének kilencszázadik évfordulóján fogalmazzuk meg, száz év múlva lehet csak elolvasni. A titokra csak 2113-ban derül fény. A táblán az szerepel, hogy ebben a szikladarabban elhelyeztünk egy üzenetet.

Kép és szöveg: Neszméri Tünde

Megújulnak Komárom önkormányzati útjai

Minden idők legnagyobb útfelújítása kezdődött meg május végén Komáromban. A Duna-parti városban 15 utcát, illetve útszakaszt újítanak fel, a városi költségvetés terhére. Erről a beruházásról beszélgettünk Keszegh Béla alpolgármesterrel.

– Komárom városának 105 kilométernyi saját, tehát városi tulajdonú útja van, ezek nagy része felújításra szorul. Az önkormányzat még tavaly döntött arról, hogy a legforgalmasabb és a legrosszabb állapotban lévő utakat, útszakaszokat felújítja – tájékoztat az

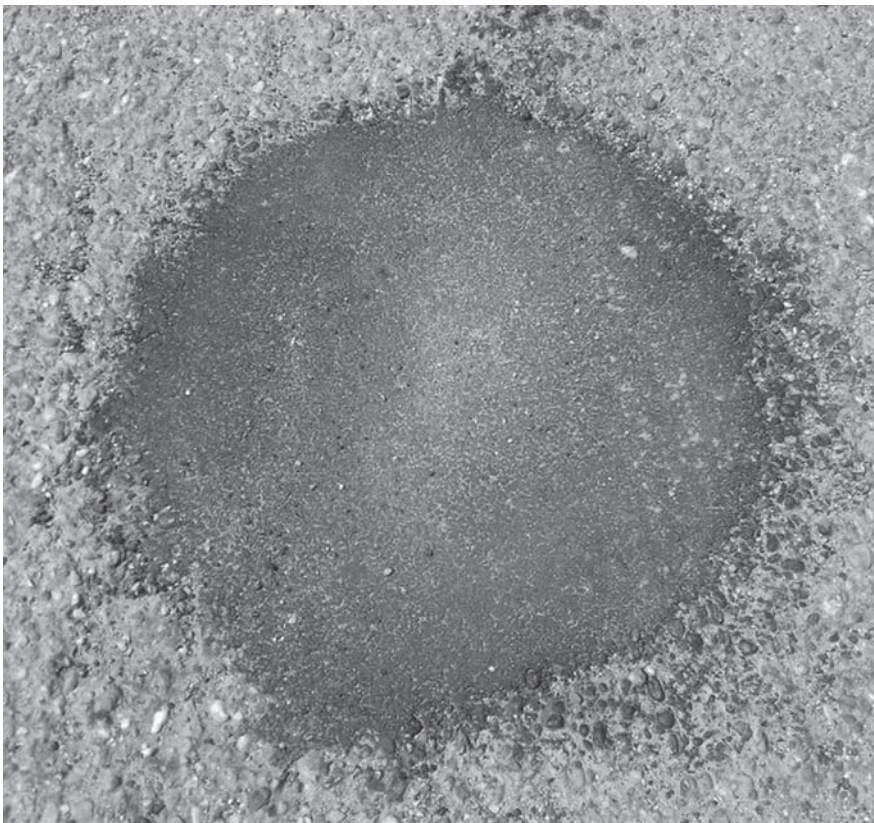
alpolgármester. – A városi hivatalon ezzel foglalkozó osztálya megnézte, hogy melyek a legforgalmasabb utak, amelyekre a legtöbbet költöttünk az elmúlt években, lakossági bejelentések alapján is tudjuk, hol vannak gondok, figyelembe vettük, melyek a legfontosabb tranzit utak, ezek kerültek előtérbe. Fontos, hogy az az út, illetve útszakasz, ahol a legtöbb ember áthalad, jó állapotban legyen. A külterületeken, Őrsújfalun a helyi képviselővel konzultálva döntöttük el, hogy melyik utak kerüljenek felújításra. Nyilvánvaló, hogy a külterületeken nincsenek olyan forgalmas

utak, de figyelembe vettük az ő javaslatokat, igényeket is. Majdnem minden városrészre jutott felújítandó útszakasz, a Singellőbe is, az átszelő utak, a hetes lakótelep és a rakpart. Ehhez jön még a belváros, ahol elmaradásunk volt, a Jókai utca és egy belvárosi park, aminek felújítása egyelőre kérdéses, de kegyetlen állapotban van.

Előreláthatólag mennyibe kerül a városnak az útfelújítás?

– Mi azt számolgattuk, hogy amit elköltöttünk kátyúzásra, sok esetben közelít ahhoz az összeghez, amit kamatra fogunk költeni. A városnak nincs sok hitele, azok is csak kisebbek, van közte hosszú lejáratú is, amiből a kanalizáció kiépítését finanszírozta a város, de az elmúlt években nagyban csökkent a hitelállomány, ezért jó feltételekkel tudunk kölcsönt kérni.

A terület 2,25 millió eurós keretet hagyott jóvá a tervezett útfelújításokra, a hivatal a becsült költségek alapján 2,7 millió euróra írta ki a közbeszerzési pályázatot. Több céggel is tárgyaltunk, végül a nyertes a francia tulajdonú, kassai székhelyű Eurovia SK Rt. lett. A cég 1,7 millió euróért – és ez tartalmazza már az adót is – vállalta a munkálatokat, a szerződés értelmében a költségek 15 százalékkal nőhetnek, amennyiben valamilyen nem várt javítás közbejönne. A beruházó 10 év garanciát vállal az elvégzett munká-

ra, tehát ez idő alatt a városnak nem lesznek újabb költségei a felújított utakkal kapcsolatban. A felújítás előtt a hivatal egyeztetett a közműhálózatok: a gázművek, a villamos művek, a víz- és csatornaművek tulajdonosaival, üzemeltetőivel, hogy ahol szükséges bármilyen javítás, karbantartás, a munkálatokat végezzék el. A víz- és csatornarendszer rendbetételére 400 ezer eurót hagyott jóvá a képviselőtestület az idei költségvetésben.

Milyen előre nem látható költségekkel számolhatnak ilyen beruházások kapcsán?

– A műemlékvédelmi hivatal már most jelezte, hogy a Jókai utcában az aszfaltréteg alatti eredeti térköveket fel kell szedni és azokat megtisztítva újra lerakni, így is kiemelve az utca műemlékjellegét. Nem várt költségek merülhetnek fel például, ha régészeti lelet bukkanna fel.

Milyen forrásból finanszírozza a város a felújítást?

– Közbeszerzés útján kiválasztottunk egy kivitelező céget, amely elvégzi és előfinanszírozza a munkákat, ez a követelést átadja egy banknak, amely aztán hosszú távú, 10-éves futamidejű, kedvező hitelt nyújt a városnak. Megnéztük, hogy más városok hogyan csinálják, miből finanszíroznak egy-egy nagyobb beruházást. Tudjuk, hogy útfelújításra sajnos nem lehet pénzeket lehívni. Rengegetet költöttünk kátyúzásra az elmúlt két évben, arra jutottunk, hogy ha kamatra költjük el azt a pénzt, az is előnyösebb a foltozásnál, mert lássuk be, az nem egy minőségi változás. A felújítás után nem foltozott útjaink lesznek, hanem felújítottak. Tehát körülnéztünk, milyen lehetőségek vannak, hogy más városokban hogyan csinálják, tárgyaltunk konkrét cégekkel, melyek jelen vannak a piacon. Ezt a finanszírozási modellt jónak találtuk, más városokban

is alkalmazzák, legutóbb Léván volt ilyen projekt, de Szlovákia-szerte több önkormányzat, sőt megyei önkormányzat is kihasználta már ezt a lehetőséget.

A felmárt aszfaltot újrahasznosítják. Hogyan?

– Terveink szerint, minél többet szeretnénk újrahasznosítani abból a 10-ezer tonna aszfaltból, ami lekerül az utakról. A gép 10 centiméternyi réteget kapar le az úttestről és ezt rögtön le is darálja, s bizonyos ideig, néhány hónapig teljes mértékben újra felhasználható. Ahol nem tükörsima útfelületre van szükség, a kertés zónákban, vagy kint a szigeten, tehát olyan helyeken, ahol komoly problémát okoz a sár, tökéletesen fel tudjuk használni. Mondhatjuk: ez egy járulékos pozitívum, melléktermék, aminek az újrahasznosításával a lakosság is többet kap, több panaszt tudunk vele orvosolni. Ha a főutak rossz állapotban vannak, akkor a kinti zónákban sem tudunk felújítani. Ezzel az újrahasznosítással pedig, ha nem is tudunk repülőút minőségű utat biztosítani, azért konszolidáltabb körülmények között közlekedhetnek majd arra is a polgárok, nem kell sárban járniuk, nem süllyednek el.

Az újrahasznosítást is az Eurovia cég csinálja?

– Bizonyos mértékben igen, mert neki kellett volna elszállítani a felmárt aszfaltot is, ezzel költség spórolódik meg nála, és jelentős részben be tudja vállalni a feldolgozást, újrahasznosítást is. Lehet, hogy nem mind a 10-ezer tonna aszfaltot tudjuk felhasználni, még nem tudjuk pontosan, mennyire lesz a városnak szüksége. Egyébként a projekt keretében valamivel több, mint 63 000 m² úthálózat újul meg.

Mikor valósul meg a felújítás?

– A felújítás május 29-én kezdődött és a tervek szerint november 16-ig tart. Az érintett utcák a Duna rakpart, a Szabadság utca, a Jókai és a Ferences utca közti park, az M. R. Štefánik tér, a Lehár utca, a Király püspök utca, az Eötvös utca, a Hold utca, a Jókai utca, a Gútai sor, az Építők utcája, a Komáromi Kacz utca, a Méhes utca, Jázmin utca és Fenyves utca, a három utolsó Örsűjfalun van.

(VNCS)

„Célunk, hogy a turisták itt találjanak maguknak programot és itt költsek el a pénzüket”

A Csallóköz turizmusának fellendítését tűzte ki célul a Csallóköz Regionális Turisztikai Szervezet. Ennek elnöke Görfői Vilmos, aki egyúttal a nagymegyeri termálfürdő egyik ügyvezetője is. Vele beszélgettünk arról, hogyan lehetne csábítóvá tenni ezt a Duna és Kis-Duna ölelte térséget a messzebből érkezők számára is. Annál is inkább, mivel az idegenforgalom a jövő egyik vezető ágazata, amiből nagyon sok csallóközi ember megélhetne, vagy tisztos mellékjövedelmet teremthetne magának.

Kik a tagjai jelenleg a szervezetnek és mivel jár a tagság?

A regionális turisztikai szervezetek alakulását egy néhány éve jóváhagyott törvény tette lehetővé, mely nyomán számos hasonló turisztikai szövetség alakult. Mi már több éve létezőnk, de tavaly alakult meg a például a Duna mentén, a komáromi-párkányi régió-

ban is egy. Dunaszerdahely, Somorja, Nagymegyer, Bős, Keszölcés, a nagymegyeri és a dunaszerdahelyi termálfürdő voltak az alapító tagjaink, amelyekhez csatlakozott a Nagymegyeri Szállásadók Szövetsége, tavaly belépett Dióspatony község is, de megszólítottuk már a Szlovákiaringet is, hogy gyarapítsa tagjaink sorát. Új tagunk a Kukkónia kft. Ők már készítet-

tek is egy kerékpáros térképet a Csallóközről. A fürdők fakultatív programok szervezésébe is bele kívánnak vágni a közeljövőben. A szövetségbe való belépés 5000 – 10 000 eurós tagsági díj befizetésével jár. Viszont nagyon megéri, hiszen aki az idén belép, ezt az összeget a másik évben már elköltheti, 2019-ben pedig állami dotáció formájában megkapja. Ebből a pénzből fejlesztjük a turizmust, ezért nagyon vigyázunk arra, hogy kimondottan csak profitorientált vállalkozások ne léphessenek be. Olyan tagokra van szükségünk, akik a turizmus fellendítésén fáradoznak.

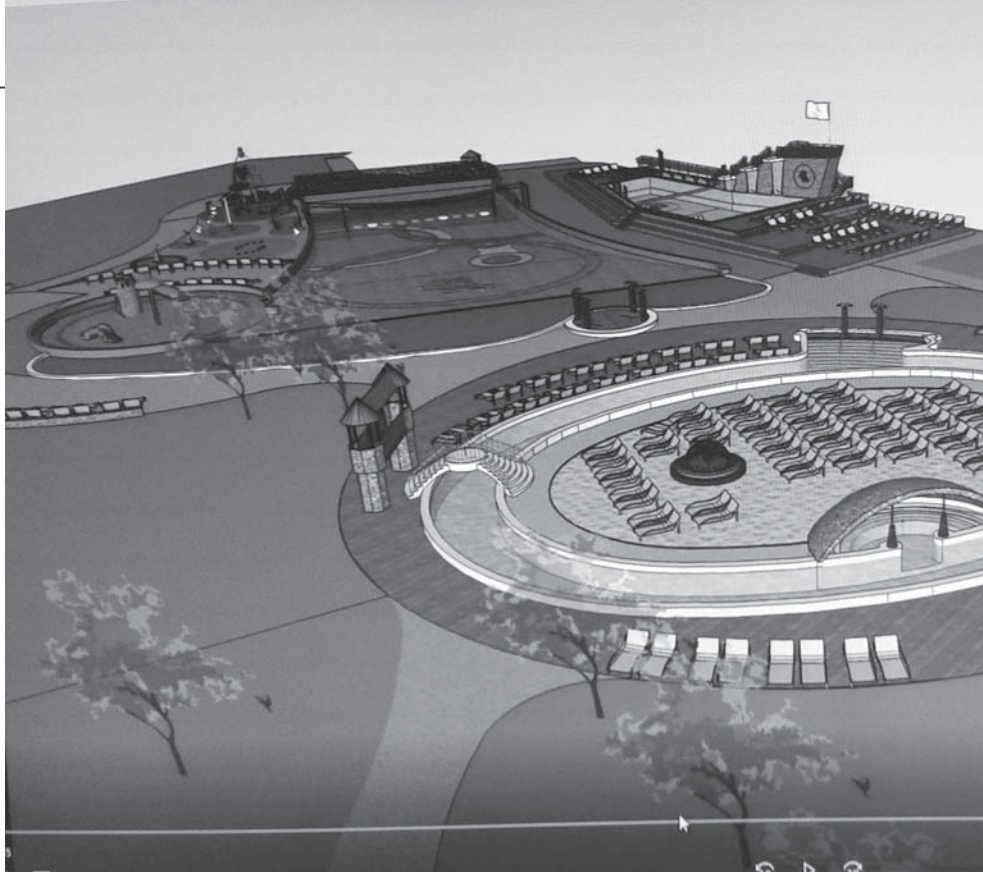
Hogyan fogalmazná meg tömören szervezetük főbb célkitűzéseit?

A célunk az, hogy aki a Csallóközbe látogat, annak több napra is jó programot biztosítsunk. Az embereknek már nem elég csak a fürdőzés, amit régióink két termálfürdőjében biztosított, más élményekre is vágnak. Akárcsak külföldön, itt is fakultatív programokkal

lehet színesíteni az ittlétüket. Gondolok itt borkóstolókra, lovaglásra, disznóvágásra, hiszen a falusi turizmusban is sok lehetőség rejlik. De kirándulásokat fogunk szervezni a környéken lévő vízimalmokhoz és a bösi vízerőműhöz is. Irodánk a megyeri termálfürdőben működik. A napokban választjuk meg szövetségünk új ügyvezető igazgatóját, akitől azt reméljük, hogy teljes erőbedobással fog munkálkodni céljaink elérése érdekében. Egy fiatal, agilis, a Csallóköz szívének tekintő embert kíván megválasztani a közgyűlés. Amúgy pedig minden jó ötletet szívesen támogatunk. Itt, Nagymegyeren csak tavaly tizenhat építkezés (apartmanok, vendégszobák) kezdődött el. Többnyire fiatalok vágnak bele, mert egyre többen szeretnének ebből megélni. Viszont a szálláson kívül programot, kultúrát és látványosságot is kell nyújtani a távolabbról érkezőknek.

Hogyan lehet még jobban láttatni ezt a régiót, mely rengeteg kincset tartogat az ide látogatók számára?

Most készül egy Csallóköz térkép, amin láthatók lesznek régióink nevezetességei, amelyeket érdemes megtekinteni. Ez egy kétoldalas térkép lesz, az egyik a Csallóköz, a másikon pedig valamelyik tagközség térképe lesz látható. Ez a térkép minden turista számára hozzáférhető lesz, aki valamelyik tagtelepülésünkre vagy valamelyik fürdőbe érkezik. A jövőben egy programfüzetet is ki szeretnénk adni a jelentős csallóközi kulturális és nagyobb tömegeket vonzó rendezvényekről, mint amilyenek a nagymegyeri Szent István Napok, vagy a dunaszerdahelyi Csallóközi Vásár. A kerékpáros turizmusban is rejlenek még lehetőségek. Nem titkolt célunk,

hogy a turisták térségünkben találjanak maguknak programot, és itt költsek el a pénzüket. Szövetségünk egy határon átnyúló pályázatot is benyújtott egy Szigetköz-Csallóköz utazási iroda létrehozására, ami a városban lenne, de nem jártunk sikerrel. Ennek ellenére úgy döntöttünk, hogy Nagymegyeren megnyitjuk ezt az irodát, ahol a szervezetünk székhelye is lesz.

Kiket várnak soraikba és milyen az összmunka a tagok között?

Még csak két éve vagyok a szervezet elnöke, s úgy vélem, kis lépésekben, de azért haladunk. Az összmunka a tagokkal nagyon jó, az államtól kapott évi dotációt mindenki a maga kiemelt fesztiváljára, eseményére, turisztikai látványosságára tudja elkölteni. Fontosnak tartom elmondani, hogy mióta szer-

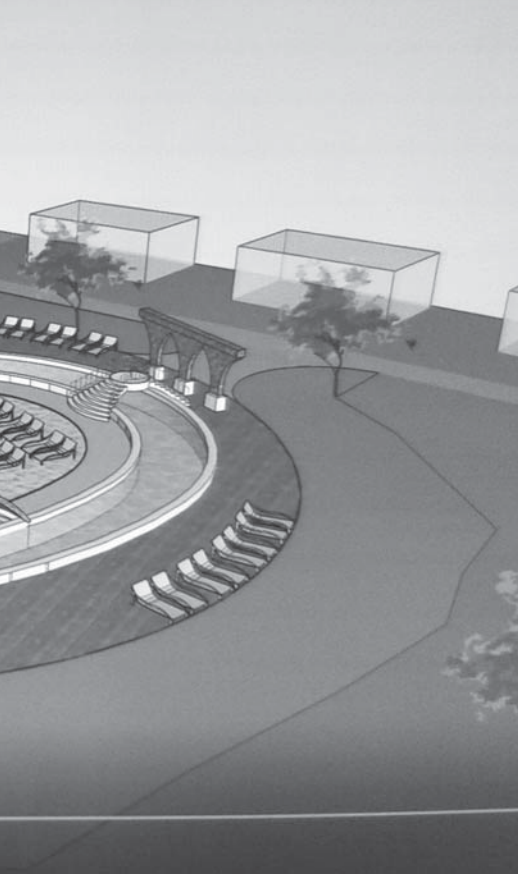
vezetünk létrejött és jómagam, Kórosi Zalánal együtt a nagymegyeri fürdő ügyvezetői is vagyunk, úgy döntöttünk – a dunaszerdahelyi fürdő vezetésével egyetértésben –, hogy a két fürdő nem konkurenciaként, hanem szövetségesként tekint egymásra. A célunk ugyanis közös, a Csallóköz idegenforgalmának felvirágoztatása. Természetesen nyitottak vagyunk új tagok felvételére, a jelentkezők tagságáról az elnökség dönt. Általában kéthavonta szoktunk találkozni, ami nagyon gyümölcsöző, hiszen rengeteg jó ötlettel állnak elő a többiek is. Közösén járunk az összes környékbeli idegenfogalmi kiállításra is – Prágába, Ostravába, Brünnebe, Katowicébe, Trenčsénbe és Pozsonyba. Talán ennek is köszönhetően egyre több környékbeli országból való ember tudja már, hol is van ez a Csallóköz.

Hullámmedence és fejesugró-torony épül

Kétségtelen, hogy a nagymegyeri termálfürdő az egyik legnagyobb vonzereje ennek a régiónak. Az utóbbi években szinte teljesen megújult, és még koránt sincs vége a fejlesztéseknek. Mi várható a közeljövőben?

Ez a harmadik szezonunk a nagymegyeri Thermal Corvinusban. Azzal kezdtük, hogy átszerveztünk néhány dolgot, és azóta a további beruházásokra koncentrálnunk. Mivel egyre több a látogató – tavaly csaknem 700 ezer ember kereste

nálunk a pihenést és kikapcsolódást, amivel Szlovákia 2. leglátogatottabb fürdője lettünk –, több a bevételünk is. Ez pedig lehetővé tette, hogy felújíthassunk medencéket és a tobogántetőt, középkori sisakformát kapott. Megyer városa nemrég fűt egy termálkutat, amelyből az egész város fűtési rendszerre működik, és a hulladékvizet onnan megkapjuk, amivel 38 fokra fel tudtuk fűteni két medencénket, télen is. Ez még nagyobb látogatottságot eredményezett. A jövő hónapban szeretnénk elkezdni a szaunavilág kiépítését, amit novemberre fogunk befejezni. Ennek jurtaformája lesz, hogy beleilljen a történelmi korokat idéző fürdődízajnába. De már szeptemberre elkészülnek a további fejlesztések tervei is. Egy hullámedencét, sodrófolyó medencét és fejesugró-tornyot tervezünk kialakítani, növelve ezzel a fürdő vízfelületét.

Ezzel a fiatalok felé szeretnénk jobban nyitni. Célunk, hogy minden generáció – az idősek, a családosok, a fiatalok és a gyerekek egyaránt – megtalálja számítását és a maga szórakozását.

A vonaton, idefele jövet, több pozsonyi is utazott, akiket az állomáson várt az Önök kisbusza: Ez is egy turistacsalogató fogás?

A pozsonyi RegioJettel már jó néhány éve kötöttünk egy szerződést, aminek értelmében, aki vasúttal érkezik hozzánk, az a vonatjeggyel együtt a fürdőbelépőt is megveheti magának. Mi pedig biztosítjuk az érkezőknek a vasútállomásról a fürdőbe való szállítást, illetve a vonathoz való visszaszállítást. A kisvonatunk is működik a nyári szezonban. Egyelőre még csak béreljük, de jövőre már szeretnénk megvásárolni. Egyébként még mindig cseh turistából van nálunk a legtöbb, de lengyelek is érkeznek hozzánk. Sokakat idevonz a melegebb éghajlat is. De nekünk fontosak a környékbeli és a szlovák turisták is. Az áraink elfogadhatóak, az utóbbi években nem emelkedtek. A legtöbb vendég Morvaországból és Dél-Csehországból érkezik.

Megyeren rengetegen élnek a turistákból, főleg úgy, hogy szállást biztosítanak számukra. Önök nem is gondolkodnak szálloda építésén?

Fürdönk nem rendelkezik szálláslehetőséggel. Viszont a régi, öreg fürdőépület rekonstrukcióra szorul. Itt 12 apartmant szándékozunk kialakítani, mert nem szeretnénk konkurenciát teremteni a szállásadóknak. Megyer valóban nagyon jól áll a szállások tekintetében, hiszen 463 szállásadó van a városban,

közülük 106-an vállalkozásban foglalkoznak ezzel a tevékenységgel. Összesen 4000 vendégágy várja az ideérkező pihenni vágyókat. Nyári szezonban Nagymegyér lakosságának a száma megduplázódik – a turistáknak köszönhetően.

Lassan indul főszezon, de már most, május végén, hosszú sorok kígyóznak a pénztárak előtt. Ez bizonyára biztató jel?

Az idén is hasonló látogatószámot várunk, mint tavaly. Meleg nyarat ígérnek a meteorológusok, és kedvez, hogy az emberek utazási szokásai megváltoztak, inkább a biztonságosabb nyaralóhelyeket választják. Rengeteg sportoló is felkeresi fürdönket, és a környékről is sok a látogatónk. A jövőben azonban már nem is annyira a tömeg, mint inkább az igényesség irányába kívánunk elmozdulni. Ehhez fog a hozzájárulni az új wellnessrész a szaunavilággal. A megyeriek és környékbeli emberek amúgy kedvezményes áron tudnak belépni a fürdőbe, a régiós kártyáknak köszönhetően. Marketingre nem sajnáljuk a pénzt. Mivel a fürdő teljes egészében városi tulajdonban van, EU-s támogatásokat nem igényelhetünk, ezért a fejlesztéseket csak önerőből, illetve hitelekkel tudjuk megoldani. Az biztos, hogy a közeljövőben a fürdő előtti külső tér is megszépül. Már ültettünk ki platánokat és császárfákat is. Zalánál a folyamatosság hívei vagyunk, pontosan a terveink szerint haladunk. Az új városvezetéssel már csak annak okán is jó az együttműködés, hogy nem csupán cégvezetők, de egyben önkormányzati képviselők is vagyunk.

B. Vida Júlia
(A szerző felvételei)

A pünkösdi sortáncjárás egy „gútaikum”

A gútai emberek nagy büszkesége a pünkösdi sortáncjárás és vámkerék-állítás, Pünkösdvásárnap idén is hangos volt a belváros, a táncosok meglátogatták a város civil szervezeteit, a közéletben résztvevőket, a kulturális és oktatási intézményeiket. A helyszíneken barátságos és finomságokkal várták a táncosokat. Ugyan régen a pünkösdi sortáncjárás sok községben, faluban és városban volt hagyomány, de mára tájainkon már csak Gútán járók, a Kikelet néptáncegyüttesnek és a Posva zenekarnak köszönhetően.

Az emberek úgy mondják, ez egy „gútaikum”, de kérték felvételét a Felvidéki Magyar Értéktárba is. A rendezvényről és a hagyományokról Samu István városi képviselőt, a gútai önkormányzat mellett működő Kultúra és Kulturális Örökség Bizottságának elnökét kérdeztük.

A pünkösdi sortáncjárás igazából az egyházra épülő hagyomány. Pünkösd a kikelet, a párkapcsolatok, a fiatalság időszaka, a természetben is ez egy termékenységi időszak, és a párkapcsolatokra is ráillett ez a hagyomány. Még az egyház is igyekezett ezt a pogány időkig visszanyúló szokást beilleszteni a vallásba. Erre a hagyományra épült rá a falusi, illetve paraszti társadalmakban a párkapcsolatoknak a nyilvánossá tétele, mert ilyenkor a fiatal legények azokat a lányokat vitték el táncolni, akiket kiszemeltek maguknak.

Ez a hagyomány több községre is jellemző volt, Gútán azonban megmaradt, míg máshol elfelejtődött.

Igen, Gútán megmaradt, igazából úgy mondanám átmentődött, a II. világháború első éveiben, míg a frontvonal

nem ért ide, tartották, élő hagyomány volt, később a háború utolsó éveiben és az azt követő, a felvidéki magyarság számára nagyon szomorú évek idején a gútaiak sem foglalkozhattak ezzel a hagyománnyal. 1949-ben megalakult a Csemadok, és rövid idő alatt ezt a háború előtti szép hagyományt felelevenítették, feltámasztották és hagyományörzéseként vitték tovább.

Változott az óta a sortáncjárás?

A fényképek, felvételek alapján tudjuk, hogy akkoriban más viseletet hordtak a táncosok, sokkal színesebb, díszesebb volt, nem volt annyira a paraszti kultúrához kötött. A lányok hajában piros pántlika volt, piros csizmát viseltek.

Kik vesznek részt a sortáncjárásban?

A sortáncot a Kikelet táncegyüttes tagjai járóják, és a Posva zenekar szolgáltatja a zenét, az elmúlt 5 évben a Vermes törzs is bekapcsolódott, gyönyörű lovakkal kísérik végig a táncosokat, akik a város különböző helyszíneire látogatnak el. A vendéglátók, akik fogadják őket az oktatási és kulturális intézmények, illetve a közéleti személyek, társadalmi szervezetek. A rendezvényt a helyi Csemadok szervezi, de a város, illetve a kulturális bizottság is támogatja, hiszen ez egy városi különlegesség, „gútaikum”.

Nem elhanyagolható a közösségépítő ereje, rengeteg gútai táncolta már, jó barátságok, kellemes emlékek fűződnek hozzá. Az idej sortáncjárásnak volt egy különlegessége is, idén pont június 4-ére a Nemzeti Összetartozás Napjára esett, így a táncosokkal együtt emlékeztünk meg Trianonról. A Városi Művelődési Központ előtt egy történelmi Magyarországot raktunk ki mécsesekből, ezt táncolták körbe a táncosok.

A sortáncjáráshoz kapcsolódik a vámkerek-állítás is. Mi a jellemzője a vámkerek-állításnak?

Volt néhány év, amikor ez a hagyomány feledésbe merült, az 1990-es évek végétől újra állítottak vámkereket, a helyi fiataloknak, illetve a helyi néprajzkutatóknak köszönhetően. Ennek a célja az volt, hogy a csószók, akik a menettel jöttek, elfognak úgymond bűnös párokat, és játékosan megvámoltatják őket.

Kép és szöveg: Vadkerti Neszméri Csilla

Gömör egyik szégyene, ami a büszkesége lehetne

Gömörben az idő vasfoga egyre inkább megteszi a hatását. Az idegenforgalom virágozhatna, hiszen egyedi természeti kincseket rejt a karszttérség, nemzeti parkok sorakoznak egymás közelében, azonban az elhanyagolt környezet nem csábítja a turistákat.

Szlovákiában a keleti részek magyarul régióiban az elhanyagoltság szinte már megszokott. Aggasztóbb jelenség, hogy a Martonházai (Ochtinai)-aragonitbarlangnál is hasonló a helyzet, az utak ugyanis kétségbeesztő állapotban vannak. 2016-ban, amikor a kihelyezett kormányülést tartották Rozsnyón, Robert Fico kormányfő támogatást ígért, ez azonban a mai napig bevénytalan ígéret maradt.

Gömör magyarul részén két látogatható barlang található, illetve speciális belépéssel a várhosszúréti barlangot tekinthetik meg még az ügyesebb és bátrabb turisták. Az igyekezetek ellenére a szállások, vendéglők, utak, de akár a barlangok belépőhelyei is rossz állapotban vannak Gömörben. Pedig a barlangok nemcsak Szlovákiában, hanem a világörökségben is kincsnek számítanak. A gömri régió lakosai joggal büszkélkedhetnek természeti kincseikkel. A barlangok mélyén csodálatos világ rejlik, amely több ezer hazai és külföldi turistát vonz(hatna) évente. Azonban a barlang bejáratánál – az egykor szebb időkét megélt neves szabadidős létesítményekben – csak riasztó a régi betoncsomkok várják kellemtelen meglepetésként a látogatót.

Enni is csak a határ túloldalán lehet

A Domicai-barlangnál fejlesztésnek az utóbbi hat évben nyoma sincs. Ezt megelőzően sem történt sok minden, 2015-ben még Andrej Kiska köztársasági elnök is rámutatott itteni látogatása alkalmával, hogy a kivételes lehetőségekkel bíró Domic – amely az UNESCO világörökségi listáján is helyet kapott – potenciálja a magyarországi résszel összehasonlítva kihasználatlan. Aggteleken ugyanis a barlanghoz kiépített idegenforgalmi infrastruktúra társul. A térség legjelentősebb rendezvénye a 2001-től minden évben megrendezésre kerülő **Gömör-Tornai Fesztivál**. A

július végén megrendezésre kerülő, 11 napig tartó fesztivál célja, hogy az Aggteleki- és a Szlovák-karszt természeti és kulturális értékeit, népi hagyományait, jellegzetes ételeit bemutassa a látogatóknak. 17 magyar és szlovák településen minden évben mintegy 100 különböző program várja az érdeklődőket.

Domicán a barlang bejáratával szemben található a Domic Resort, amelyhez a helybeliek korábban nagy reményeket fűztek. A régió önkormányzatai és lakossága is örült a megnyitásának, azonban 2010 márciusában már be is zárták. Azóta csak romlik az állapota. Napjainkra óriási különbség keletkezett a határ két oldalán. Míg Domicán rendezetlenség, elhanyagoltság fogadja a barlang látogatóját, Aggteleken kiépített létesítmény várja a kedves vendéget. Nekünk csak a szégyen marad.

Mi volt az oka a rövid pályafutásnak?

Az elhanyagolt területen 2009. június 19-én nagy tervekkel és ígérétekkel nyitották meg a Domica Resort elnevezésű szabadidős létesítményt, amely azonban 2011-re leépült, elhagyatott, elhanyagolt területté vált. Az idegenforgalom alig két év után ismét csak a Domica-barlang meglátogatására korlátozódott.

A Domica Resort ügyvezető igazgatója, Adrián Klincko akkor azt nyilatkozta: az alig kétéves működés alatt adósságaik megnövekedtek, az amerikai befektetőnek a pénzügyi válság miatt problémái akadtak, majd csődbe ment. Ráadásul a fő kivitelező sem fizette vissza a cégnek a felvett előleget azokért a munkákért, amelyeket el sem végzett. Mondhatnánk: tipikus szlovákiai történet. Milliós tervekkel indultak, azonban ma már szinte lehetetlen felkutatni, kinek a tulajdonában volt, illetve van a csődbe ment létesítmény. Annak idején nagy pompával, óriási felhajtás közepette jelent meg Gömörben a szálláshelyeket is kínáló szabadidős létesítmény, amelyben még wellness szolgáltatásokat is igénybe vehettek a vendégek. Az amerikai pénzügyi csoport, a Stone Investments Rozsnyótól nem messze található leányvállalata építette ki mintegy hatmillió euró értékben. Mivel Szlovákia egyik legszegényebb, legelhanyagottabb térségében került sor a befektetésre, az állam is támogatta a kezdeményezést. A Domica Komplexum nevet viselő vállalat uniós forrásokból 661 ezer eurót nyert el, amit nem tudott kimeríteni, mivel a Szociális Biztosítóval és az egészségügyi biztosítókkal szemben is tartozásai voltak.

Lőrincz Ottó, a Domica-barlang felügyelője megkeresésünkre elmondta, hogy sajnálatos módon a szabadidős létesítmény működése nem segítette a tevékenységüket, sőt a barlang jó hírét is rontotta.

Az állami támogatással létrehozott Domica Resortot jelenleg árverezik. Általános értéke 3 600 000 euró, de akár 999 000 euróért megszerezhető, amint azt a Auctioneer árverési cég írja, amely igen vonzó fényképekkel kínálja eladásra a kecsői kataszterben, védett övezetben található leromlott épít-

ményt. A háromemeletes multifunkciós objektum 24 704 négyzetméteren terül el, van benne szálloda, wellness, félkész épület – vár –, 4 bungaló, szennyvíztisztító és víztartály.

Kinek fontos hát Gömör?

A Gombaszögi-barlang a legkevésbé látogatott barlang, ebben oroszlánrésze van a háttér-infrastruktúra hiányának, pedig 2016-ban új, páratlan részeket fedeztek fel benne, de ennek nyilvánosság elé tárásához komoly szakmai munkára, akaratra és pénzre volna szükség. Sólymos László környezetvédelmi miniszter 2016-ban a Gombaszögi Nyári Táborban tett látogatása alkalmával barlangászokkal is találkozott, meg is tekintette a barlangot, melynek helyzetéről is tájékoztatták. Ennyi történt. Pedig 2016 szeptemberében az árvai Bölényfalu (Zuberec) határában lévő Bresztovai-barlang ünnepélyes megnyitásakor Sólymos arról beszélt: a Bresztovai-barlang jó példája annak,

hogy érdemes beruházni a természetbe. Mindezek ellenére a Sine Metu Polgári Társulás, a Gombaszögi Nyári Tábor szervezője 2016-ban megvásárolta és megkezdte a barlangot körülölelő ingatlan felújítását. A táborozók visszaköltözését a magyar kormány a Nemzetpolitikai Államtitkárságon keresztül 84 millió forinttal biztosította. „A tavalyi évhez képest kétszeresére nőtt a látogatottságunk. Áprilisban 1128 látogatónk volt, és május 9-ig már annyian jártak a barlangban, mint 2016 májusában az egész hónapban, ami 767 látogatót jelent” – nyilatkozta a Felvidék.ma portálnak a barlang igazgatója, Ambrúz János.

A számok arról tanúskodnak, hogy a háttér-infrastruktúra felújításával és a völgy folyamatos népszerűsítésével valószínűleg nagyban hozzájárultak a fiatalok és Magyarország a barlang látogatottságának fellendüléséhez.

(Felvidék.ma/Beke Beáta)

Párkány harcol, nem akar hulladékégetőt

Green Park, vagy wellness?

Párkányban hulladékégetőt építene egy pozsonyi beruházó, a város közben idegenforgalmat fejleszt, wellness szállodát épít. Megfér egymás mellett a kettő? Szüksége van Párkánynak egy környezetszennyező beruházásra, mikor átlagon felüli a dagasztos megbetegedések száma? A beruházás ellen óriási tiltakozás alakult ki, nemcsak a képviselő-testület, hanem a polgárok részéről is. Szigeti László, városi képviselőt faggattuk.

Idén februárban Párkány városában forró lett a hangulat, egy tiltakozási hullám vette kezdetét, mivel egy befektető hulladékégetőt akart telepíteni a városba, Párkányi Hulladék-felhasználási és Újrahasznosítási Központ néven.

A volt papírgyár területén létesült volna – ez most Párkányi Ipari Park Rt. (Priemyselný park Štúrovo, a.s.) néven működik – egy gumiégető, a befektető HC Logistic cég 20 ezer tonna gumiabroncsot akart feldolgozni. Február 14-én volt egy rendes képviselő-testületi ülésünk, és annak ellenére, hogy a környezetvédelmi minisztériumból ez az anyag már megérkezett a városi hivatalba, a polgármester, Szabó Eugen nem tűzte napirendre a témát. Tehát hivatalosan a képviselők nem is tudtak róla, abban bízunk, hogy az ülés előtt napirendmódosítást javasol és napirendre tűzi a hulladékfeldolgozó ügyét, de nem tette meg. Mi kezdeményeztük, illetve az egyik MKP-s képviselő asszony, hogy tárgyaljunk meg a témát, vegyük napirendre. A vita hevében a polgármester elmondta, ő nem tervezte megtárgyalni ezt a kérdést.

Megkerülhető a képviselő-testület egy ilyen fontos kérdés esetében?

Volt már ilyenre példa a múltban. Egy másik beruházótól, egy másik kft-től

még 2013 decemberében érkezett egy ugyanilyen tervezet, az akkori polgármester, Ján Oravec ezt a beruházási szándékot nem vitte a testület elé, én akkor is képviselő voltam, de nem tudtunk róla, a polgármester úr a jegyzőkönyvben megírta, hogy a város beleegyezik a befektetésbe, mindenféle hozzászólás és észrevétel nélkül.

A képviselők módosították a napirendet, így megvitaták a hulladékégető ügyét?

Igen, napirendre tűztük a témát, megkezdődött a vita, érdekes módon, mikor mi február 14-én megkezdtük a vitát, a polgármesternek már nyilvánvaló volt, hogy van egy másik, egy régebbi szemétegető-tervezet is, de erről sem tájékoztatta a képviselő testületet, csak 3 nappal később került nyilvánosságra, mikor meghívták a polgármester urat Esztergomba az ottani környezetvédelmi bizottság ülésére. Ott feltették neki a kérdést, igaz-e, hogy van egy másik hulladékégető-terv, akkor elismerte, hogy van. De a városi képviselőket erről sem tájékoztatta.

Ha megvalósulna a hulladékégető terve, milyen hozadéka lenne?

Az elkészített tervdokumentáció 130 oldalas, ebben pozitívként az szerepel, hogy 41 személy számára létesítenének

munkahelyet. Pénzügyileg nem mondhatnánk, hogy sokat hozna a városnak, mert csak azt az adót lennének ők is kötelesek fizetni, amit minden vállalkozó.

A cég képviselői a testületet nem tájékoztatták személyesen, csak egy írásos anyagot kaptunk a minisztériumtól, tehát mi mindenegyes információt ebből a dokumentációból merítettünk, nem volt személyes találkozó a beruházó, vagy a beruházót képviselő szakember és a képviselők között. Ezért csak olyan információink voltak, vannak, amilyeneket kiolvastunk a benyújtott anyagból. Azt sajnos nem tudom, hogy a polgármester úrral volt-e valamilyen megbeszélésük, tárgyalásuk.

Amikor a képviselő-testület tudomására jutott, hogy van egy ilyen befektetési szándék, megkezdődött egy tiltakozási folyamat.

Ez így van. A február 14-iki képviselő-testületi ülésen a képviselők elfogadtak egy határozatot, aminek a lényege, hogy elutasítjuk ennek a beruházásnak a megvalósítását Párkány város területén. Néhány nappal később a Magyar Közösség Pártja kezdeményezésére aláírásgyűjtés indult. Három és fél nap alatt közel 8000 aláírást gyűjtöttünk össze, amit tiltakozásunk jeléül személyesen elvittünk Pozsonyba, a környezetvédelmi minisztériumba.

A párkányi hulladékfeldolgozóban ügynevezett pirolízis technológiát használtak volna. Ez mit jelent?

A pirolízis azt jelenti, hogy szerves anyagokat olajokká, gázokká, széné bontanak le. A mi esetünkben ugye gumibroncs pirolízisről van szó, az ebben a folyamatban keletkező termékek minősége gyenge, éppen ezért korlátozottan lehet csak felhasználni azokat. Felhasználásra alkalmassá tételük magas beruházási és üzemeltetési költséget igényel, ezért a keletkező termékek nem versenyképesek. De léteznek ilyen eljárások, bár nagyon drágák, s a használatukkal a mérgező gázok átalakíthatóak nem mérgező anyagokká.

Mind a 3 beadvány esetében a pirolízis technológiát használták volna, már a 2013-as beadványban is az szerepelt. A HC Logistic két tervezete közt annyi a különbség, hogy az elsőnél 20 ezer tonna, főleg gumi feldolgozásáról volt szó, míg a másodiknál a fele, csak 10 ezer tonna feldolgozását tervezik.

Az első beadvány alapján az ügynevezett szintetikus gázokat visszavezették volna az égéstérbe, és azt a földgázzal együtt elégették volna, gyakorlatilag a mérgező anyagok ez által a légkörbe kerültek volna, a második beadványban a tanulmány azt írja, hogy a keletkező szintetikus gázokat nem vezetik vissza az égéstérbe, hanem a folyamat közepette tisztítják, hasznosítják, eltávolítják a mérgező anyagokat belőle és utána gyakorlatilag kereskedelemileg is hasznosítható szintetikus gázt nyernek belőle.

Én azt gondolom egyébként, hogy ott kéne a hulladékfeldolgozót megépíteni, ahol a legtöbb hulladék, szemét keletkezik, nem hiszem, hogy Párkány a legnagyobb hulladéktermelője ennek az országnak.

Tehát hivatalosan nem hulladékégető lenne az új befektetés, a Green Park Štúrovo?

A pirolízis technológiáról az Európai Unió szabályzata egyértelműen kimondja, hogy hulladék égetéséről van szó. Ugyan a HC Logistic második beadványa, mondjuk így, „csomagolva” van, de senkit ne tévesszen meg a vonzó, zöld, környezetkímélő csomagba burkolt, ráadásul nevében is zöld parknak nevezett befektetés.

Magyarország, illetve Esztergom város önkormányzata és Komárom-Esztergom Megye is intenzíven bekapcsolódott a tiltakozásba, a Szlovák Köztársaság Környezetvédelmi Minisztériumához eljuttatták a saját írásos tiltakozásukat.

Igen, Romanek Etelka, Esztergom város polgármestere és dr. Völner Pál, a térség országgyűlési képviselője is tiltakozott, illetve nemzetközi környezetvédelmi hatásvizsgálati eljárást indított Esztergom vezetése a befektető, a beruházó ellen.

Hogy készül egy ilyen vizsgálat, milyen az eljárás?

Van egy ENSZ-határozat, aminek az a lényege, hogy abban az esetben, ha a határozóban nyit valamelyik ország környezetkárosító beruházást, akkor értesíteni kell a másik ország képviselőit, s ezt az egyezményt a HC Logistic figyelmen kívül hagyta. Nem értesítették sem Párkány város önkormányzatát, sem Esztergom város, illetve Komárom-Esztergom megye önkormányzatát, ezért a magyar fél élve ezzel a nemzetközi jogszabállyal kérte, hogy ennek a jóváhagyási folyamatnak lehessen a részese, s ezt a környezetvédelmi minisztérium akceptálta. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy az említett két magyarországi szubjektumot minden egyes tárgyalásra meg kellett volna hívni, véleményezhették volna az anyagot, amit le kellett volna fordítani magyarra. Mint magyarországi hatóság ezzel részese lett volna a jóváhagyási folyamatnak. Közben a HC Logistic visszalépett a 20 ezer tonna beruházástól. Ezzel pedig az eljárás lezárult. Most a második beadvánnyal kapcsolatban, amelyben 10 ezer tonna hulladék feldolgozását tervezik, Esztergom város önkormányzata, illetve a Komárom-Esztergom megyei önkormányzat ugyanezt teszi, kéri, hogy részese lehessen a folyamatnak.

Van ezzel a második beadvánnyal kapcsolatban még egy fontos tény. A két magyarországi önkormányzat, illetve egy párkányi jogi személy, a Limes Anavum Regionális Honismereti Társulás és jómagam már eljuttattuk a véleményünket a szlovák környezetvédelmi minisztériumnak. Ezzel az egész véleményeztetési és jóváhagyási, engedélyeztetési folyamatnak a részesévé válik Esztergom és Komárom-Esztergom megye önkormányzata.

Párkánynak 11 000 lakosa van, tehát ez a közel 8000 aláírás nagyon szép eredmény.

Valóban szép eredmény, de az igazsághoz hozzátartozik, hogy a környező települések polgárai is aláírták a petíciót, bár feltételezzük, hogy Párkány felnőtt lakosságának a többsége és a környező települések lakosainak nagy része egyetértett a petícióban megfogalmazottakkal. Emellett volt még egy elektronikus petíció is, amit körülbelül 1600-1700 ember szignált.

Elmondhatjuk, hogy a polgárok győztek és a beruházó visszalépett a szándékától, hogy 20 ezer tonna hulladékot dolgozzon fel Párkányban?

Ez sajnos ez bonyolultabb kérdés. Április közepén mi valóban azt gondoltuk, ez valóban nagy siker, azért, mert a beruházó visszavonta a 20 000 tonnás gumiégetésre vonatkozó tervezetét, hittük, lezárult az ügy, – úgy tűnt – megoldódtak a problémáink. Április végén azonban, egy újabb beadványt kaptunk, ugyanettől a cégtől. A HC Logistic egy teljesen új projektet nyújtott be. Az új kérvény szerint Green Park Štúrovo név alatt próbál egy hasonló hulladékfeldolgozót megvalósítani, itt Párkányban, csak nem 20 ezer tonna, hanem 10 ezer tonna szemét feldolgozását tűzte ki célul.

Az említett véleményeket a befektetőnek mindenképpen figyelembe kell vennie?

Igen, elvileg igen, és a végső ajánlás megfogalmazásakor a környezetvédelmi minisztériumnak is, mert a kompetens szerv, amely ajánlja a beruházás végrehajtását vagy sem, az a környezetvédelmi tárca. Maga az építkezési engedély kiadása megint egy másik folyamat, de csak abban az esetben lehet kiadni építkezési engedélyt, ha a környezetvédelmi minisztérium ajánlja ennek a tervezetnek a megvalósítását.

Áprilisban ülésezett a Magyar-Szlovák Környezetvédelmi Vegyes Bizottság is, V. Németh Zsolt és Norbert Kurilla környezetvédelemért felelős államtitkárok találkoztak. Ők is megvitatták a párkányi hulladékégető ügyét.

A vegyes bizottság ülésén Norbert Kurilla, szlovák környezetvédelmi államtitkár vetette fel a témát, azzal, hogy Szlovákia átértékeli a beruházásnak a megvalósítását, mivel a beruházás miatt Szlovákiában és Magyarországon is széles körű, határozott ellenállás alakult ki, visszavonták a projektet. A szlovák fél célja egy elfogadható, kompromisszumos megoldás megtalálása.

Mivel áprilisban új beadvány érkezett, május 11-én Párkányban tiltakozó nagygyűlést is szerveztek, ahol a résztvevők elmondták véleményüket: nem kérnek a hulladékégetőből, mert az környezet-szennyező, Párkányban fontos a turizmus és az idegenforgalom, jellemző a régióra a szőlőtermesztés és borászat.

Köztudott, hogy Párkány az utóbbi években a turizmus és idegenforgalom paradicsomává fejlődött, és meg is vannak az adottságai, hogy még fejlődhessen. Van egy szép nagy termálfürdők, ami az ország egyik legnagyobb szabadtéri termálfürdője. Tavaly a képviselő-testület jóváhagyott egy tervezetet, amelynek értelmében Párkány Komárommal és még néhány településsel itt, a Duna mentén létrehozta a Duna-mente nevű turisztikai desztinációs menedzsmentet (Oblastná organizácia cestovného ruchu), aminek az a célja, hogy még jobban fejlessze az idegenforgalmat és turizmust.

Tavaly elkezdődött Párkányban egy wellness megépítése is, tehát rendkívül pozitív kilátásai vannak az idegenforgalom fejlesztésének. A város lakóinak egy

jelentős része a turisták elszállásolásából él, vagy pedig ezzel pótolja, egészíti ki a bevételét. Fontos kiemelni azt is, hogy Párkány mellett van az ország legjobb szőlőtermelő és borvidéke, a Muzsla, Kürt, Kőbölkút, Udvard vonalon. A hulladékfeldolgozó üzem semmiképpen nem összeegyeztethető a szőlészet – borászat, illetve a turizmus, idegenforgalom meglétével, fejlesztésével. Gondoljunk csak bele, melyik szülő engedné el a gyereket nyaralni, kirándulni olyan helyre, ahol tudja, hogy 1-2 kilométerre tőle káros anyagokat kibocsátó hulladékégető van?! Úgy gondolom, ez elriasztaná a turistákat.

Hány ember, hány család él a turizmusból?

A fürdő területén az elszállásolási kapacitás több mint 3 ezer, ezen kívül több mint 200 családnak van engedélye szálláskiadásra. Elmondható, a város lakosainak nagy része ezzel foglalkozik, igaz, jelenleg ez még csak szezonális jellegű, de bízunk benne, hogy amint elkészül a wellness, már egész évben sok turista lesz a városban.

Előreláthatólag mikorra készül el a wellness?

A tervek szerint idén decemberben kell átadni, és körülbelül 30 embert foglalkoztatna maga a wellness központ. De a turizmusból haszna van az üzletnek is, a vendéglőknek, éttermeknek, kávézóknak, egyéb szolgáltatásokat von maga után, és ezek mind az itteni emberek megélhetését szolgálják, segítik. Félő, hogy a hulladékégető megépítése után elfordulnak tőlünk a turisták, akkor ezeknek az embereknek a megélhetése negatív irányba indul.

Mire számítanak, mi várható a hulladékégető ügyében?

Május 11-én tartottunk egy rendkívüli testületi ülést, ezzel egy időben volt a tiltakozó nagygyűlés, a testületi ülésen részt vevő 14 képviselő egy emberként szavazta meg, hogy elutasítja a HC Logistíknak a Green Park Štúrovo nevű befektetési szándékát. Sajnos azonban ismerjük a hatóságok hozzáállását, ez nem biztos, hogy elegendő lesz ahhoz, hogy a minisztérium ne adja ki az engedélyt. Tehát, azért drukkolunk, hogy a környezetvédelmi tárca ne ajánlja a beruházás megvalósítását, mert akkor

bizony nagy bajban leszünk, hisz akkor kevés akadálya lesz az építkezési engedély kiadásának.

Magyarország tiltakozása mennyire számít?

Mindenképpen számottevő és fontos, mert Párkánnyal szemközt a Duna másik partján terül el egy 35 ezres város, és Esztergom lakói is észreveszik majd a légszennyezést. Mivel elindult a magyarországi tiltakozás, ez lassítja az engedélyeztetési folyamatot, és a tárgyalások részesévé válnak, maga a városi önkormányzat, de a megyei is.

A beruházás a volt papírgyár területén valósulna meg, itt működik a Párkányi Ipari Park. Kik a park tulajdonosai?

Igen, a Párkányi Ipari Parkban valósulna meg. A társaság igazgató tanácsának tagjai többek között: Forró Vojtech, Csáládi Zsolt, a felügyelő tanácsban például Szigeti László, és fia, Bálint vannak. Ez a Szigeti László nem én vagyok.

Mit tehet a képviselő-testület, hogy megakadályozza a befektetés megvalósulását? Milyen eszközök vannak a kezében?

A márciusi rendkívüli képviselő-testületi ülésen elfogadtunk egy határozatot, aminek az a lényege, hogy szeretnénk megváltoztatni a város területrendezési

tervét. Azt szeretnénk, hogy ipari zónákban tilos legyen olyan beruházás megvalósítása, amelynél magas hőfokon hulladék újrahasznosítással foglalkoznak. Egy területrendezési terv előkészítése és elfogadása nem két nap, akár fél évig is elhúzódhat. A polgármester a mi javaslatunkat kibővítette azzal, hogy ha már egyszer nekiállunk a területrendezési terv módosításának, indokolt lenne a város többi részét is bevonni a folyamatba és hozzátett a mi javaslatunkhoz 5 városrészt, ami azt jelenti, hogy az egész terv módosítása háromszor annyi időbe telik, és sajnos azt kell mondanom, az idő ellenünk játszik, ezért mi minél előbb szeretnénk a város területrendezési tervét módosítani.

A területrendezési terv érinti a Párkányi Ipari Parkot. Milyen reakciót váltott ki az ő képviselőikből a szándék?

Június 1-jén volt ezzel kapcsolatban egy rendkívüli testületi ülés, azt követően pedig egy megbeszélés a Párkányi Ipari Park tulajdonosaival, illetve annak vezetőjével, valamint az ipari park területén működő vállalkozókkal. Gyakorlatilag arról az önkormányzati határozatról beszéltünk, amelyet elfogadtunk, de ők megsemmisítő hatásúnak tekintik, ha megtiltanánk az olyan jellegű gazdasági tevékenységet, amely hulladékot éget magas hőfokon. A határozat elfogadása után, kaptunk egy elég kritikus hangvételű levelet, ezért

kellett megszervezni a találkozót. Fontos, hogy megbeszélhessük, mit szándékozunk ezzel kapcsolatban tenni, és miért tesszük, amit teszünk. Mindenki elmondhatta a véleményét. Mi, városi képviselők elmondtuk, hogy ok – okozati összefüggéseket kell keresni különböző lépések között, nekünk ugyanis nem volt szándékunkban módosítani a város területrendezési tervét, de mivel ide akarnak hozni egy beruházót, aki hulladékégetőt akar építeni, nekünk is cselekednünk kell, védenünk kell az életminőséget, a polgárok érdekeit, ezért minden olyan lehetőséget megragadunk, amit a törvények, a jogszabályok megengednek.

Nagyon egyszerűen úgy is fogalmazhatok: pillanatnyilag ott tartunk, hogy ők is mondják a magukét, meg mi is. Bár mi elmondtuk azt is, hogy amennyiben nem lesz hulladékégető, nem lesz ilyen beruházás, mint amilyen a Green Park Štúrovo, akkor mi hajlandók vagyunk átértékelni ezt a javaslatunkat és eltekintünk a területrendezési terv módosításától. A Párkányi Ipari Park képviselői azt mondták, nekik semmi közük ehhez a beruházáshoz. Igazából patthelyzet alakult ki. Lesz még egy meghallgatás a környezetvédelmi minisztériumban is a Green Park Štúrovo beruházásról. Reménykedünk.

Említette, hogy a Párkányi Ipari Park képviselői tiltakoztak a területrendezé-

si terv módosítása ellen. Jelenleg milyen cégek működnek és hány ember dolgozik az ipari parkban?

Jelenleg körülbelül 450 ember dolgozik ezeknél a cégeknél, több vállalkozás is működik: a Smurfit Kappa Obaly Štúrovo, az SKC foundry, az Icopal, az Icopal Synthetic Membranes Slovakia, a Monarflex, a HVM, a BIS Slovensko.

A Green Park Štúrovo anyagai szerint 41 embert alkalmazna, ez soknak számítana?

Igazából Párkányban minden munkahelynek örülünk, mert 16 százalék körül mozog a munkanélküliség, a járásban sokkal alacsonyabb, de az Érsekújvári járás két pólusú, Surány és Érsekújvár környéken 4-5 százalék körül mozog. Párkány környékén csak az esztergomi Suzukiban és az idegenforgalomban tudnak többen dolgozni. A Green Parkban 41 fő dolgozna, az épülő wellnessben körülbelül 30 ember kap majd munkát, de az idegenforgalomban egy-egy szálloda, wellness hotel vonzza más munkahelyek megteremtését is, a több turistához, több étterem vagy kávézó, nagyobb forgalmú kereskedelmi hálózat is szükséges, tehát egyáltalán nem kizárt, hogy az idegenforgalom ad majd több munkát.

Vadkerti Neszméri Csilla

„A kirakós minden kis darabjával foglalkoznunk kell”

Dr. Antalík Imrét, a Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Karának adjunktusát, Közgazdaságtan Tanszékének vezetőjét Dél-Szlovákia gazdasági állapotáról, a leszakadást megszüntetni kívánó tervekéről, a lehetséges kitörési pontokról, valamint a vállalkozói környezet jellemzőiről, a tudás és oktatás szerepéről kérdeztük. Összegzett válasza az alábbiakban olvasható.

A múlt csak korlátozottan fontos

A válaszomat a feltett kérdéskörre vonatkozóan megközelítésmódom rövid ismertetésével kezdem. Úgy vélem, ha egy térség „gazdasági” leszakadásáról beszélünk, akkor elsősorban azt kell tudatosítanunk, hogy a vizsgálódást leszűkítettük a társadalom egy funkcionális alrendszerére, tehát a gazdasági téren való elmaradottságra kérdezzük rá. **A gazdaság feladata a lakosság anyagi szükségleteinek kielégítése**, a jólét megteremtése, s olyan fogalmak és intézmények vizsgálata kerül ilyenkor a fókuszunkba, mint a vállalkozások, gyárak, piacok, pénz, bankok, tözsde.. Eltekintünk azonban pl. az állam, a jog, a politika, az érdekképviselő, a kultúra, a kommunikáció, stb. mint társadalmi alrendszerek vizsgálatától, melyeknek szintén megvan a maga saját szerepe a társadalom „jól” működése szempontjából. Természetesen azt sem felejtethetjük el, hogy valamennyi társadalmi alrendszer közt kölcsönhatások is fennállnak, így ha a gazdasági leszakadásról beszélünk és a lemaradás okaira

vagyunk kíváncsiak, akkor óhatatlanul más-más alrendszerek működésével kapcsolatos jellemzők közt is kutakodnunk kell. Arra a kérdésre tehát, hogy mi az oka annak, hogy a térség lemaradt/leszakadt, nem nevezhető meg egyetlen konkrét ok és nem nevezhető meg egyetlen konkrét felelős, és nem is feltétlen csak a gazdasági tényezők közt kellene ilyenkor kutakodnunk. **A jelenlegi helyzet a múltbeli döntések, komplex kölcsönhatások eredménye.** A jelen helyzetben hozott döntések eredménye pedig egy jövőbeli helyzet lesz majd. Ha szeretnénk, hogy a jövőben egy jobb helyzetben legyünk, akkor a jelenben kell jó döntéseket hoznunk. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a múlt egyáltalán nem fontos, hanem azt, hogy csak korlátozottan fontos – oly mértékben, hogy a múltat a jelen feltételeihez tudjuk alakítani, illetőleg a múltban elkövetett hibákból tanuljunk.

A stratégiáknak az egyes régiók sajátosságait kell követniük

Az aktuális helyzetről, Szlovákia versenyképességének állapotáról – nemzetközi összehasonlításban – a nemzetközi versenyképességi rangsorok, pl. a Világgazdasági Fórum (World Economic Forum) által évente elkészített versenyképességi jelentés tanúskodik legobjektívebben, de a hazai vállalkozói környezetre vonatkozó felmérések is. A vállalkozói tevékenységet leginkább gátló tényezők közé a szlovákiai megkérdezés során a korrupció, az adózási kérdéskör, a nem hatékony kormányzati bürokrácia vagy a nem megfelelő képzettséggel rendelkező munkaerő kerültek. Azok a tényezők, melyek egy térség (esetünkben Dél-Szlovákia) versenyképességét befolyásolják, külső és belső környezeti tényezőkre oszthatók fel. A külső környezeti tényezőkre - ezek közt politikai, technológiai, kör-

nyezeti, jogi, társadalmi, etikai tényezők egyaránt vannak - egy kis, nyitott gazdasággal rendelkező országnak kevés befolyása van, alakítani nem tudja, csak hatásaikhoz képes alkalmazkodni, azt gyengíteni/erősíteni áll módunkban (ilyenek pl. a globalizáció folyamatai, a klímaváltozás).

A belső tényezők/berendezkedés esetében már más a helyzet, **a rendelkezésre álló források elosztásáról és újraelosztásáról, szabályairól minden társadalom maga dönthet** (pl. közigazgatás, igazságügy, infrastruktúra, egészségügy, oktatás...). Az e tényezők viszonylatában született döntéseink alakítják aztán nemzetközi versenyképességünket.

Amennyiben megnézzük Dél-Szlovákiát (e térség alatt most a 16 magyarlakta járást értve), nem egy minden

Fejlesztések kulcsa: az erős érdekképviselet

A jelenlegi közigazgatási rendszer nem kedvez a magyaroknak a térségben élőknek, így a térség fejlődésének sem, és áttételesen az ország versenyképességének szempontjából is hatékonyságvesztéshez vezet. Számos terv és elképzelés létezik, és mindegyik annyira ér, amennyi a végén megvalósul belőle. A tervek megvalósításáért a terveket készít(tet)ők a felelősek, nekik kell beszámolniuk teljesülésükről.

Kiemelt szerepet kap *a döntéshozó szervezetekben való képviselet erősítése*, hiszen ez a kulcs a fejlesztésekhez és a forrásokhoz, ez a kulcs az érdekérvényesítéshez, a térség felemelkedéséhez (hiszen nem mindegy, mi kerül a tervekbe). Az EU szintjén (pl. a V4-ek együttműködése), országos szinten (pl. pártok együttműködése), lokális szinteken (képviselők együttműködése) is meghatározó, hogy milyen mértékű és minőségű együttműködés tud megfogalmazódni a térség érdekében cselekvők közt. A lokális „konfliktusok” mind-mind az adott szinten értelmezhető pozíciót gyengítik, pl. a nemzetközi versenyben való jobb szereplés valamennyi térségben élő nemzet számára előnyös, emiatt fontos a közös fellépés. Az együttműködés ugyanakkor a szektorok (politika – magánszektor – civil szektor – szakmai szervezetek - egyetemek) közt is fontos, a társadalom érdeke a szakmai szempontok, a hatékonyság előtérbe kerülése az egyéni érdekekkel szemben.

A kkv-k támogatása tovagyűrűző pozitív hatásokkal bír

2014-ben elkészült a Baross Gábor Terv is, ebben a tervben a térségre vonatkozóan egy alapos elemzési szakaszt követően számos kitörési pont került megfogalmazásra, számos olyan a kitűzött stratégiai célok elérése irányába ható stratégiai akció került megfogalmazásra, amely esetleges megvalósítása a térségben élő magyarság megmaradása szempontjából jelentkezhet pozitívumként. *A terv pénzügyi része, az ütemezés, a terv megvalósítóinak konkrétizálása* és a gyakorlatba való átültetése megmaradt az elképzelések szintjén, ill. elmaradt. *A terv szempontjából pozitív, hogy a magyar kormányzat mintegy 10*

milliárd forintos gazdaságfejlesztési tervet szándékozik indítani a Felvidéken, így esetlegesen e terv céljai mögé is források kerülhetnek majd. A térségbe érkező forrásoknak örülnünk kell, a kis- és középvállalkozások – melyek egy-egy térség fejlődésének alappillérei – támogatása pedig hatásait tekintve a foglalkoztatás, a piacbővítés terén jelentkező tovagyűrűző hatásokkal bír. Öröndetes, hogy a magyar kormányzat intenzíven támogatja a határon túli magyarságot, s az oktatási és kulturális, valamint közösségszervező támogatások mellett most már gazdasági szempontból segíteni kívánja a felvidékieket. *E törekvések a fiatal vállalkozók, családi vállalkozások támogatásán keresztül kifejezetten a jövőbe való befektetést célozzák. A megmaradás, a biztos jövőkép az önfoglalkoztatás támogatása minden formában üdvözlendő.* Az emberek pénzből élnek, el kell tartaniuk családjukat, fel kell nevelniük gyermekeiket – a munkahelyek, a jövőkép megléte, hogy érdemes dolgozni, tanulni és a szülőföldön maradni – mindmind kellene ahhoz, hogy a magyarság megmaradjon és gyarapodjon.

Hogyan növelhető Dél-Szlovákia versenyképessége?

A térség versenyképesebbé válása egy nagy kirakós játékhoz, vagy akár magához az emberi szervezet működéséhez hasonlítható. Vegyünk például egy sportolót, akinek más sportolókkal kell versenyeznie, s felteszi magában a kérdést, hogyan lehetek gyorsabb? A válasza nem egy, hanem sok apróbb, de összhatását tekintve már jelentős mértéket öltő tevékenység megvalósulása révén alakul majd ki benne (pl. többet edzek, másképp edzek, másképp táplálkozom, stb.). Vagy az emberi szervezetben más a szív, a máj, a vese, az elme funkciója, de mindegyik kell ahhoz, hogy a szervezet jól működjön. Vigyázni kell ugyanakkor a beavatkozásokkal (pl. gyógyszerek), mert minden mindennel összefügg – mellékhatások jelentkezhetnek.

A társadalmon és ugyanúgy a gazdaságon belül is mindenkinek megvan a szerepe, minden egyénnek, minden szervezetnek, intézménynek, vállalkozásnak. S szintén vigyázni kell a beavatkozásokkal (pl. támogatásokkal), mert minden egyes beavatkozás vala-

tekintetben egységes jellemzőkkel leírható és jellemezhető térséget látunk, hanem egy legalább 3-4 egymástól jellemzőiben elkülönülő térséget (hasonlítsuk csak össze pl. Bodroghözt és Csallóközt). A gazdasági fejlesztési stratégiáknak is ezt a sokszínűséget és ezeket a specifikumokat kell lekövetniük, melyek az egyes térségeket jellemzik. Fontos az, hogy lássuk, merre tartunk, fontos a tervezés. Éppen ezért készültek el a jelenlegi szabályozás alapján területi egységenként azok a gazdasági és fejlesztési tervek, melyek mentén a jelenlegi közigazgatási rendszerben az egyes területi egységek fejlesztési szándékait felvázolták és elfogadták. Ezeknek természetesen összhangban kell állniuk a felsőbb szinteken megfogalmazott stratégiákban elfogadott célokkal, így azok helyi szintre történő lebontásaként kell belőlük kiindulnunk.

milyen hatást vált ki (s a káros hatások nem is feltétlen rögtön jelentkeznek). Leginkább az általános gazdasági és vállalkozói környezet feltételeinek javítása az, amely általánosan kedvezően befolyásolhatja a térség gazdaságát. A kiszámíthatóság és tervezhetőség feltételeinek javítása, a szabályozások változtatásának csökkentése, a terhek csökkentése, a kreatív energiákat elnyelő bürokrácia csökkentése és az információkhoz való hozzáférés javítása, a verseny szempontjából vett egyenlőség, a korrupció csökkentése, a transzparencia és a valós teljesítmények értékelése azok, melyek a leginkább ösztönzőként hatnak egy térség gazdasága esetében. Ugyanúgy működik ez, mint az emberi szervezet esetében – pl. ahhoz, hogy jól érezze magát az ember, az is kell, hogy tiszta legyen a levegő, nem elég okosnak, vagy jó fizikumúnak lenni.

Ami ma fontos, holnap nem biztos, hogy az lesz

Minden egyes kis alkotóelemnek szerepe van a térség fejlődésében – s mindenkinek a maga helyén kell a legjobb tudása szerint helyt állnia. A nemzetközi versenyben térségek versenyeznek egymással, van egy nemzetközi munkamegosztás, amelyben minden országnak és minden régióknak megvan a helye. **Alapvetően el kell dönteni, milyen tevékenységek végzéséből akar a térség a jövőben megélni, s ez alapján szükséges a megfelelő feltételek létrehozása a szállítási lehetőségek, a nyersanyagok**

és energia, piacok, munkaerő, tőke, infrastruktúra a környezet és a szabályozások viszonylatában meghozni. Szlovákia gazdaságában jelenleg az autóiipar és az elektrotechnikai szektor az, amely a húzóerőt jelenti. Az is egy mérlegelendő szempont, hogy a jövőben más szempontok lehetnek majd fontosak a versenyben, mint ma (más feltételek értékelőd(het)nek majd fel, a jelenleg fontosak pedig kevésbé fontossá válnak). Továbbá semmiképp sem feledkezhetünk meg a virtuális térről, mely számos lehetőséget rejt magában.

Ha oktatásra költünk, jövőnkbe fektetünk be

A felértékelődő természeti környezet és erőforrások (pl. vízvagyon) védelme és az önellátás megőrzésének képessége (mezőgazdaság) mellett a térség számára a jövő kevésbé a munkaerő-intenzív ágazatokban, sokkal inkább az innovatív, tudásintenzív, magas hozzáadott-értéket produkáló javak előállításában keresendő. Ehhez a hagyományosan kreatív, gondolkodó magyar elme kibontakoztatásához szükséges feltételek megteremtése, a csecsemőkortól az élethosszig tartó tanulás generációk igényeihez igazodó feltételeinek biztosítása, a játszva és tapasztalva tanulás, az oktatási módszerek folyamatos innovációja mellett **a térség eltartását szolgáló gazdasági ágak számára szükséges munkaerő folyamatos képzése** kell, hogy a középontba kerüljön. A kialakított stratégia

mentén az oktatásra fordított források a jövőnkbe való befektetést jelentik. Kiemelt fontosságot kell fordítani a tehetségek gondozására, akik a lokális közösségek esetében a mindennapi élet szervezőiként katalizálhatják a térség felemelkedését. A szakközépiskoláknak és az egyetemeknek kutatási és oktatási, valamint közösség-szervező potenciáljukat a magánszektor igényeihez igazodva, társadalmi és gazdasági igényekre érzékenyen kell megszervezniük (a kirakós minden kis darabjával foglalkoznunk kell) és az élethez szükséges szemléletmód átadásában és a nevelésben is jelen kell lenniük (pl. negatív társadalmi jelenségek elleni küzdelem). Mindezt nem egyszerű módon, hanem a globalizálódó világban a nemzeti értékeket, hagyományokat, sajátosságokat megőrizni képes módon. A legfontosabb teendőket a térség gazdaságának viszonylatában az alábbi kulcsszavak mentén foglalom össze (melyek esetében nagy terjedelmű részletezettséggel lehetne még a konkrétumokat kifejteni):

- stratégiai tervezés és rendszerben való gondolkodás,
- a képviselő erősítése a döntéshozó szervekben,
- együttműködés és kapcsolatrendszerek/hálózatok,
- hatékony forrásfelhasználás és fenntarthatóság,
- az általános vállalkozói környezeti feltételek javítása,
- nemzeti sajátosságok, egyediség és értékek megőrzése.

Egy honlap a közösségért

A szolgáltatás.sk céljairól és hasznáról

Az elmúlt hónapokban néhány hazai sajtótermék lázas nyomozást folytatott, milyen „rejtélyes“ támogatás érkezett a Felvidékre a magyar kormánytól, és kik vagy milyen csoportok érdekeltsége van a dolog mögött. Miközben arra nem keresték a választ, hogy a köznek, a felvidéki magyar közösségnek mire van szüksége identitása, önbecsülése s nem utolsó sorban boldogulása szempontjából. A lepel lehullott, és a kedélyek elcsitultak. A Libertate Polgári Társulás nevével egyre sűrűbben lehet találkozni, s hogy a közösség számára hasznos munkát végez, annak egyik szép példája az alábbi kezdeményezés.

Egy kis kitérő – kisvállalkozás egykor és most

Falvainkban nem is olyan régen még a világ legtermészetesebb dolga volt, hogy a „közös“ mellett a legtöbb embernek volt háztájija. Az istállóban ott állt a tehén, az udvaron tyúkok kapirgáltak, a patakparton libák, kacsák hápogtak és gágogtak. Nagyanyó a verandán köpülte a vajat (amely csodák csodájára egy hétig elállt vízben úszva és letakarva, mindenféle vegyi tartósítószer nélkül), kendőbe rakta a gondosan, kétkezes labdacsokba nyomkodott túrót, amelyből, ami a családi fogyasztásból fennmaradt, jutott a piacra is (akkor még ilyen is volt a legtöbb kisvárosban), hogy növelje a család bevételét. Az sem számított ritkaságnak, hogy a tehén mellett az istállóban két-három bikaborjú is hizott, amelyek sorsa a vágóhídon pecsételődött meg (akkoriban még minden járási székhe-

lyen volt vágóhíd), növelve a család bevételét és boldogulása lehetőségeit. A kertekben fólíásátrak sorakoztak, és a zöldséget, gyümölcsöt csak a városi ember vásárolta üzletben.

Ezt az idilli állapotot természetesen nehéz lenne visszahozni, hiszen az a fajta mezőgazdasági termelői modell, amelyről annak idején sokan vizionáltak a rendszerváltás után, hogy a kisparraszt a lovacskájjával szántva a földcsékéjét majd alapját fogja alkotni egyfajta mezőgazdasági modellnek, rég a múlté. Napjainkban egy-egy kisebb községben jó, ha találunk egy szem tehenet mutatóba, s a háztáji termelés mint olyan, szinte a mesék világába tartozik.

Tudjuk, hová jutottunk. Mintha a rendszerváltás a szabad világgal a szabad tönkre menés lehetőségével is megajándékozott volna bennünket. A kimutatások alapján a szlovákiai áruházakban

található hazai élelmiszerek aránya évről évre csökken a külföldi termékekhez képest. Az élelmiszeripari kamara felmérése szerint a szlovákiai boltok polcain található hazai termékek aránya átlagosan 39%, tehát az üzletláncok mintegy 61%-ban külföldről importált élelmiszereket kínálnak (pedig egykor az ország önellátó volt élelmiszerből). A belföldi termékek aránya az elmúlt másfél évtizedben folyamatosan csökken. Ezzel az aránnyal – amely természetesen a dél-szlovákiai termelőket is sújtja – Szlovákia negatív értelemben listavezető a környező országok között. A kiskereskedelmi láncok közül a COOP Jednota viszonyul legtisztességesebben a hazai termékekhez, az ő esetében az áruk 59 százaléka hazai eredetű. A többiek esetében 54, 41, 39, 37, 29%. Legutolsó helyen a Lidl hálózat áll, melynek polcain mindössze 17 (tizenhét!) százalékot tesz ki a hazai termék aránya.

Sok esetben azonban önként dobjuk be a törülközőt, és mondunk le a lehetőségről, hogy folytassuk az őseink által sikeresen vitt gazdálkodást. Hadd említsék két példát. Az egyikkel Gömörben találkoztam. Fiatal gazda mondja, aki mellel virágzó családi turizmust is működtet, hogy most már nem kezdene hasonlónak, sőt, ma már nem is lehetne

azt kiépíteni, amit tizenöt éve elkezdett. A másik egy csallóközi kertépítő volt, aki elárulta, az ő kertjében is volt vagy hatvan barackfa. Hogy-hogy csak volt? - szegeztem neki a kérdést. Kivágtam, felelte nemes egyszerűséggel. Ki fog veled bajlódni, amikor a gyümölcsöt megvehetem a boltban? Ebből is világos, hogy bár sokat siránkozunk afölött, mekkora rendet vágtak a multinacionális cégek és bolthálózatok a hazai kistermelők körében, azért a hiba bennünk is ott van. Azt is feladjuk, önként, dalolva, ami apáink idejében a világ legtermészetesebb dolga volt.

Sokáig lehetne összehasonlító elemzések és statisztikák közt bogarászni, hol tart, illetve mire jutott napjainkban a dél-szlovákiai mezőgazdaság szerkezete, különösképpen a kis háztáji gazdaságok sorsa. Riasztó tény, hogy az egész Európai Unióban 2003-2013 között Szlovákiában csökkent legnagyobb mértékben a gazdaságok száma (67%-al), s ez főleg a kis gazdaságokat érintő adat. Pedig éppen a dél-szlovákiai, magyarlakta járásokban található Szlovákia szőlőinek 65%-a, gyümölcsöseinek 57%-a, a zöldségfélék vetésterületének 87%-a. Ezzel az adottsággal nem élni egyenlő az öngyilkossággal. Ugyanakkor némi bizakodásra ad okot, hogy a dél-szlovákiai bor már nem ismeretlen a piacon, itt-ott feltűnt a mangalica, helyenként a családi-falusi turizmus is bontogatja szárnyait. Igaz, hatalmas ellenszélben, hiszen az uniós-állami támogatási rendszer esetlegessége és nehézsége, a mindent elborító bürokrácia (s nem elhanyagolhatóan a korrupció) nem kedvez a kisvállalkozásoknak.

Hogy tudjunk egymásról

A kisvállalkozások sikerének egyik záloga a tájékoztatás, divatos szóval élve, a marketing. Fontos, hogy a potenciális vásárlók/megrendelők tudjanak egymásról. Ilyen adatbázist kezdett el kiépíteni a Libertate Polgári Társulás, amely idén március elején indította el a www.szolgaltatas.sk portált, a felvidéki magyar vállalkozásokat összefogó online katalógust. A cél egy olyan ingyenes adatbázis létrehozása, ahol a szlovákiai magyar kis- és középvállalkozók bemutatják szolgáltatásaikat, jövőbeni vevőik pedig mindössze pár kattintással válogathatnak ezek között.

Természetesen nem csupán mezőgazdasági termékekről van szó, hanem a kisipar, a különféle szolgáltatások, vagy például a turizmus sokszínűségéről.

„A www.szolgaltatas.sk portállal szeretnénk lehetőséget nyújtani a kis- és középvállalatoknak, hogy ingyen bemutatathassák magukat, reklámozva ezzel tevékenységüket, másrészt egy olyan adatbázis létrehozása a célunk, ahol találkozhat a felvidéki magyar kereslet-kínálat. Nagyon sok magyar családi vállalkozás működik Dél-Szlovákiában, kiváló szolgáltatásokkal és termékekkel, ezért az elmúlt hónapokban azon dolgoztunk, hogy megalkossunk egy könnyen működtethető és kezelhető rendszert, amivel hozzájárulhatunk az üzleti sikereikhez. Első lépésként mindenkit arra buzdítunk, hogy regisztrálja vállalkozását az oldalon.” – mondja Németh Róbert, a Libertate Polgári Társulás elnöke, hozzátéve: „Bízunk benne, hogy az elkövetkező hónapok, évek során egy élő, mindig aktuális online katalógussá fejlődik a szolgaltatas.sk, és a felvidéki magyar vásárlók és vállalatok közös fórumává válik.”

Belső piacok megteremtése

Az új szolgáltatásnak a belső piacok megteremtése, a közösségen belüli kereskedés, a vállalkozás és a fogyasztó, illetve a vállalkozás és vállalkozás közötti kapcsolatrendszer kialakítása a feladata. Az információk cseréje ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy a közösségen belül kialakuljon egy egészséges kereskedelmi, üzleti viszony. Évek óta tapasztaljuk, hogy nem alakultak ki olyan fórumok és platformok, ahol a magyar vállalkozók tudnának egymásról, egymás árúit, termékeit, szolgáltatásait helyeznék előnybe és vennék igénybe. A www.szolgaltatas.sk honlappal megoldható, hogy mindazok a vállalkozások, amelyek különböző szolgáltatásokat végeznek, az interneten keresztül kapcsolatokat tudjanak teremteni a közösségi fogyasztók és vállalkozások között.

A feladat nem egyszerű, hiszen a téma huszonhét éves hanyagolása egyúttal azt is jelenti, hogy ennek a felfutási ideje nem két hét és nem fél év; ez egy hosszú folyamatnak az első lépése. Ugyanez vonatkozik a majd kialakuló

www.termek.sk weblapra is, ahol éppen a magyar vállalkozók által létrehozott termékeknek kell fokozatosan megjelenniük. Van egy harmadik szegmens is, amelyről évek óta hallunk: a háztáji gazdálkodások, mint olyanok, visszaszorulóban vannak. Részben azért, mert nem tudják termékeiket hol értékesíteni, részben azért, mert a multinacionális cégek és üzlethálózatok gyakorlatilag kiszorították a piacról a kiskereskedést, a háztáji termelést. Magyarán: a fóliázást, a házi paradicsomot, a primőr zöldséget. Pedig tudjuk, hogy ezeknek a minősége sok kívánnivalót hagy maga után. Sok esetben nagyon rossz minőségű áru érkezik Közép-Kelet-Európába. Ezért volt cél, hogy egy harmadik honlap is létrejöjjön. Ez lesz a www.termek.sk. A harmadik a www.haztaji.sk.

Utóbbival azt szeretnék felmérni, hogy egyáltalán van-e még háztáji termelés a Felvidéken, s ha van, milyen állapotban van. Ez gyakorlatilag egy apróhirdetési oldal lesz, amely talán még a szolgáltatások oldalánál is nehezebb vállalkozás. Évek óta hallgatjuk a mezőgazdasági szakértők részéről, hogy mennyire fontos a háztáji termelés, miközben az már a honlap indulásától mostanáig kiderült, hogy nagyon gyatra helyzetben van a háztáji termelés. Szinte le van nullázva. Ez az oldal tehát egyfajta indikátor vagy lakmuszpapír is lesz annak a feltérképezéséhez, milyen helyzetben vannak a felvidéki magyar kis- és közepes nagyságú vállalkozások az országon belül.

Gyakorlati tudnivaló

Ha szeretnénk vállalkozásunkat szerepeltetni a weboldalon, először regisztrálnunk kell, ezt követően tudjuk feltölteni a vállalkozásunk adatait, leírását és elérhetőségeit. A mentés után vállalkozásunk automatikusan megjelenik az adatbázisban. Az adatokat bármikor frissíthetjük, bővíthetjük, egy regisztrált felhasználó ráadásul több szolgáltatást is hirdethet egyidejűleg az oldalon. Jelenleg 14 főkategória közül választhatjuk ki, milyen területen érhető el a szolgáltatásunk, de több kategóriával is felcímkézhetjük hirdetésünket. Az egyes kategóriákat úgy állította össze az oldal üzemeltetője, hogy szinte az összes ma ismert szolgáltatás könnyen megkereshető legyen. Az online katalógus használata díjmentes, és a

későbbiekben sem válik fizetőssé. A szolgáltatások között az oldal tetején található kereső segítségével böngészhetünk, vagy az egyes kategóriákra kattintva tekinthetjük meg a feltöltött ajánlatok listáját.

A honlapon az alábbi területeken regisztrálhatják magukat a kisvállalkozások:

- autó, motor, szállítás, raktározás
- mezőgazdaság
- ingatlanok
- pénzügy, jog, vállalkozás
- oktatás
- informatika, elektronika
- ipar, gyártás
- idegenforgalom, vendéglátás
- sport, szabadidő, kultúra
- egészség, szépség
- élelmiszer
- marketing, média
- ruházat
- lakossági szolgáltatások, szakmunkák

A haztaji.sk oldalon egyelőre a következő témakörök szerepelnek:

- hús, húskészítmények
- gyümölcs, gyümölcskészítmények
- borok és röviditalok
- pékáru, édesség, tésztafélék
- zöldség, zöldségkészítmények
- méz
- fűszer
- gomba
- tej, tejtermékek, tojás

Éljünk a lehetőséggel

Mint az a fentiekből is kiderül, a polgári társulás által működtetett honlapnak természetesen nem feladata, hogy megoldja az évtizedek alatt felhalmozódott problémákat, csupán egy megoldást kínál a felvidéki kis- és közepes vállalkozások számára. Az egyre romlóbb helyzet orvoslása természetesen a törvényhozók feladata lenne, ha kétes, a kommunista időkből jól ismert „akciótervek” helyett valós megoldásokban és főleg hosszabb távú stratégiában lennének képesek gondolkodni. Addig is, míg eljutnak ehhez, az egyszerű paraszti ésszel is felfogható premisszához, és nem a családok szétszakításában, a munkaerő vándoroltatásában keresik a megoldást a munkanélküliségi statisztika javítására, köszönet illeti a magyar kormányt a támogatásért, amelyet a déli régióknak, nemzeti közösségünknek nyújt.

(kövi)

Az önkormányzatok szolgálatában: Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség

A Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség egyike a Szlovákia-szerte működő ügynökségeknek, melyek az adott régió területfejlesztésével foglalkoznak. Az ügynökség elsősorban a Nagykürtösi járás önkormányzatait, intézményeit, civil szervezeteit és magánvállalkozóit szolgálja.

A Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség 2003 júniusában jött létre, tizenkét alapító taggal. Az alapítók között voltak önkormányzatok, kistérségi szövetségek, vállalkozók és nonprofit szervezetek. A Nagykürtösön székelő ügynökségnek jelenleg három alkalmazottja van.

„Tevékenységünk széleskörű. Kezdetektől a területfejlesztésekre koncentráltunk. A megrendelők számára dolgozzuk ki a pályázatokat, konzultálunk, segítjük a pályázat megvalósítását, illetve utánkötvetjük a megvalósított pályázatokat. Felelősségteljes hozzáállással tudjuk segíteni a térségünk fejlődését” – tájékoztatta az Önkormányzati Szemlét Lőrincz Mária, a Középső Ipoly-mente Regionális Fejlesztési Ügynökség vezetője. Többek között megyei, állami, nemzetközi és határon átnyúló pályázatokra specializálódtak. Ezen pályázati támogatásokkal igyekeznek a térség fejlesztését beindítani. A szervezet első látványosabb eseménye az 2004. május elsejei európai uniós csatlakozás alkalmából szervezett élőlánc volt a Szlovákgyarmat és Balassagyarmat közti Ipoly-hídon.

Az önkormányzatokat segítik

A legtöbb megrendelésük az önkormányzatoktól van, ugyanakkor együttműködnek magánvállalkozókkal, intézményekkel és civil szervezetekkel is. A Nagykürtösi járásban több mint hetven település található. Ebből csupán kettő város, Nagykürtös, a járási székhely s a közelében található Kékkő.

A falvak közül csupán néhánynak van ezer főnél több lakosa. A települések közt sok a kis lélekszámú, mely lakossága nem éri el a háromszáz főt sem. Az ügynökség elsősorban ezeket az önkormányzatokat segíti. *„Az ilyen községek önkormányzatai nem rendelkeznek olyan adminisztratív és szakmai kapacitással, hogy saját projektmenedzsert tudjanak alkalmazni. Ezek a települések az egyik célcsoportunk”* – jegyezte

meg az igazgató. Hozzátette, folyamatosan követik az önkormányzatok számára kiírt pályázatokat. A körlevélben értesítik a pályázati lehetőségekről a járás településeit. A vállalkozások kisebb számban veszik igénybe a szolgáltatásokat. *„Mivel az önkormányzatok jobb feltételek mellett juthatnak pályázati támogatáshoz, kisebb önrészt kell befektetniük, mint a vállalkozóknak. Az önkormányzatok 95 százalékos támogatást kaphatnak, a vállalkozók esetében 50 százalék önrészt kell hozzátenni az elnyerhető összeghez – magyarázza a dolog hátterét Lőrincz Mária. – Ugyanakkor a vállalkozások esetében sem elhanyagolhatóak a munkahely-teremtési projektek.”*

A Nagykürtösi járásban – Szlovákia 12 legkevesbé fejlett járásának egyikeként – komoly előrelépésnek tekinthetők az ilyen pályázatok. A térségben a kis- és a középvállalkozók tőkehiánnyal küzdenek, így a nagyobb beruházásokat nem tudnak véghez vinni.

Az ügynökség több síkon is segíti az önkormányzatokat. *„Fontos feladataink közé tartozik a területfejlesztési tervek kidolgozása. A régiófejlesztési törvényből kifolyólag minden önkormányzatnak kötelessége területfejlesztési tervet készíteni. Sokan nem látják át, hogy a község jó működéséhez szükségesek bizonyos konkrét tervek – fogalmaz a szakember. – A megfelelő, az adott településre szabott területfejlesztési tervek alapján már észszerűbben pályázhatnak. Elérhetnek akár nagyobb beruházásokat is.”* Az elmúlt időszakban számtalan településnek dolgoztak ki a helyi specifikumokra támaszkodó területfejlesztési terveket.

A Nagykürtösi járásra is jellemző a régiófejlesztés területén a pontszerű fejlesztés. Azaz: sok esetben egy-egy falura koncentrálnak csupán a fejlesztés során. Nem veszik figyelembe a kistérség igényeit. Ezzel kapcsolatban az igazgató kifejtette: a tényleges tervezésnél nem csupán az adott község igényit és adottságait kell felmérni, fontos a környező településekkel való hatékony együttműködés is.

Milyen is a Nagykürtösi járás?

A Nagykürtösi járás a szocializmus idején a fejlettebb járások közé tartozott. Gazdasági pontenciálját teljes mértékben kihasználta. A gépipari, bányászati és a

mezőgazdasági tevékenység is magas szinten működött.

Az Ipoly-menti térségben mezőgazdasággal foglalkoztak, kimagasló minőségű terméshozammal. A falusi lakosság nagy részének ez biztosított munkahelyet. Szinte az összes településen működött termelősövetkezet. A terményeket országos viszonylatban tudták hasznosítani. A mezőgazdaság az elmúlt negyed évszázadban jelentősen megváltozott. A nagyarányú gépesítésnek és fejlesztésnek köszönhetően kevesebb munkaerőre van szükség. A mezőgazdaság leépülése hozzájárult a falu társadalmi szerkezetének megváltozásához. Hiányoznak, illetve csak kis számban működnek ún. családi farmok, ahol a növénytermesztés és állattenyésztés, valamint a minőségi termékek feldolgozása is helyben megoldott.

A járási székhelyen gépipari üzem működött, több száz főt alkalmaztak. Több üzem is foglalkozott gépjármű-alkatrészek gyártásával. A legjelentősebb üzem a LIAZ gépgyár volt, a kilencvenes években azonban ez az ágazat is leépült. Fokozatosan csökkentették az alkalmazottak számát, az üzemek az ezredfordulóig megszűntek. Jelenleg csupán kis létszámú ipari vállalatok működnek a térségben. Nagykürtös szomszédságában található a Dolinka barnaszénbánya. Az itt dolgozók száma régen elérte az ezer főt. A rendszerváltást követő években fokozatosan leépültek, a Dolinka bánya állami támogatással működött az ezredforduló után. Mára ugyancsak bezárta kapuit. Mindezek hatása fokozatosan növekedett a munkanélküliség, ennek köszönhetően is került be a Nagykürtösi járás a 12 legkevesbé fejlett járás sorába.

A térség egyik legnagyobb problémája a lokális elszigeteltség. Nehezen megközelíthetőek az egyes települések. Hiányos az infrastruktúra, az útszakaszok egy részének minőség sem a legjobb. Ezek a tényezők is hozzájárulnak a térség fejletlenségéhez. A külföldi befektető számára elsődleges szempont a jó közlekedés, a megfelelő infrastruktúra. Remélhetőleg ezen változtat majd az R7-es gyorsforgalmi út – ha megépül –, mely a tervek szerint az érintett térségen halad keresztül.

A régióra jellemző az alacsony bérszint, az aránylag nagy munkaerő-kínálat, mégsem ide települnek a cégek. Inkább választják a munkaerő utaztatását a kedvezőbb infrastruktúrával rendelkező

nyugat-szlovákiai térségbe. A járásból is sokan ingáznak lakóhelyük és munkahelyük között. Ez jelentős gondokat okoz. A munkahelyhiány következtében a fiatalok erőteljes elvándorlása figyelhető meg. Főleg a falvakban lakók távoznak. Itt is jellemző a lakosság elöregedése és a falvak lassú elnéptelenedése. Az elmúlt évtizedekben fokozatosan csökkent a családalapítások száma, egyre kevesebb gyermek születik. Ezáltal kevesebben gyerek jár a járás tanintézményeibe is. Az elvándorlás előidézi a meglévő kulturális – társadalmi közösségek leépülését, illetve átalakulását.

„Kellene egy olyan állami stratégia, amely támogatja a beruházók letelepedését a hátrányos helyzetű térségekben. Így megállítható lenne a fiatalok elvándorlása – reflektál a jelenségre Lőrincz Mária. – Egyre inkább megfigyelhető a járáson belül egyes települések leszakadása. A felzárkózáshoz nagyon erős, vállalkozó szellemű, a változásra és együttműködésre nyitott polgármester kell, különben a teljes hanyatlásnak indul a település. Megszűnnek még az alapvető szolgáltatások is, s ez csak növeli az elnéptelenedést.”

Annak idején művileg, kissé erőszakoltan hozták létre ezt a járást. Jól mutatja, hogy területileg sem homogén. A járási székhelynek soha nem volt központi jellege. A délnyugati, magyarlakta településekhez Ipolyság sokkal közelebb van, mint Nagykürtös, így az ottani szolgáltatásokat használják ki. A járásban ugyanakkor több központi település is van. A magyarok által lakott régióban ilyen Ipolynyék, Lukanénye és Csáb. E települések lakosságszámuk, az elérhető szolgáltatások, szociális és tanintézmények által váltak kisebb centrummá. A járás délkeleti régiójában azonban hi-

ányzik az ilyen központi település. Ez szintén az elszigetelődés forrása.

Határ menti együttműködés

Az ügynökség különböző adatbázisokkal dolgozik. Ezek az adatbázisok tartalmazzák a járás településeinek az adatait. Mivel a Nagykürtösi járás déli határa egyben államhatár is, a területfejlesztés szempontjából nélkülözhetetlen a magyarországi határ menti térség megismerése. Az ügynökség ezek feltérképezését is elvégezte.

A határ menti kis lélekszámú falvak számára gócpontok lehetnek az Ipoly bal oldalán, Magyarországon lévő falvak. Ennek a kapcsolatnak a kiépítését segíthetik a határon átnyúló együttműködési programok.

Az elmúlt években számos ilyen programot bonyolított le az ügynökség. Ezek közé tartozik például a 2013-ban átadott, 12 határ menti településen kiépített internetes hálózat is – térségünkben Lukanénye, Apátújfalu, Bátorfalva és Szlovákgyarmat tartozik bele. Jellemző az is, hogy a legtöbb esetben maga az ügynökség volt a szlovákiai partner.

Ipoly-hidak

Az Ipoly-híd megépítése szintén a térségfejlesztés része. Az ügynökség az elmúlt közel másfél évtizedben számtalan sikert könyvelhetett el e téren. Hatékonyan részt vett az Ipoly-hidak és a hozzájuk tartozó útszakaszok megépítésében. S a munka folytatódik. A tervek szerint a közeljövőben további két híd épülhet meg Ipolyon. Az Ipolyvarbó és Órhalom közötti híd

esetében már benyújtották a pályázatot. Jelenleg a tervdokumentációk kidolgozása folyik. A két fél rendszeres munkaértekezletet tart, beszámolva az elvégzett munkálatokról és egyeztetve a teendőket. A megépülő Ipoly-híd célja, hogy a környék természeti és kulturális értékeinek a bemutatása és láthatóvá tétele is megvalósulhasson.

Ugyancsak folyik a tervezés az Ipolyhídvég és Drégelyalánk közti híd esetében. Erre még nem nyújtottak be pályázatot. E híd elsősorban a munkához jutást segítené elő, mivel Drégelyalánkon több üzem is működik, és jelenleg is sok a szlovákiai alkalmazott, a Nagykürtösi járásból is. Az alkalmazottak jelenleg csak Ipolyságon keresztül tudják megközelíteni magyarországi munkahelyüket, több tíz kilométeres kerülővel. A híd megépülése nagyban csökkentené a napi ingázás időtartamát. *„Az Ipoly-hidak is hozzájárulhatnak a térség felzárkózáshoz”* – hangsúlyozta az igazgató.

Az ügynökség bonyolította le és irányította a Rárópuszta – Ráros Ipoly-hídhöz (2011), valamint a Pösténypuszta és Pető közti hídhöz (2012) vezető közutakat felújítását. Ez szintén határon átnyúló programból valósult meg. Ezek a legnagyobb és legjelentősebb pályázataik közé tartoznak. Jelenleg egy nemzetközi, 9 országot érintő pályázat megvalósításának utolsó szakaszába lépett az ügynökség. A projekt egy átfogó kelet-nyugati szakmai együttműködésre irányul, amelynek következtében további gazdasági, szociális, kulturális és önkormányzati fejlesztések várhatók.

„Az Ipoly-hidak egy komplex területfejlesztési elképzelés része. Elsődleges célja volt a határon átnyúló emberi kapcsolatok visszaállítása. Ezt a célt maximálisan teljesítette. A gazdasági kapcsolatok kiépítése szintén célként határoztuk meg. Elsősorban kisvállalkozók használják ki” – emelte ki az igazgató.

Akcióterv

Mint már említettük, a Nagykürtösi járás a tizenkét legkevesbé fejlett járás egyike Szlovákiában. *„Az állam egy akcióterv keretei között célirányos támogatással próbál segíteni a járáson. Az akcióterv kidolgozásában részt vett a Középső Ipolymente Régiófejlesztési Ügynökség is. Amiben valaha jók voltunk, és megvan-*

nak hozzá a feltételeink, azt kell fejleszteni – jegyezte meg az akciótervvel kapcsolatban Lőrincz Mária. – Mezőgazdaságot és a ráépülő feldolgozóipart kellene elsősorban beindítani. A járás természeti és kulturális adottságait is ki lehetne használni, napjainkban ezek még kiaknázatlan lehetőségek. A turistákat nem tudják több napig a járásban megtartani. Ezen próbál segíteni az ügynökség a határon átnyúló turisztikai és idegenforgalmi stratégiai terv kidolgozásával.”

Az akciótervet még a 2016 szeptemberi Nagykürtösön megtartott kihelyezett kormányülésen fogadták el. Megvalósulásán, elemzésén és a követésen ma is dolgozik az ügynökség.

Régiófejlesztési ügynökség működése

Az ügynökség egyrészt állami támogatásból működik, másrészt a fenntartása nagyban függ a pályázataik sikerétől. Jelenleg a bevételek mintegy harminc százalékát teszi ki az állami támogatás. Ezt pályázatokból és tagdíjakból egészítik ki. *„A jó szakemberek nélkülözhetetlenek a fejlesztési ügynökségnél. Alkalmazásához azonban kiszámítható finanszírozásra van szükség – mondja az igazgató. – Ezt a mostani támogatási rendszer nem igazán biztosítja. A tevékenységükkel önfenntartóvá kell válniuk az ügynökségeknek.”*

Szlovákiában az egyes ügynökségek különbözőképpen működnek. Eltérő gazdasági közegben végzik a területfejlesztési tevékenységüket. A finanszírozási forrásaik is különbözőek. A Középső Ipolymente Regionális Fejlesztési Ügynökség bevételeinek nagy része a határon átnyúló pályázatokból származik. Elsősorban a Nagykürtösi járásra összpontosítanak, de a Losonci és a Lévai járás egyes településeivel is kapcsolatban állnak. Visszatérő megrendelőik vannak az említett térségekből.

„Minden pályázat fontos, költségvetéstől függetlenül – hangsúlyozza Lőrincz Mária, majd hozzáteszi: – A területfejlesztéssel hozzájárulunk a falusi közösségek erősödéséhez, formálásához is. Ezért a fő feladatunk a közösségek megmaradásának segítése, a jobb élet megteremtése. Ez a mi feladatunk, ehhez a pályázat csupán eszköz, s nem cél.”

Pásztor Péter
(A szerző felvételei)

Bodrogköz: A hátrányunk lehet az előnyünk

Insulanus – mondja a latin kifejezés. Magyar megfelelője: sziget. Felvidék legkeletibb szeglete nem véletlenül kapta ezt a latin jelzöt a régmúltban. „Szigetnek” nevezik, hasonlóan, ahogyan a szlovákok a Csallóközt „Žitný ostrov”-ra keresztelték. Határait több folyó is szegélyezi, a Latorca, a Bodrog, a Tisza. Nincs messze az Ondava és a Laborc sem. Kevesen tudatosítják, de bizonyos értelemben az ország nyugati és keleti felében is van két csodálatos „szigetünk”. Mintha csak elődeink valamit előre sejtettek volna, amikor ezt az elnevezést adták régióknak.

A Bodrogköz szó hallatán mindenkinek más jut az eszébe. Valakinek a fájó régmúlt, hogy ma már Alsó- és Felső-Bodrogközről beszélünk. Vannak, akiknek a legkeletibb létező földrajzi hely, mely képzeletében megjelenhet. Van, aki azt gondolja, hogy egy olyan helyről beszélünk, ahol már cirill betűkkel írnak, anynyira „keleti végnek” számít ez a régió. Már-már Ukrajnában (a Kárpátalján) látják a térképen. Sok embernek a szegénység, a munkanélküliség és a fővárosoktól (Pozsonytól és Budapesttől is) való elszigeteltség-elszigetelődésként jut az eszébe. A fiatalok többsége pedig a Bodrogköz hallatán, sajnos, egyértelműen az elvándorlásra asszociál. Mielőtt átfogó képet próbálnánk alkotni arról, hogy valójában milyen is „szigetlakóként” élni egy amúgy is hátrányos helyzetű felvidéki közegben, érdemes felidézni a történelmi és politikai eseményeket, melyek – túlzások nélkül – önkényesen húzgálták és rajzolták át elődeink feje fölött a határokat és szabták át a gazdasági-földrajzi tereket és viszonyokat.

Száz évet vissza és Nyugatra...

Természetesen ez a téma egy sokkal komolyabb és részletesebb elemzést

igényelne. Azonban egy rövid vázlat is rámutathat, miért tartunk éppen itt, ahol, s miért van, hogy a mindennapos nehézségekhez már-már hozzászoktak az itt élő emberek. Mivel a mai Felső-Bodrogköz a történelmi egységes Bodrogköz része volt (azaz: az Észak-Alföld része), elsősorban a mezőgazdasági termelés adta az itt élő emberek mindennapi betevőjét.

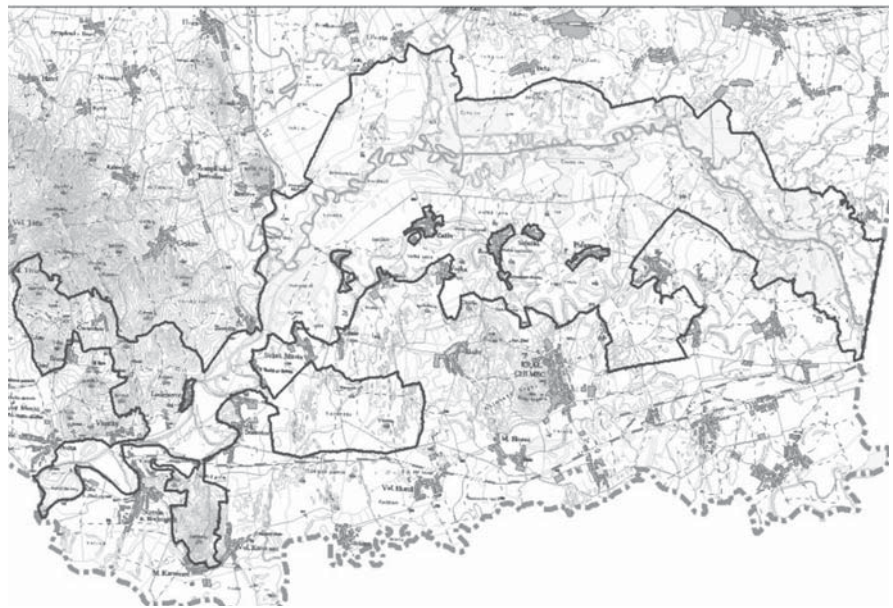
Az egykori szövetkezetek virágkorukat élték errefelé, a növénytermesztés és állattenyésztés volt a domináns ágazat. A mezőgazdasághoz kapcsolódó termelés nyújtotta a megélhetést. Mára ez majdnem teljesen felbomlott. Már csak néhány ember próbál gazdálkodni ezeken a földeken, állami támogatásokat megpályázva. A helyi köznyelvvél élve, „néhány újkori földesúr uralja” ezeket a területeket. A Királyhelmecc melletti perbenyiki bútorgyár a 90-es években még több száz család megélhetésének volt biztos forrása. Nincs olyan ember a Bodrogközben, akinek vagy családtagja, vagy közös ismerőse, vagy közeli rokona ne lett volna „bútorgyáros”. Mára a bútorgyáros életképek a fiatal generációnak csak legendáknak. Megszűnt, bezárt a gyár is.

Azt sem kell elfeledni, hogy Közép-Európa egykori legnagyobb „szárazföldi kikötője” (Tiszacsernyő) is itt található. Ezrek dolgoztak egykor a vasúton és az átrakodó állomáson is. Vasutas generációk nőttek fel az évtizedek során. Vannak, akiknek már a dédszülei is vasutasok voltak, ebből éltek. A bodrogi „hátrából” kilépve, nem olyan messze található a vajáni hőerőmű és a Nagykapos melletti földgázelosztó állomás, melyek nem kevés bodrogiaknak adtak egykor munkát. Mára Vaján sok embernek régi szép emlék maradt, a „tranzit” (elosztó állomás) pedig szintén nagyon kedves munkahely – a visszaemlékezésekben. Minden leépült vagy bezárt.

Jogos tehát az „elszigetelt”, hátrányos helyzetű kifejezés? Itt, ahol a munkanélküliség aránya olykor-olykor a 30 százalékot súrolja?

Felfogás és nézőpont kérdése. A tömegek, a nagy többség ezt látja: elfásultság, elkeseredés. Vannak, akik némi reménységet – a családjaik rovására – az alkoholizmusban látnak, találnak. Vannak, akik a jobb és jövedelmezőbb élet reményében Nyugatra utaznak. Mosogatnak, szolgálnak – a nyugati társadalmaknak. Minden negyedik, vagy ötödik családban jól ismert az „a bizonyos két hét” fogalma, amikor is családanyák, szülők, feleségek mennek nagy bőröndökkel kéthetes ciklusokra (van, aki 1-2 hónapra is) Ausztriába vagy Németországba „szolgálni”. Mintha a régmúltban – száz évvel ezelőtt – járnánk,

csak új köntöst felöltve. „Cselédi” jogviszonyok modernebb kivitelben. Ide jutottunk, ezzel kell megbarátkozni.

Családok és szociális-társadalmi kapcsolatok töredeznék szét, és romokban hevernek a jövőképek. Máshogy nőnek fel a gyerekek, mint egykor. Az elvándorlás és a szülők nélkülözése erősen rányomja bélyegét a nevelésre-neveltetésre is. Vajon meddig hathat ki az emberi elkeseredés egy-egy hevesebb vetülete? Meddig képes a jobb sorsot is megérdemelő bodrogi túrni a sokszor lehetetlen és kilátástalan helyzetet? Nem ezt érdemeljük ott, ahová Árpád vezér elsőként lépett be a Kárpát-medencébe. Elődeink nem ilyen hont foglaltak.

A nyugalom és a csend szigete is lehetne

De nézzük a dolgokat és a helyzetünket egy nagyon találó és sok mindent kifejező megfogalmazás szemszögéből is: „A hátrányunk lehet az előnyünk.” Először furcsán hangzik, de ha komolyabban belegondolunk, akkor van benne fantázia. Nem is kevés. Ha alaposabban szemügyre vesszük a régió természeti és földrajzi elhelyezkedését, történelmi és társadalmi helyzetét, akkor egy igazi „sziget” is láthatunk magunk előtt. Egy kiaknázatlan, úgymond szűz területet, mely – ha merészebben fogalmazzunk – a béke, a nyugalom és a csend szigete is lehetne. Ugye, hogy jól hangzik?

Szlovák „barátaink” és az állami, értünk borzasztóan „sokat megtenni akaró és igyekvő” hivatalok és intézmények úgy találták: az lesz a jó, hogy minden lehetséges irányból ilyen-olyan-amolyan tájvédelmi körzet legyünk. Még csak véletlenül se települhessen ide egy komolyabb gyár, beruházás, ne épülhessen ki az úthálózat, megújuló energiaforrással stb. se foglalkozhassunk, mivelhogy a legértékesebb madárfajták százai élnek erre felé. „A hátrányunk lehet az előnyünk” – érvényes a megfogalmazás. Miért nem fordítjuk javunkra? Kitérés pont az idegenforgalom, a turizmus, a mezőgazdaság, a halászat és a gasztronómia területén lehetne. Ha már nem jönnek a gyárak, akkor hozunk ide embereket, akik pihenni akarnak egy olyan helyen, ahol nincsenek gyárkémények, nincs szennyezés, nincs forgalom, nincsenek autópályák. Vannak viszont történelmi nevezetességek

(gondoljunk csak a Rákócziakra, Dobókra, az egykori kulturális középkori fellegrárra, centrumra: a leleszi apátságára, az itt lévő folyókra, tavakra, élővilágra, vadregényes tájakra, erdőkre, gazdag madárvilágra stb.), a fantasztikus ételek és italok, híres-nevezetes hatalmas vendégszeretet. Mi, bodroglók ziek nem tudjuk elképzelni, hogy egy vendég innét éhesen és szomjasan térjen haza. Ételeink kitűnőek, és az adagot sem sajnálják a háziasszonyaink. Bor és pálinka is van bőven (hangulatos Kisgéresi pincék, borok Szőlőskén, Toronyán...). Kell ennél több ahhoz, hogy erdélyi mintára beinduljon az intenzívebb turizmus? Nem. Ennyi épp elég kiindulópontnak.

Segíts magadon, ugyanis más nem nagyon fog...

Hála a merészebbeknek és a vállalkozóbb kedvűeknek, páran már elindultak ebbe az irányba. Körvonalazódik a kép, de még messze vagyunk a céltól. Remek lehetőséget kínál és biztosít a külhoni fiatal vállalkozók éve és a Magyarország felől érkező gazdasági injekció, csomag. Pár hete a szlovákiai fiatal vállalkozók szövetsége fórumot tartott Királyhelmeceen, a Via Nova ICS közreműködésével. Sokan nem is gondolnák, hogy mennyi innovatív ötlet, fiatal vállalkozás vagy kezdeményezés van kilátásban és indult be sikeresen. A vállalkozói kedv feltörekvőben van, a gazdasági csomag pedig egy elszalaszthatatlan lehetőség arra, hogy elindítsa a Bodroglók egy részét abba az irányba, ami majd példát tud mutatni. Sok

fiatal és még fiatalabb vállalkozó hisz a régió sikerességében. Ezt kell célként magunk előtt lebegtetni. Mára ott tartunk, hogy vannak már jó példák, sikeres vállalkozások. A kis- és középvállalkozásokban van jövő és fantázia. Vannak vállalkozások, melyek épp a fémmezmunkálás területén vagy a gépiparban gondolták újra a jövőjüket. Ha már 5-10 embert alkalmazni tudnak, az nagyon nagy segítség. Vannak, akik álmodtak egy merészet és beleváltak az idegenforgalomba is. Bevált, működik. Sokkal több ilyen példa lehetne. Erre nyújt lehetőséget az anyaország. Álmodni és álmokat megvalósítani. Majd túllépni saját komfortzónánkon, félretenni a kemény és berögzült magatartásunkat, együtt, egymást kölcsönösen kiegészítve és segítve, egy rendszerben dolgozni. Erdélyben ez működik, lehet tőlük tanulni, mert a Bodroglókban is működhet. Kézműves és háztáji termékeket kiváló alapanyagokból, a bodroglóki mentalitást beleolvastva – vagyis szívvel lélekkel – mi is elő tudunk állítani kiváló

helyi termékeket. Persze ehhez elszánt és céltudatos emberekre van szükség. Lassú folyamat lesz, de a gyümölcs is lassan érik, nem egyik napról a másikra. Ha az idegenforgalomra, valamint kis- és középvállalkozásainkra jobban odafigyelünk, kiemeljük, támogatjuk és segítjük őket, akkor mindannyiunk, a régióknak hasznára válhat.

Ötletek és elképzelések egyre gyakrabban születnek, és úgy fest, hogy vállalkozó kedvű emberek is társulnak ezekhez. Rajtunk, bodroglók zieken múlik, hogy akarunk-e magunkon segíteni. Ugyanis más nem nagyon fog. Azokat a lehetőségeket kell kihasználni, amelyek már adóttak. Ha ez éppen a „hátrányos, elszigetelt” helyzet, akkor azt.

Bodroglók egyszer még a béke, nyugalom és csend virágzó-élhető szigetévé válhat.

Mgr. Ilko Zoltán

Húszéves a rimaszombati Fundament Polgári Társulás

A Fundament Polgári Társulás egy non-profit civil szervezet, melynek célja a társadalmi szervezetek, közösségek és egyének érdekeinek védelme, valamint gazdasági, társadalmi és szociális problémák alternatív megoldásainak keresése és alkalmazása konkrét esetekben. A társulás tevékenységével igyekszik a vállalkozói és közszférával együttműködésben kialakítani és megerősíteni a dinamikus fejlődő civil szektort, mely képes reagálni a hazai és az európai uniós kihívásokra.

A társulás 1997. április 8-án alakult. Húszéves működésük alatt számos projektet valósítottak meg. Hosszútávon részt vállaltak Rimaszombat és a régió társadalmi és gazdasági tőkénének növelésében, melynek keretében kialakították a helyi civileket, intézményeket és önkormányzatokat támogató mechanizmusokat. A társulás segít fejlesztési stratégiák kidolgozásában az egyes településeken, kistérségekben, a járásban és a régióban. „Sikeresen megvalósított programjaink és elért eredményeink további munkára ösztönzik a társulás munkatársait, külső szakértőit és önkénteseit. A gömőri régióban kulcsfontosságú civil szervezetté váltunk, melyet a régió határain túl is elismernek. A társulás filozófiája a modern Európa és az egészséges lokálpatriotizmus értékein nyugszik” – mondja **Hajdú István**, a társulás elnöke, akivel a szervezet sikerességéről, a boldogulásról, a civil szervezetek kondíciójáról és jövőbeli terveikről beszélgettünk.

- Miben rejlik a lényege, hogy egy civil szervezet Gömörben húsz évig eredményesen fenn tudott maradni?

- Folyamatosan dolgozunk. Másrészt pedig, amikor még az ún. puha források voltak, amíg még nem vonultak ki Szlovákiából Közél-Keletre a nagy támogató szervezetek, mi igyekeztünk felkészülni erre az ínséges időszakra. Tudatosan készültünk arra a programozási időszakra, amelyet 2014 után indítottak a civil szervezetek számára. Képzéseken vettünk részt, s igyekeztünk megtanulni azt a nagyon bonyolult uniós pályázati rendszert, amivel most a civilek találkoznak és megküzdnek az adminisztratív terhek miatt.

- Nagyon sok civil szervezettel kapcsolatba kerültek, sőt alapításoknál is részt vettek. Megmaradtak ezek a kapcsolatok, vagy lemorzsolódtak?

- Körülnézve azt látom, hogy a civil szférában a régi csapat előregedett, en-

nek egyrészt az az oka, hogy a nagyon profi embereket elszívta az üzleti szféra. Elmentek olyan helyekre pályázatot írni, ahol ugyan keményebbek a feltételek, de nagyobb pénzek járnak érte. Nagyon nehéz úgy dolgozni, hogy permanensen tudjuk biztosítani az emberi erőforrást, s profi módon úgy pályázni, hogy azok nyertes pályázatok legyenek. A húsz év tapasztalata azt mutatja, hogy nagyon sokszor nem a pályázatok, hanem a kapcsolati tőkék minősége dönti el, hogy sikeres-e a civil szervezet. Magam részéről azt tudom hozzátenni, hogy megéri tisztességesen és nyílt kártyákkal játszani, hiszen azt látjuk, hogy egyre több kliensünk van, s egyre többen fordulnak hozzánk segítségért alapszabályírásban, elszámolási nehézségekkel, valamiféle jogvitákkal.

- Hogyan lehet fenntartani a szervezetet?

- Nem vitás, nagyon nehéz úgy végezni a dolgunkat, hogy a szervezet emberei ebből meg tudjanak élni. Nagyon másfajta gondolkodásmódot, tudást, jártasságot kíván, hogy sikeres pályázatokat tudjunk véghez vinni. Azt szoktam mondani, hogy gondolkozz civilként, de viselkedj vállalkozóként, különben nem lehet túlélni.

- A Fundament milyen pályázatokban vett részt?

- Nagyon nagy számok jönnek ki, ha csak a minimumot vesszük, hogy évente megcsináltunk négy pályázatot, akkor az alapágon is nyolcvan pályázat. S ennél

több pályázatot bonyolítottunk. Jól látjuk azokat a szervezeteket, melyek a civil szférában mozognak. Mi igyekeztünk a dél-szlovákiai civil szervezeteket felkészíteni arra a túlélésre, amely ma elég markánsan jelentkezik. A 90-es években végeztünk egy kutatást, s nagyon érdekes volt megnézni a civil szervezeteket abból a szempontból, hogy főképpen a Dél-Szlovákiában működő magyar civil szervezetek mivel foglalkoznak. A legtöbben azt mondják, hogy mi kulturális szervezet vagyunk, miközben millió más dolgot végeztek. Tudatosítani kellett bennük, hogy pl. közösséget és régiót fejlesztenek, belefolytak a szociális szférába... Kialakítottuk azon helyi civil szervezetek tipológiáját, melyek képesek partnerségi együttműködésekre és nagyobb pályázatok megvalósítására az Európai Unió strukturális alapjaiból. 2004 és 2006 között létrehoztuk a járás szociális betagozódásának programját. 2008-ban a társulás nemzetközi porondra lépett a "Start – intézmények felkészítése határon átnyúló együttműködésre Ukrajnával" című projektjével. Ezt két sikeresen megvalósított CBC HU-SK pályázat követte, mely előmozdította a szlovák-magyar határ menti régió szervezeteinek együttműködését. A kialakított partnerségek a mai napig működnek és hozzájárulnak a határ menti térség fejlődéséhez.

- Vagyis hasznos munkát végeznek a társadalomban...

- Igen, szoktuk is mondani, hogy a civilek a láthatatlan kéz, amely szintén

gazdasági résztvevő. Hiszen, ha megnézzük a statisztikákat, akkor a civil társulások a munkahelyek 5%-át alakítják ki.

- A Fundament is professzionális szervezeté fejlődött, s munkahelyet is teremt. Hány főt alkalmaznak?

- A titka, hogy több lábon kell állni. Igyekszünk úgy dolgozni, hogy az alaptévékenységeket biztosítani tudjuk a projektjeinkből, ezt három-négy ember végzi nálunk. Magyarországi és szlovákiai támogatásokból többkevesebb sikerrel meg tudjuk oldani. Másrészt külsős szakemberekkel is együttműködünk. Ha olyan munkát kell elvégezni, amely másfajta szaktudást igényel, mint amit mi tudunk, akkor stratégiai partnereket hívunk segítségül. Harmadrészt pedig bér munkában is dolgozunk. Ha valakinek pályázatot írunk, akkor igyekszünk mi is részt venni a pályázat folyamatában, főleg annak menedzsmentjében. Ezt mi a civil szervezetektől átvállaljuk, s ezért bért kapunk. Ez azért is érdekes modell, mert a többi pályázati író cég azonnal pénzt követel, mi a sikeres pályázat után segítünk az adminisztratív nehézségekben. Az előbbi cégek nagyon sok nehézséget okoznak az iskoláknak, önkormányzatoknak. Jól meg kell gondolni, kiktől kérnek segítséget.

- Hogyan épül fel a munkatársi körük?

- Mi konzorciumban igyekszünk biztosítani az egész rendszer struktúráját.

S ezt ajánlom is minden civil szervezetnek, hogy fogjanak össze többen. Mindenki más valamihez ért, s ha a társulások ezeket az erőforrásokat egyesítik, ott csodálatos programokat lehet kihozni. Mi ezt már nemzetközi szinten is végezzük, vannak partnereink Salgótarjánból. Az emberi erőforrások különböző szférákból állnak össze, vannak közöttünk vállalkozók, tanácsadók. Vannak kapcsolataink olyan szakemberekkel, akik nagyon sokszor lobbitevékenységet is végeznek, így építjük föl azt a szociális tőkét, amiből hiány van Gömörben.

- Az önkéntes programba is bekapcsolódnak. Mit jelent ez pontosan?

- Már ötödik éve működtetjük az önkéntes programot. Társulásunk kiemelt figyelmet fordít a fiatal generációra. Az önkéntes munka előmozdításának filozófiáját a Fiatalok Lendületben, majd az Erasmus+ program pályázataiban valósítottuk meg. Eddig 10 fiatal tevékenykedett szervezetünkben egy-egy éves önkéntes szolgálaton az Európai Önkéntes Szolgálat projektjeiben Franciaországból, Litvániából, Törökországból, Spanyolországból, Magyarországról és Dániából. Tehát akkreditált szervezet vagyunk, ami azt jelenti, hogy hivatalosan fogadhatunk és ki is küldhetünk önkénteseket. Itt is megragadom az alkalmat, hogy felhívjam erre a lehetőségre a figyelmet, hogy rajtunk keresztül a fiatalok ki tudnak menni a nagyvilágba, s megszerzett tapasztalataikat hazatérve itthon hasznosíthatják majd. Így a jól működő modelleket be tudjuk hozni külföldről, s át tudjuk formálni a saját helyzetünkre. Valóban ez az egyik pillére, hogy a társulás tudjon létezni. Az érem másik oldala, hogy nagyon fontosnak tartjuk, hogy a következő generáció is megkapja azt a szaktudást, amivel mi bírunk. Építjük a nemzetközi kapcsolatainkat, és külföldről hozunk be önkénteseket, akik a szervezeti munkában nagyon sokat tudnak segíteni, pl. az angol nyelvben. Nagyon sok angolul készült anyagunkat meg tudják írni, s nagyon jó reklámanyagot és referenciákat tudnak nekünk adni.

- Melyek azok a projektek, amelyek jelenleg is futnak?

- A salgótarjáni Mozgáskorlátozottak Egymást Segítők Egyesületével van egy határon átnyúló együttműködésünk. Nagyon érdekes dolgot kezdeményez-

tünk. Bábáskodtunk a szociális partnerség felállításánál a régiókban, hiszen nem dicsekedhetünk nagyon pozitív számokkal. S kaptunk egy megkeresést, hogy próbáljunk egy olyan pályázatot kialakítani, amely akadálymentesítene Dél-Szlovákiát. Főleg mozgáskorlátozottakkal dolgozunk azon, hogy egy európai szabadalommal működő kulcsrendszert tudjunk bevezetni. Ez arról szól, hogy a mozgáskorlátozottak egyfajta kulcsot használnak a világ bármely táján, amellyel tudnak mellékhe-lyiségeket, mozgólépcsőket, felvonókat nyitni, s így majd önállóan tudják kezelni a rendszert.

További elképzelésünk része a gomorilap.sk regionális hírportál működtetése is, amelyen ugye főleg közösségi híreket igyekszünk közvetíteni, de az önkormányzatoknak külön rovatot is indítottunk. Egyelőre itt permanensen munkaerő-hiánnyal küzdünk, nehéz találni helyben olyan újságírót, aki minőséges cikket tud írni. Civilekként igyekszünk elkerülni a politikát, ami többé kevésbé sikerül, s ha az egyik pártról közlünk valamit, akkor a másiktól is. Úgy működünk, mint bármely másik webfelület, vannak súrlódások, vannak kudarcok. Rimaszombat, Tornalja, Füle, Rozsnyó városokat öleljük fel, de országos jelentőségű eseményekről is hírt adunk. Ezen az internetes felületen a későbbiekben próbáljuk majd összekötni a kínálatot a kereslettel.

- Konkrétan mire gondol a kereslet-kínálat összekapcsolásával?

- Azzal találkozunk, hogy nagyon sok termék van Gömörben is, amit nem tudnak eladni. Vagyis a kereslet és a kínálat nem kommunikál egymással,

miközben esszük a spanyol paradicsomot, meg mindenféle furcsa húsokat. A vidék meg lassan leépül. Azt szeretnénk tehát elérni, hogy a kistermelőket összekapcsoljuk a fogyasztóval. Most egy teamben sokat agyalunk rajta, hogy hogyan lehetne ezt kivitelezni. Megvan a megfelelő kapcsolati tőkénk, ismerjük a termelőket, a polgármestereket. Ha ezt jól össze tudjuk gyúrni egy jó modellbe, akkor ebből egy szintén érdekes projekt kerekedik majd ki.

- Ha tőmondatokban kellene értékelni az elmúlt húsz évet, akkor elsőre mi jutna eszébe?

- Hogy nem szabad naivnak lenni abban, hogy bármi is magától indul be. Ha valamit meg akarunk valósítani, akkor azt teljes erőbedobással kell végezni, még akkor is, ha nem sikerül minden. A kitartás és tudás egy nagyon fontos szegmense annak, hogy egy szervezet sikeressé váljon.

- Mi motiválta, hogy a kudarcok megélésénél se adja fel?

- 2004-ben költöztem Pozsonyból Rimaszombatba, azelőtt Kassán éltem. Amikor idejöttem, szétnéztem a terepen, hogy min lehetne mozdítani, hová lehetne ezt a közösséget előre vinni. Engem nagyon megleptek az olyan jellegű kérdések, hogy dolgozol-e? Nem azt kérdezték, hogy hogy vagyok... S nem tudtam megérteni, hogy ehhez kinek, mi köze. Egy bizonyos idő kellett ahhoz, hogy ennek a búskomor Gömörnek a logikájára rájöjjenek, hogy hogyan gondolkodnak, hogyan működnek az emberek. S akkor eldöntöttem magamban, hogy ebben a szférában egy akkora rés van, amit ki tudunk arra használni, hogy előbbre lendítsük a régiót, másrészt a sok szomorú embert, akivel itt találkozunk. Annyi nyafogást, amennyi a Gömörben van, az életemben még nem hallottam, s ennek megfordítása motivál.

- S hol tartanak a nyafogás megszüntetésében?

- Abból fakadóan, hogy már kezdek öregedni, a saját környezetemet kezdem úgy kialakítani, hogy nagyon negatív dolgok ne érjenek. Szeretek pozitív emberekkel dolgozni. A szervezetben mi ritkán nem mosolygunk, még akkor is, ha akár éjfél-egyig dolgozunk is, ami gyakran megtörténik. Még azon is tudunk röhögni, amin bizony bógni kellene. Szeretek ezzel a csapattal dolgozni, s remélem, hogy ez így megy tovább még egy húsz évet legalább.

Pósa Homoly Erzsó

A nemzetiségi oktatásban pozitív diszkriminációra van szükség Kissé javultak magyar iskoláink beíratási eredményei

Túl vagyunk az alapiskolai beíratások eredményeinek előzetes összesítésén, a végleges adatok szeptemberben derülnek ki. Egyebek mellett a 2017/18-as tanévre vonatkozó kilátásokról, magyar tannyelvű alapiskoláink és a hazai pedagógusképzés helyzetéről, valamint a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége által a Tanuló Szlovákia elnevezésű oktatási reformmal kapcsolatos össztársadalmi vitába benyújtott javaslatokról JÓKAI TIBORral, az SZMPSZ elnökével beszélgettünk.

– Hogyan alakultak a felvidéki magyarság szempontjából az ideai alapiskolai beíratások eredményei? Mely megyékben születtek az előző évi eredményeknél kiugróan jobb vagy rosszabbak, s azok főként öntudatosságunk, illetve a demográfiai mutatók alakulásával, továbbá a különféle beíratási kampányok hatásával vagy más tényezőkkel indokolhatók-e?

– Némi optimizmusra adhat okot az a tény, hogy idén áprilisban több, azaz 3505 gyermeket írtattak be a hazai magyar tannyelvű alapiskolák jövőendő első osztályaiba, a 2016-os év hasonló időszakában a számuk 3412 volt. Tudjuk, hogy ezek az adatok a tanévkezdésig bizonyos mértékben még majd változnak, mert vannak olyan régiók, ahol még nem minden szülő tudatosította, hogy beíratási időszak volt. E téren főként a szociálisan hátrányos helyzetű

roma családok szoktak késlekedni. Az egyes megyékben egymástól eltérően alakultak az eddigi eredmények. Pozsony és Nagyszombat megyében most is hasonló beíratási mutatók születtek (90, illetve 920 beíratott gyermek), mint az előző években, tehát sem a létszám jelentős emelkedéséről, sem pedig annak csökkenéséről nem beszélhetünk.

A szintén tömbmagyarság által lakott Nyitra megyében némileg, közel száz gyermekkel 1211-re nőtt a magyar tannyelvű alapiskolákba beíratottak létszáma. A Komáromi járásban idén több kicsit írtattak be, mint a korábbi években, ugyanakkor e megyén belül évek óta folyamatos létszámcsökkenés mutatkozik az Érsekújvári járásban. Zoboralján pedig továbbra is kritikus a helyzet, bár idén a tavalyinál kettővel több gyermeket írtattak be a Nyitrai járás hét magyar

alapiskolájába, de létszámuk így is csak 12. Úgy véljük, s ezt korábban már többször is hangsúlyoztuk, hogy Zoboralja számára az lenne a jó megoldás, ha egy erős központi alapiskola működne ott. Ennek hiányában valamennyi érintett intézménybe csak egy-két gyermeket írtattak be, s ez hosszú távon tarthatatlan helyzethez vezethet.

Besztercebánya megyében évközi viszonylatban most létszámcsökkenés tapasztalható – 786 az eddig beíratott kicsik száma, ez azonban a következő hetekben változhat. Ott ugyanis nagyon sok roma kisebbséghez tartozó család él, melyeknek többségét a hatóságoknak kell felszólítani gyermekeik esedékes iskolai beíratására.

Kassa megyében örvendetes, hogy most 40-nél több gyermeket írtattak be, mint 2016-ban, azaz számuk elérte a 498 főt, a Tőketerebesi, a Rozsnyói és a Nagymihályi járásban nőtt a magyar alapiskolákba beíratott nebulók száma. Összességében hazai magyar tannyelvű alapiskoláink jövőendő kiselsőseinek létszámnövekedését azzal indokolnám, hogy javarészt eltűntek a magyar iskolák felett tavaly ilyenkor összegyűlt viharfelhők. 2016-ban ugyanis még törvénybe akarták iktatni a minimális osztálylétszámokat, ez végül nem került be a közoktatási törvénybe. Tavaly ez még sok szülőt elbizonytalanított.

Továbbra is gondot jelenthet, hogy sok magyarlakta településen vegyes igazgatású óvodák működnek, és ha a ma-

gyar osztály helyhiánnyal küszködik, a szülők kénytelenek szlovák nevelési nyelvű osztályba beíratni a gyermekeiket. Nagyobb városainkban a magyar és szlovák nyelvű óvodák vonatkozásában is megjelenik ez a probléma, és sajnos a kényszerűségből választott szlovák nyelvű óvodából vagy óvodai osztályból egyenes út vezet a szlovák tannyelvű alapiskolákba. Korábban a hazai „magyar-magyar csúcson” is kiemelt: jó megoldás az lenne, ha az önkormányzatok (ott, ahol erre lehetőség van) mielőbb szétválasztanák a magyar és a szlovák óvodai csoportokat, s azok a jövőben külön-külön igazgatás alatt működneek, illetve az alapiskola és óvoda összevonása is eredményre vezethetne.

– Megítélése szerint a kedvezőbb beíratási eredmények alakulása érdekében évközben mennyire hatékonyan működnek együtt az alapiskolák a számukra diákutánpótlást biztosító óvodákkal? Elegendő magyar óvodai férőhellyel rendelkezünk-e?

– A városok és a kisebb települések többségében is aránylag jól együttműködnek az alapiskolák és az óvodák, e téren különösebb hiányosságot nem látok. A probléma alapvetően ott van, hogy sajnos, nem rendelkezünk elegendő magyar óvodai férőhellyel! Nem ritka, hogy javarészt magyarok által lakott községben egyáltalán nem működik óvoda. Az ilyen áldatlan helyzetek elkerülése végett az önkormányzatokon belül kellene olyan határozatokat elfogadni, hogy ez ügyben történjenek

pozitív változások. Mindannyiunknak tudatosítania kell, hogy a későbbi iskolaválasztás kérdése javarészt óvodáskorban dől el.

– Az utóbbi években pozitív irányba változtak-e magyar tannyelvű alapiskoláink anyagi és műszaki feltételei?

– Az anyagi feltételek kapcsán megemlíteném, hogy a pedagógusok bértáblázatát központilag határozzák meg. Ők ugyan atesztációk és akkreditált képzések megszerzésével elméletileg béremelést eredményező pontokat gyűjthetnek, de tudjuk, hogy egyes régiókban az iskolák fenntartói ezt nem mindig támogatják, mert a szükséges béremeléshez nincs meg a megfelelő anyagi keret. Más régiókban az intézményvezetők szívesen aláírják az akkreditált képzéseken való részvétel engedélyezését, mert van módjuk a fizetés emelésére. Például a közelgő nyári egyetemünk kapcsán is már többen felhívtak minket azzal, hogy szívesen részt vennének valamelyik akkreditált képzésünkön, de mivel az igazgatójuk nem tudja biztosítani a béremeléseket, inkább a képzésre sem engedi el őket. Sajnos, ezeket a regionális különbségeket nem áll módunkban befolyásolni, de az illetékesek figyelmét mindenképpen felhívjuk rá.

A műszaki feltételek kapcsán elmondanám, hogy az iskolákban az anyagi függvényében folyamatosan cserélődnek le a műszaki berendezések és a segédeszközök. E téren a magyar iskolák sincsenek hátrányban – azok is

megkapják az újabb és újabb berendezéseket, bútorokat, miközben a taneszköz-ellátás országszerte elég gyér, és továbbra is égető probléma a magyar iskolák tankönyvellátása.

– Jövendő magyar pedagógusaink hazai képzése megfelel-e a XXI. század követelményeinek? A Selye János Egyetem Tanári Karán és/vagy a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karán mutatkozik-e olyan irányú változás, hogy az összevont kisiskolákban folyó tanításra, valamint az integrált oktatásra, s az újabb és újabb kihívásokkal kapcsolatos szemléletváltásra is megfelelően felkészítik majd a leendő pedagógusokat?

– Az idei rozsnyói közoktatási konferencián létesült egyik szekció kimonodottan a készülő közoktatási reform vitájáról szolt. Annak ülésére a hazai politikai pártok és egyetemek képviselőit is meghívtuk, s a jelenlétükben egyebek mellett a módszertani központok által biztosított felnőttképzésről, illetve az egyetemek által biztosított pedagógusképzésről is szó esett. Ott is elhangzott, hogy a hazai pedagógusképzést meg kell újítani. Az ugyanis nem gyakorlatorientált, a majdani pedagógusokat nem készítik fel kellőképpen a pályájukra, s nem minden esetben azok kapnak diplomát, akik eredetileg is pedagógusnak készültek és alkalmasak is e pályára. A felvételi rendszer megreformálásával kiküszöbölhető lenne, hogy sok más egyetemre fel nem vett diák, köztük egyre több szakmunkásképzőben érettségizett is, pályaalakmassági képességvizsga híján a tanárképző karokra kerüljön. Ki merem jelenteni azt, hogy a hazai magyar pedagógusok képzésével igenis, probléma van, ami mielőbbi orvoslásra szorul! Persze, az egyetemek és főiskolák hozzáállása is érthető, hiszen amíg normatív támogatást kapnak, érdekükben áll a minél több fiatal felvétele. A nivócsökkenés azonban előbb-utóbb a magyar iskolák kárára válhat, azok visszafejlődhetnek. Hiába próbálják ugyanis a közoktatási törvényt úgy módosítani, hogy az a magyar iskoláknak is megfelelően, ha nem rendelkezünk majd kellőképpen felkészült, a pályára alkalmas pedagógusokkal, akik szavatolhatják a színvonalas oktatást. A pedagógus-utánpótlás biztosítása kapcsán a betöltésre váró hiányszakokat is meg kell említeni. Az egyetemeknek a közoktatási intézmé-

nyekkel szakmai kapcsolatot kellene teremteniük, s együtt kellene működniük annak érdekében, hogy a következő 10-15 évben a különféle hiányszakokra kellő számú fiatal képezzenek. Egyes iskoláinkból már évek óta hiányoznak egyes szaktantárgyakat (pl. biológiát, földrajzot stb.) oktató pedagógusok, ezért e tantárgyakat folyamatosan más szakon végzett pedagógusok, vélhetően kisebb szakmai hozzáértéssel oktatják. A nyelvészek, az informatikus kollégák között pedig egyre többen vannak, akik bizonyos idő elteltével – főként anyagi okok miatt – pályát módosítanak.

– Szövetségük nyújtott-e be konkrét javaslatokat az oktatási tárca készülő reformjához, amelynek szerzői az újszerű oktatási módszerek alkalmazására, továbbá arra összpontosítanak, hogy a súlypont a tanításról átkerüljön a tanulásra, illetve a tananyagról a gyermekekre?

– Az SZMPSZ rozsnyói országos konferenciája után benyújtottuk konkrét javaslatainkat a Tanuló Szlovákia elnevezésű oktatásügyi reformmal kapcsolatos, május 15-én lezárult össztársadalmi vitába. Az ottani műhelymunka során számos értékes javaslatot hallottunk, vitattunk meg, s a többségükkel valamennyi jelenlévő egyetértett. A vonatkozó tervezetről az a véleményünk, hogy jelentős, pozitív változást hozhat az oktatásügy minden szintjén, de csak abban az esetben, ha a megfelelő anyagi ráfordítást is társítanak hozzá. A következőket javasoltuk:

– A közoktatási törvényben meg kell határozni a nemzeti kisebbségek anyanyelvi oktatásának feltételeit a nemzetiségi oktatás, nemzetiségi iskolahálózat fogalmak definiálásával.

– A nemzetiségi oktatási intézmények fenntarthatósága érdekében finanszírozásukban jelenjen meg a pozitív diszkrimináció, a méltányos finanszírozás, azaz a megemelt állami normatíva.

– Létre kell hozni a nemzetiségi iskolák állami fenntartású szakmai háttérintézményét, egy Nemzetiségi Pedagógiai Intézetet, mely a nemzetiségi oktatásügyért felelne tartalmi, módszertani, mérési, ellenőrzési, javaslattevő szervként. Az intézmény jog- és hatásköre lenne megalkotni a specifikus igényeinknek megfelelő rendel-

kezéseket, véleményezné a törvények előkészítési fázisában a nemzetiségi oktatásra vonatkozó részeket, felelne a tankönyvellátásért, a digitális tananyagtartalmakért.

– Minden, a nemzetiségi oktatást érintő lényeges rendelkezés, törvény jelenjen meg a nemzetiségek nyelvén, így magyarul is, hogy lehetővé váljon a hazai magyar szakterminológia mielőbbi egységesítése.

– Az alapiskolák mellett működő napközi otthonokat az eredeti jogkörök helyett finanszírozzák az átruházott jogkörökből.

– A 11 éves kötelező oktatás, művelődés kapcsán javasoljuk, hogy az utolsó, ún. előkészítő évfolyamot az óvodákba helyezték. Megfontolásra ajánljuk az óvodák mellett létesítendő bölcsődei csoportok létrehozását.

– A személyre, egyénre szabott nevelés a nemzetiség nyelvét tökéletesen beszélő szakembereket (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus, iskolapszichológus, gyermekpszichiáter) igényel.

– Javasoljuk a pedagógiai asszisztensek megfelelő számának biztosítását minden intézménybe, amely ezt igényli.

– A tehetséges tanulók részére szakkollégiumi rendszert kell létrehozni.

– Úgy véljük, hogy a virtuális iskola veszélyezteti az iskola alapvető szocializációs funkcióját.

– A többszintű, integrált, multidiszciplináris, megelőző, támogató és beavatkozást is végző rendszer (VIMS PPI) a nemzetiség nyelvét tökéletesen beszélő szakembereket (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, szociálpedagógus, iskolapszichológus, gyermekpszichiáter) igényel.

– A nemzetiségi iskolák tankönyvei főként eredeti, hazai magyar szerzők által írott, lehetőleg munkáltató jellegű tankönyvek legyenek (ne fordítások, magyarországi adaptálások), és készüljenek hozzájuk módszertani útmutatások is. A tankönyvek fordításában a szaktanárok mellett nyelvészek is közreműködjenek.

– A humán erőforrások rendszerébe be kell építeni a kutató tanár státuszát, aki alkalmas tankönyvírásra.

– Létesítsenek az intézményen kívüli oktatásban részesülő tanulók tudásszintjét vizsgáló központokat (garancné centrum) a nemzetiségek nyelvén is.

– Az óvodák személyi állományát megnövelve az óvodapedagógusok mellé javasoljuk bevezetni a „dada” státuszt.

– A nemzetiségi óvodákat látogató gyermekeknél az iskolaérettség megállapításánál ne vizsgálják az államnyelv ismeretének szintjét.

– A korai fejlesztést (0-6 év között) a nemzetiség nyelvét tökéletesen beszélő szakemberekkel kell biztosítani.

– A kontinuális képzésben minden modul olyan legyen, mely gyakorlati alkalmazhatósággal rendelkezik a közoktatásban (tankönyvírás, mérés, alternatív iskolák pozitív gyakorlatai, inkluzív nevelés, stb.).

– Az integrált tantárgyak bevezetése feltételezi az ilyen jellegű szaktanárképzést.

– Javasoljuk a tananyagok tartalmát a tanulók életkorához igazítani.

- A tutorális konzultáció vagy a tehetség gondozás, a felzárkóztatás legyen az órák ötelezettsége része.
- Az önálló tanulás lehetősége az oktatási intézményekben ellentmond a tanulók biztonságát szavatoló előírásoknak.
- Nem javasoljuk a játékprogramok bevezetését az oktatási folyamatba.
- A közoktatási intézmények karbantartására, akadálymentesítésre, a megfelelő külső-belső környezet kialakítására biztosítani kell az anyagi forrásokat.
- A szóbeli, szöveges értékeléshez készülő segédanyagok, minták jelenjenek meg a nemzetiség nyelvén is.
- Ajánljuk a Certifikált Oktatási Mérések Nemzeti Intézete (NÚCEM) szakemberekkel való bővítését, akik a mérések eredményeit az értékelésen túl komplex módon elemezik, értelmezik, javaslatot tesznek az eredmények javításának mikéntjére.
- A mérések, tesztlések során ne csak zárt kérdések szerepeljenek, hanem a többi kérdéstípus is, így jobban felmérhető a diákok készség- és kompetenciaszintje.
- A szokásos mérések (Tesztelés 5, Tesztelés 9, érettségi) ne élvezzenek kizárólagosságot.

- A Tesztelés 5 helyett a 4. évfolyam végén mérjék fel a tanulók ismereteit.
 - A Tesztelés 9 helyszíne legyen a választott középiskola, és helyettesítse, váltsa fel a felvételi vizsgát.
 - A tanulmányi versenyek anyaga legyen összhangban az ÁMP-vel.
 - A minőségi pedagógusképzés érdekében a tanárképzést vegyék ki a normatív finanszírozási rendszerből.
 - Javasoljuk bevezetni a pedagógusok számára a kedvezményes könyv, e-könyv, számítógép (és tartozékai) vásárlásának lehetőségét.
 - Az inkluzív nevelés általános bevezetéséhez elengedhetetlen a segítő szakemberek (másoddiplomás) képzése a nemzetiség nyelvén is.
 - Ki kell alakítani a gyakorló iskolák hálózatát, működésük feltételeit a tanárképzést megvalósító egyetem/oktatási központok szervezeti részeként biztosítani.
 - A pedagógusok továbbképzési rendszerének tartalmában, elvárásaiban tükröznie, követnie kell tartalmi innováció minden aspektusát.
 - A pedagógusok számára tegyék lehetővé, hogy az alkotói szabadság ne csak lehetőség legyen, hanem alanyi jogon részesülhessenek benne (7 évente) szakmai előmenetel, önfeljesztés céljából.
 - A nemzetiségi középiskolák közül a magyar nyelvű középiskolákban a magyar nyelv és irodalom legyen az 1. számú érettségi tantárgy.
 - Az alapiskola igazgatója rendelkezzen pedagógusi végzettséggel és pedagógusi, szakmai gyakorlattal.
- Hónapokkal ezelőtt több rendezvényen elhangzott: egyes térségekben – főleg a gyermekhiány miatt – a helyi kisiskoláknál talán érdekesebb lenne több kisiskolát felölelő iskolaközpontokat finanszírozni. Zajlottak-e ez ügyben lakossági fórumok, amelyekre az érintett önkormányzatok, iskolák és szülői szövetségek képviselőin kívül az SZMPSZ szakembereit is meghívták?**
- Ilyen lakossági fórumok megtartásáról nincs tudomásom. Arról azonban értesültem, hogy a Dunaszerdahelyi járásban ez idő tájt megszüntetnek egy alapiskolát. Ennek az az oka, hogy a járási székhely vonzáskörzetében levő falvakból a gyermekek többségét a város alapiskoláiba íratják be, s a falvakban kialakuló tanulói hiány iskolabezárást eredményez. Megértem: az önkormányzatok mindenütt a végsőkig ragaszkodnak ahhoz, hogy a településükön legalább kisiskola működjön. Az SZMPSZ-nek is az az álláspontja, hogy minden településen, ahol igény mutatkozik s azt a gyermeklétszám is lehetővé teszi, legyen legalább egy magyar 1-4. évfolyamos iskola, hogy a 6-11 éves gyerekeknek ne kelljen más településekre utazgatniuk. A demográfiai mutatók azonban könyörtelenek, előfordulhat, hogy a kisiskola tovább nem tartható fenn, más megoldást kell találni. Sajnos, a gyermeklétszám csökkenéséhez a külföldön maradó és ott családot alapító fiataljaink is hozzájárulnak. Az ő szempontjuk is érthető, ha idehaza nem tudják megteremteni családjuk létbiztonságát...
 - **Nem kérdéses, hogy a magyar gyerekeket jobb érvényesülésük érdekében magyar tannyelvű alapiskolába érdemes beíratni, ám a szülők szerint önmagában már nem elég az, ha a kizemelt iskola csak magyar tannyelvű. Az SZMPSZ elnökeként mit tart a valóban jó iskola legfontosabb ismérveinek?**
 - Kimutatott tény, hogy a megfelelő tudásalapozás az anyanyelven lehet a leghatékonyabb – a gyerekek legjobban a saját anyanyelvükön tudják elsajátítani a szükséges alapismereteket, amelyekre a későbbiekben építeni tudnak. Én is úgy gondolom azonban, hogy csak az anyanyelvi oktatás önmagában már sok szülő számára kevésnek bizonyul. Mivel a szülők a legjobbat akarják gyermekeiknek, az iskolaválasztás kapcsán vélhetően összehasonlítgatják az egyes oktatási intézményekben folyó oktatás színvonalát. Minden magyar tannyelvű iskolának tehát arra kell törekednie, hogy az adott helységben működő iskolák közül a legjobb minőséget nyújtsa, s akkor nem kell tartania saját diáklétszáma vészes csökkenésétől.

Nagy Miskó Ildikó
(A szerző felvétele)

Esélyteremtés Nemesradnóton Kedvesház-pedagógiával

A szociálisan hátrányos helyzetű tanulók egyre nagyobb kihívás elé állítják a pedagógusokat. Az iskolák különböző módszereket próbálnak ki, pályázatokba kapcsolódnak be, hogy az oktatásban eredményeket tudjanak elérni.

Tavaly már szóltunk róla, hogy Bátkában hogyan küzdenek az ún. „láthatatlan gyermekekért”. A Bátikai Alapiskola pedagógusai a Pressley-programba kapcsolódtak be, melyre Győrben figyeltek fel, ahol a Kossuth Lajos Általános Iskolában szinte csodát tesznek a hátrányos helyzetű gyerekekkel. A módszert Magyarországon az amerikai gyökerű Pressley Ridge Magyarország Alapítvány honosította meg. Bátkában a speciális, amerikai minta alapján működő módszer bevezetésével a magatartási, beilleszkedési nehézségekkel küzdő fiatalok esélyeinek növelését igyekeznek elérni. A fiatalok erősségeire koncentrálnak, és személyre szabottan, az őket érő összes környezeti hatás figyelembe vételével lépésről lépésre segítenek leküzdeni a fejlődésüket gátló rossz viselkedési mintákat.

Az ugyancsak Rimaszombati járásbeli, Bátkához közeli Nemesradnóton a legkomolyabb probléma a hiányzással van, majd a legnagyobb kihívás a pe-

dagógusoknak, a fegyelem megtartása mellett, a gyerekek bátorítása, hogy megfelelően tudják magukat kifejezni.

„Az iskoláinknak fontos, hogy fejlesszük tanulóink képességeit, ehhez két projektbe is bekapcsolódtunk. Részt veszünk a magyarországi Kedvesház és a felvidéki Ternipe Egyesülettel partnerségében megvalósuló Erasmus+ Esélyteremtő Együttműködési Hálózat programjában, ahol új módszereket sajátíthatunk el. A Nyitott iskola programon keresztül pedig gyógypedagógust és asszisztentst alkalmazhatunk, akik individuálisan foglalkoznak a problémás gyerekekkel” - tudtuk meg Hólek Mónikától, a radnóti iskola igazgatónőjétől.

A Kedvesház-pedagógia középpontja a gyermek

A Kedvesház esélyteremtő projekttel a szociálisan hátrányos helyzetű családokat és gyermekeket igyekeznek felka-

rolni. A Felvidéken két magyar nyelvű iskolában mentorálják a Kedvesház-pedagógia bevezetését. Nemesradnót mellett Tornalján is ismerkednek a módszerrel. A szakemberek szerint a pedagóguscsoportok kiváló munkát végeznek. Az óvoda és iskola igazgatónői képzéseken vesznek részt, módszertani napok keretén belül mutatják be ismereteiket a kolléganőknek, de a Kedvesház szakemberei is kilátogatnak az intézményekbe. Így volt ez idén áprilisban is, amikor Batári Zsolt érkezett Gömörbe a Kedvesház-csapatból, s májusban, amikor az óvodában tartottak családi napot a segítségükkel.

A módszer Lázár Péter, volt állami gondozott, roma pedagógus munkásságához köthető, aki 1993-ban kezdett tanítani a nyírteleki iskolában, többségükben túlkoros, cigány gyerekeket. A tanyabokrokban élő, iskolából lemorzsolódott gyerekeket is bevitte az iskolapadokba, és a hagyományostól eltérő módszerekkel kezdte tanítani őket, majd a szülőket bevonva létrehozta és beindította a Kedvesház Kollégiumot.

Később feleségével és alkotótársával, Bordács Margittal dolgozták ki a pedagógiai gyakorlat tapasztalataiból a Kedvesház-pedagógiát, melyet Kedveskönyv címmel 2002-ben jelentetett meg a Gyerekekért SOS 90 Alapítványuk a Dinasztia Könyvkiadó gondozásában.

A Kedvesház-pedagógia filozófiája a gyerekérett óvoda-iskola szemléleten alapul, mottója a „Kérlek szépen, nyisd ki” pedagógiai megközelítés. Lényegi ismérvei: a gyerek „megtanulására”, megismerésére, a „hozott tudás”-ra, az „én erősítés”-re építő pedagógiai gyakorlat; élményszerző - tevékenységközpontú tanulás és tanítás. Nélkülözhetetlen a „hídépítés” az intézmények és a családok között. Fontos megjegyezni, hogy Magyarország Kormánya, a program alapítóját 2012-ben „Nemzetiségekért Díj”-jal tüntette ki.

Nemesradnóton egyre több a gyerek

Nemesradnót iskolájának és óvodájának nem kell félnie a gyermekhiánytól, sőt a férőhellyel vannak gondok. Az intézmények bővítése is napirenden van, négytantermes konténer-iskolát terveznek elhelyezni az iskolaudvaron, és új óvoda építéséről is beszélnek az egykori parókai udvara mellett. Nagy hiányszó, hogy nincs tornaterem és megfelelő konyha kiépítve. A 2017/18-as tanévre is már 24 tanuló iratkozott be első osztályba, de még 3-4 mindig várható. A négy évfolyamos intézmény 13 munkaesős, összesen 104 tanulóval. A település a 2011-es népszámlálás szerint 825 fős.

„Megtapasztaltuk, hogy nem kell ragaszkodni kötötten a tananyaghoz, hogy a gyerek mindent tudjon. Szerintem néha a szabadabb órákkal sokkal jobb eredményt hozhatunk. Első körben azt kell elérnünk, hogy szeressenek járni a gyerekek iskolába. Tartunk családi napokat, közös akciókat a szülőkkel, s így meg

tudjuk győzni a szülőket is, hogy iskolába járni jó” - nyilatkozta az igazgató.

A hangsúly a közösön van. A közös szó cigányul kethano-t jelent. S erről is neveztek el a módszer szabályait, azaz kethano-szabályokkal dolgoznak a célok megvalósítása érdekében. A fő szabályok közé tartozik a figyelmes hallgatás, a megbecsülés, a kölcsönös tisztelet, a bizalom elve, a nem leértékelés, az én üzenetek, illetve a passzolás joga. A lényeg abban rejlik, hogy az osztályközösségekben a tanító néikkel az egyes szabályokra közösen találnak ki egy-egy játékot.

Ebben a faluközösségben is probléma pl., amikor a gyerekek elkezdi egymást csúfolni. Soha senki nem kérdezte ugyanakkor meg a gyerektől, hogy tetszik-e neki, hogy „kukunak” vagy „tökikének” hívják. S ezeknél durvább kifejezések is megjelennek, amelyeket nem illik közösségben használni, ezért ezt különböző játékos szabályokkal próbálják leküzdeni.

A tanórákra is bevezetik a játékosságot, az aktivizáló módszereket. Általános szabályként fogadják el, hogy senki nem mond rosszat, csak meg kell szólalni, s nem nevetik ki egymást. Sokszor ez a bátorítás is nagyon szükséges ahhoz, hogy tovább tudjanak haladni a tananyagban, képességeik fejlesztésében. Ebben egy másik projekt is segítséget nyújt az iskolának.

Asszisztens, gyógypedagógus, szakkörök

A „Nyitott iskola mindenkinek” (Škola otvorená všetkým) projekt a Módszer-

tani-pedagógiai Központ irányításával európai uniós forrásokból valósul meg. A környékről Bátka, Sajógömör, Rimaszombatban a Dúsa úti iskola, Várgede is szerepel a projektben. Ennek köszönhetően Radnóton 2019 augusztus végéig asszisztens és gyógypedagógust alkalmazhatnak, akik a problémás gyerekekkel külön tudnak foglalkozni. Projektben kívül van még plusz egy asszisztens is az iskolában, aki segíti a munkát. A pályázatnak köszönhetően az elkövetkezendő 2 évben 2000 euró értékben higiéniai felszerelést, s további 4-6 ezer euróért segédeszközöket is lehetőségük lesz beszerezni. Már a korábbi években is részt vettek hasonló projektben, akkor számítástechnikai eszközökkel tudtak felszerelkedni.

„Ezen a projektben belül szakkörök is indultak. Minden napra jut egy kör, így pl. egészséges főzés, ügyes kezek, mágikus kezek, sport, ének körünk van. További hat állami körbe is bekapcsolódnak a gyerekek, tanulnak külön angolt, természetrajzot, játékos abc-t, van kézműves kör, rajzkör, olvasás. Az asszisztensek és a gyógypedagógusok ezeken a szakkörökön is segítenek a tanító néikkel” - számolt be az igazgató. A gyógypedagógus főleg azon 10 gyerekekkel foglalkozik, akit Rimaszombatban a pszichológiai centrumban kivizsgáltak, hogy mentálisan hátrányosak, s egyéni nevelési-oktatási rendben részesülnek, individuális tanítási rend szerint haladnak, a tananyag felét veszik, s nem is buktathatók meg.

Külön áldás, hogy a gyógypedagógus személyében dobost, az asszisztensben pedig zongoristát, zenészt is tisztelhetnek a gyerekek. A projekt tanév közben indult, így addigra már be volt töltve az énekkör foglalkozásvezetői helye. Jövő tanévtől azonban már Harnócz Gyula pedagógiai asszisztens fogja vezetni az énekkört is. Mindkét új munkaerő férfi, s eddig csak nők tanítottak az iskolában, elkelt a férfú szigor, nagyobb feygyelmet tudnak tartani. A gyerekek másképpen néznek egy tanító bácsira. Ugyanakkor nagyon szeretik őket a gyerekek, s ez kölcsönös. Sokszor a pótapukát is látják bennük, s jobban megnyílnak feléjük. Igénylik az ölelést, egy-egy kedves szót. Nagyon szeretnek zene- és énekkörre járni. Sokan érdeklődnek közülük a hangszerek iránt, de nincs meg a lehetőségük, hogy Rimaszécsre utazzanak zeneiskolába.

Harnócz Gyula, aki Lénártfaláról érkezett a község iskolájába, érdeklődésünkre kifejtette, hogy a gyerekekkel akkor tudnak eredményeket elérni, ha azzal kötik le a figyelmüket, amit szeretetnek csinálni. „Ha olyat találunk ki, ami az anyukra van, akkor nagyon hálásak tudnak lenni. Nagyon szeretnek énekelni, táncolni. S gondolom, hogy zenészként magam is színt hoztam ebbe az iskolába. A saját zongorámon játszunk, s nagy öröm nekik, amikor maguk is kipróbálhatják a billentyűket” - számolt be. Mint megtudtuk, sok kis éneket tanulnak így meg, a zene hatására a szöveg is a fülükben marad, sokszor már maguktól kéri, hogy énekeljék el újra a kedvenc dalocskáikat.

Pedagógiai asszisztensként külön is foglalkozik a gyerekekkel, a tanórán belül egy-egy nehezebb feladatnál elvonulnak, s individuálisan tanulnak, s így el tudják érni, hogy ne maradjanak le a többiektől. „Addig magyarázom nekik, míg meg nem értik a feladatot” - erősít rá Harnócz. Kifejtette, mindig kedvesen szól a gyerekekhez, s örömmel jön hozzájuk. „Őket rögtön meg kell dicsérni, amikor valamit jól csinálnak” - mondja. S hogy haragszik-e rájuk, amikor valóban nagyon rosszak? Máris jön a válasz, hogy nem haragszik. „Annyira nem is lehet rájuk mondani, hogy nagyon rosszak lennének, eleve nek, s le kell őket kötni” - teszi hozzá.

Célul tűzte ki, hogy a legjobbakat felkészíti a zeneiskolába is, s különböző alkalmakat, fellépéseket biztosít számukra. Munkáját az élménypedagógia-módszerrel végzi.

Az új módszerrel tanítani is könnyebb

Holek Mónika az előző igazgatónő, Simon Rózsa nyugdíjba vonulása után vette át az intézmény vezetését, de már tizennegyedik éve dolgozik itt. Úgy látja, hogy minden évben nagyon vegyes összetételűek az évfolyamok, viszont vannak kiemelkedően ügyes tanulók is. Mint megtudtuk, az új módszerekkel tanítani sokkal könnyebb, de nagyon sok előkészületet igényel. „Ha a gyerek és a pedagógus is megszokják a rendszert, akkor pörgősen tudunk haladni. S valóban, ezeknek a gyerekeknek a 45 perc is hosszú, hogy ennyit kibírjanak ülni, s hallgatni a tanító nénit. Ezért kellene ezek a módszerek, amelyek persze kapcsolódnak az órákhoz, de kicsit élvezetesebbé is teszik” - tette hozzá. Elárulta, hogy be szokták hívni a szülőket is, hogy nézzék meg hogyan folyik a munka az órákon. Be is vonják őket a közös munkába, csak mivel kicsik a tantermek, nem fér el minden szülő egyszerre.

A kultúrházban viszont nem lehet a felnőttéknél és a sok kisebb testvérrel

megtartani a fegyelmet, így a tanulók által begyakorolt műsort megzavarják, ezért már szűkebb körben mutatják be a programjaikat az iskolában. Megemlékeznek az ünnepekről, az évszakoknak megfelelő emléknapokról, megünnepelik a költészet napját, s a falu híres szülöttjét, Pósa Lajost, a gyermekirodalom megteremtőjét, Az Én Ujságom szerkesztő bácsiját. Voltak természetiskolában is Krokaván.

Osztálykirándulásra is készülnek, csak nehéz a tervezés, mert a szülők a 3-5 eurót se fizetik be hozzájárulásként. Balagáskor probléma a tablót elkészíttetni, mert a fotókra sem viszik be a pénzt. A gyermekek ingyenes tízórait kapnak, taneszközeinek a beszerzése, az úti költségük teljesen ingyenes. Járnak ide ugyanis a szomszédos Balogújfaluból, Zsípából is gyerekek. A buszpenz fél-éves visszaigénylésével olykor viszont probléma adódik, a szülők nem rendeltetésszerűen használják fel a pénzt. Ugyanez jellemző – sajnos – a Rákóczi Szövetség beiratkozási támogatására, illetve a Bethlen Gábor Alapkezelő által folyósított Szülőföldön magyarul ösztöndíjra. Ezek az anyagi vonatkozású kérdések nem speciálisan ezt a települést érintik, szinte egész Gömörben jellemző, hogy a szociálisan hátrányos szülők csak kismértékben költik ezeket a támogatásokat a gyerekekre.

Pósa Erzsébet

Fontos, hogy legyen egy jogi norma, amely megvédi a kisebbségeket

Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója (FUEN) abban az évben alakult meg, mint az Európa Tanács. A FUEN jelenleg a legnagyobb olyan szervezet, amely az őshonos nemzeti kisebbségek jogait védi a nemzetközi szervezeteknél, elsősorban az Európai Unióban, az Európa Tanácsnál, valamint az ENSZ-nél és az EBESZ-nél. A FUEN május végén tartotta meg közgyűlését Kolozsváron. Szimbolikusan a Kolozsvárhoz közeli Bonchidán, a Bánffy kastélynál indították el az „Egymillió aláírás a sokszínű Európáért” elnevezésű aláírásgyűjtést. A FUEN-ről, a petícióról és annak fontosságáról Berényi Józsefet, az MKP delegációjának tagját kérdeztük.

Milyen szerepe van a FUEN-nak az európai politikai színtéren? Mi a fő tevékenységi köre és célja az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának?

A FUEN az őshonos nemzeti közösségek európai szövetsége. Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának 32 európai országából mintegy 90 tagszervezete van, tehát nemcsak az európai uniós országokban élő nemzeti közösségek képviselői vannak jelen a szervezetben, hanem az egész kontinensről vannak tagjai. Tagjai a FUEN-nak például az Oroszországban élő nemzeti közösségek is. A szövetség a nemzeti közösségek érdekeit képviseli. Amennyiben valamelyik kisebbséget atrocitás éri, általában az anyaország kormányát értesíti. Nem mellékes tény, hogy az Európai Unió szinte valamennyi tagországában élnek nemzeti közösségek.

A FUEN-nak befolyásos tagjai is vannak, tartományi miniszterek, megyei elnökök, például a dél-tiroli miniszterelnök is tagja a szervezetnek. Ezért nemzetközi presztízse is van a szövetségnek, ami azt jelenti, hogy a képviselőiket az EU-ban nagyon magas szinten is fogadják, ha arra szükség van. A mi szempontunkból nagyon jó, hogy az legutóbbi tisztújító közgyűlésen Vincze Lóránt személyében egy erdélyi magyar politikus került a FUEN élére.

Amennyiben a kisebbséget atrocitás éri, jelez az anyaországa kormánya felé, viszont vannak olyan közösségek, amelyeknek nincsen anyaállamuk. Vélük mi a helyzet?

Amennyiben olyan országban történik a jogsértés, amely tagja az Európai Uniónak, akkor az Unió intézményei felé

tehetnek lépéseket ezek a közösségek. Amennyiben nem tagja az adott ország az EU-nak, akkor a nagykövetségeknél tud lépéseket tenni az Unió, ha például Oroszországban történik valami az ott élő nemzeti közösséggel, akkor az EU intézményeihez fordulhatnak a sértettek, és az Unió az orosz követségénél jelzi a sérelmet.

Miért fontos a felvidéki magyarság számára, hogy az MKP szervezeti tagként képvisellel bír az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójában?

Szlovákiában nagyon régóta nem tartják be azokat az ajánlásokat, melyeket az Európa Tanács dokumentumainak betartását monitorozó szakértők javasoltak. A kisebbségi nyelvhasználat ügyében és az önkormányzati karta ügyében tett ajánlásokat Szlovákia figyelmen kívül hagyja. A FUEN legutolsó közgyűlésén, ami nemrégiben volt Kolozsváron, a szövetség elfogadott egy határozatot, amelyet elküld a szlovák kormánynak. Tehát nemcsak mi mondjuk, hogy a jogokat jó lenne betartani, a szabályokat ténylegesen elfogadni, hanem egy nemzetközi szervezet, amely a kisebbségeket tömöríti, is ezt állítja.

Többször vita folyt arról, hogy mi nem kisebbség, hanem nemzeti közösség vagyunk, az európai intézményeknél viszont időnként az sem egyértelmű, hogy különbséget kell tenni az ősho-

nos kisebbségek és a bevándorlók csoportjai között. Van ebben az ügyben előrelépés, vagy ez is csak a sikeres aláírásgyűjtéstől várható?

A FUEEN-on belül általában a kisebbség fogalmát használják, és a most elindított aláírásgyűjtés is a kisebbség kifejezést használja, bár azt is elfogadják, ha valaki nemzeti közösségként határozza meg magát. Nyilvánvaló, hogy a nemzeti közösségek számbeli kisebbségben vannak, ezért a szövetség rábízta magára a közösségre, hogy melyik kifejezést használja önmagára nézve.

A Minority SafePack dokumentum szerint az Unió tagállamai akár tanulhatnának is egymástól, ami a kisebbség politikát érinti. A saját bőrünkön érezzük, hogy nincsen minden rendben Szlovákiában sem. Mely államoktól tanulhatna például Szlovákia?

Elsősorban azoktól az államoktól tanulhat, amelyekben van önkormányzatiság. A finnországi svédeknel a kétnyelvűség is mintaszerű. Finnországban mindenki tanul svédül és persze minden svéd tanul finnül is. Az a regionális önkormányzat – ami például a belgiumi németeket érinti – is példaértékű. Pedig nincsenek sokan, kevesebben vannak, mint mi. Nem beszélve a dél-tiroli autonómiáról, ez olyan példa, amelyből Szlovákia is meríthetne, ha akarna.

A regionális és kisebbségi nyelvek európai kartája biztosítja a nyelvi jogokat. Az aláírás kezdeményezői által kidolgozott dokumentumban ennek ellenére azt írják: „Fölkérjük az Európai Uniót, hogy fogadjon el a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét növelő és az Unió kulturális és nyelvi sokféleségét erősítő jogi aktusokat. Ezeknek intézkedéseket kellene tartalmazniuk a regionális és kisebbségi nyelvek, művelődés és oktatás, regionális politika, közképviselés, egyenlőség, audiovizuális és egyéb média tartalom, valamint regionális (állami) támogatás szakpolitikák területén.” Mi az alapvető gond?

Az Európai Uniónak akkor lesz joga beleszólni a nyelvhasználati kérdésekbe, ha lesz erre egy európai uniós norma. Az EU-val az egyik legnagyobb gond, hogy a csatlakozás előtt odafigyelték a kisebbségek helyzetére, jogaikra, így a szlovákiai magyarok helyzetére is, de a csatlakozás után már egyáltalán nem.

Azért alakulhatott meg a komáromi Seelye János Egyetem, mert az európai uniós csatlakozás előtt feltételként szabták Szlovákiának, hogy hozzanak létre a magyarság számára egy felsőoktatási intézményt. Az Európa Tanács-i csatlakozásunkkor fogadták el azt a törvényt, amely szabályozta a települések kisebbségi nyelven történő megjelölését. Jelenleg egyetlen intézménynek sincsen kényszerítő ereje a tagállamokkal szemben kisebbségi jogok betartása terén. Ugyanis a csatlakozás után már bármelyik ország mondhatja azt, hogy az ajánlásokat köszönjük, de mi más úton kívánunk járni. Amennyiben lenne az EU-nak közösségvédő törvénye, előírása, lenne jogköre beavatkozni, ha jogsértés történik.

Ahogy említette, a kisebbségi nyelvhasználati törvényt is a csatlakozás előtt fogadták el. Ez is az Unió egyik feltétele volt Szlovákia irányába. Ma mégis azt tapasztaljuk, hogy nem tartják azt be, sok esetben az önkormányzatok is elhanyagolják a nyelvi jogok betartását. Mit kellene tenni annak érdekében, hogy a nyelvi jogainkat be tudjuk tartatni?

Két alapprobléma van a nyelvhasználati törvénnyel. Az egyik az, hogy a törvény csak nyelvhasználati lehetőséget ír elő. Abban az esetben, ha egy hivatal nem szorgalmazza, hogy ezzel a lehetőséggel éljenek is az emberek, akkor nem fogunk vele élni. Mivel a polgár a hivatalba általában ügyintézés miatt megy, ezért ő az anyanyelvhasználatot nem erőlteti, hiszen az a célja, hogy minél előbb elintézzé az ügyeit, és nem az, hogy nyelvleckét adjon a hivatalnoknak. Tehát a nyelvhasználati lehetőség sokszor csak papíron adott. Nyilván nem azokról a járásokról van szó, ahol többen élnek a magyarok, azaz nem a Dunaszerdahelyi és a Komáromi járás településein van gond, hanem azokban a régiókban, ahol kisebb arányban élnek a magyarok. A másik gond, hogy magában a törvényben van egy fontos ellentmondás, mely szerint ugyan lehet használni a kisebbség nyelvét, tehát a magyart is, ha húszszázaléknyi a magyarság vagy más kisebbség aránya, de a hivatalnak nem kötelessége nemzeti közösség nyelvét beszélő hivatalnokot alkalmazni. Ha a polgár mégis ragaszkodik ahhoz, hogy a saját anyanyelvét kívánja használni, akkor tolmácsot kell hívni. De ahogy már mondtam is, mivel az ember szeretné minél előbb elintézni

a hivatalos ügyeit, alkalmazkodik. Ezek azok a törvényi hiányosságok, amik miatt a jogszabályban megfogalmazott lehetőségek nem tudnak érvényesülni. Ezt a törvényt még az 1990-es években fogadta el a parlament, azóta nagyon sok minden megváltozott. A jogszabály végképp nem vonatkozik a magánszférára és a vállalkozói szférára. Nem írja elő a vállalkozók számára a kétnyelvűséget. A vállalkozó jóindulatán és öntudatán múlik, hogy megteszi-e azt a gesztust, hogy magyarul is tájékoztatja a vásárlókat, ügyfeleket. Erre láttam jó példákat a Bilabauban, Baszkföldön, vagy Finnországban a svédek és Belgiumban a németek estében, ahol a vállalkozók a kisebbség nyelvén is hirdetnek.

A Minirotty Safepack egyik javaslata egy nyelvi sokféleségi központ létrehozása. Mi lenne a feladata?

Egyszer már volt ilyen felvetés az Unióban, de elhalt. E a központok feladata a nyelvi sokféleség és a nyelvtanulás fontosságának hangsúlyozása lenne, a tagállamok vonatkozásában, de a regionális nyelveket illetően is. Az utóbbi központ feladata lenne felhívni a figyelmet a nyelvi sokféleség és nyelvtanulás fontosságára és a sokféleséget minden szinten népszerűsíteni. Ugyanakkor a regionális és kisebbségi nyelvek területén működő releváns érintett személyek számára elérhetővé kell tennie a rendelkezésre álló információt és szaktudást. A központnak az Európában megtalálható legkisebb és leginkább veszélyeztetett nyelvi közösségekre kell koncentrálnia. A kisebbségi sorsnak nem sok előnye van, de egy biztosan akad, az pedig a nyelvismeret. Ez viszont mindenki számára előny – a többségieknek is az lenne –, hiszen ki minél több nyelvet használ, annál több kultúrát, többfajta gazdaságot, többfajta megközelítést tapasztalhat meg. Számunkra nemcsak a szlovák nyelv, hanem a cseh nyelv ismerete is adott. A magyar és a két szláv nyelv ismerete már 25 milliós piacot jelent, ami nagyon jelentős. Nem mellelesleg: a többi szláv nyelvet is megértjük...

Nézzük a gyakorlatot. Nagyszombat megyei alelnökként milyen tapasztalatai vannak, mennyire lehet kihasználni ezt az előnyt?

A megyei önkormányzatnál a határon átnyúló együttműködés a magyarországi határ menti megyékkel az én feladatomban.

Nagyszombat megye Komárom-Esztergom megyével és Győr-Moson-Sopron megyével működik együtt, most alakul az együttműködés a Pest megyei önkormányzattal. Az előző két megyével szorosabb az együttműködés, hiszen azok szomszédosak Nagyszombat megyével. A határon átnyúló nagypályázatok területén bicikliutak, zárandokutak épülnek és múzeumokat újítunk fel. Az EU-s nagypályázatok esetében az a gond, hogy komoly adminisztrációt igényel, ezért sok település abban nem vesz részt, tegyük hozzá: a sikerességi arány sem túl nagy, általában a nagyobb intézmények viszik el a pálmát. Várjuk a kispályázatok beindítását, amit várhatóan idén ősszel írnak ki. A kispályázatoknál nagyobbak a lehetőségek a települések számára, ezeket a pályázatokat elsősorban a községek számára írják ki. De mindenkinek a saját területén kell kihasználnia a lehetőségeket. Tehát a sok negatívum mellett a nyelvtudás előnye a kisebbségi létnek.

A kisebbségekhez tartozó személyek természetes módon az anyanyelvükön elérhető javakat és szolgáltatásokat részesítik előnyben. Ez a nyelv sok esetben valamely szomszédos ország nyelve. Az országhatárok korlátozzák a tartalmak szabad áramlását, ez káros hatással van a kulturális és nyelvi sokféleségre. Ezt tapasztalhatjuk Szlovákiában is pl. a sportközvetítések esetében, illetve az egyik magán-tévé társaság korlátozta a szeretné a filmek közvetítését is. Ezek szerint ez is uniós jogszabály ellenes lenne?

Az egyik probléma, hogy a magyar – vagy cseh – tévé társaságok a licencek miatt nem tudnak sugározni a szomszédos

államokban. S ezt az Európai Unió szintjén kellene kezelni. Ha ugyanis a térségben szabad áruforgalom van, akkor miért nincsen szabad műsorszórási lehetőség? Tehát ez európai uniós jogi probléma, aminek nincsenek nemzeti okai, következménye viszont van, hiszen nem tudjuk nézni például a magyarországi sportadókat. Ebben az ügyben egyébként már volt előrelépés. Az olimpia és a világbajnokság idején ezek az akadályok például az M4 esetében elhárultak. A kolozsvári konferencián azonban a vita nem erről szólt, hanem az egyes országokon belüli, a kisebbségeknek szóló rádió- és TV-adásokról és azok minőségéről, lehetőségeiről. Ami a televíziózást illeti, az élő közvetítés a jelenlegi szlovák jogszabályok szerint nem lehetséges a kisebbség nyelvén, hiszen az élő adásokat lehetetlen egyidejűleg feliratozni. Ma a nézőket igazán az élő műsorok, a nyereményjátékok, a versenyek vonzzák, a filmek és a híradó csak ezek után következnek nézettségben. A kisebbségi televíziózás kibontakozásának fő akadálya tehát a feliratozás problémája. Ennek megoldása politikai akarat kérdése, hiszen a rádióadások sincsenek – képletesen szólva – feliratozva. Ha a közszolgálati rádió kisebbségi nyelvű adásait a szlovák társadalom el tudja fogadni, akkor el kellene fogadni a televíziót is.

Kik írhatják alá a petíciót? Meddig gyűjtik az aláírásokat és milyen módon? Csak papír alapon vagy elektronikusan is aláírható lesz?

Egyelőre papír alapon fogjuk gyűjteni az aláírásokat, de a FÜEN központi irodája készíti az elektronikus aláírás lehetőségét is, ez elsősorban a fiatalok

miatt fontos, mivel ők már megszokták a kommunikációnak ezt a formáját. A Magyar Közösség Pártja az aláírásgyűjtést papíron végezi majd. Szeretnénk minél hamarabb elkezdni a gyűjtést, mivel azt ígértük, hogy legálább ötvenezer aláírást összeszedünk. A korábban megszervezett petíciók alkalmával sikerült ötven-nyolcvanezer közötti aláírást összegyűjtenünk, így a vállalkásunk sikerére nagy esély van. Az erdélyi magyarok kétszázötvenezer aláírást ígértek, de ők jóval többen vannak, mint mi. Egyébként ahhoz, hogy a petíció sikeres legyen, hét országból kell összegyűlnie az egymillió aláírásnak, azzal együtt, hogy minden országnak megvan a minimális kvótája. Szlovákiának 9500 aláírást kell összegyűjtenie, hogy a petíciót az EU-s intézmények mérvadóként elfogadják. Az a tapasztalatunk, hogy ez 2-3 hét alatt összegyűlhet. Bízom abban, hogy sikeresek leszünk, és a felvidéki magyarok is átérezik annak lehetőségét, hogy az Európai Unióban végre kialakuljon egy olyan jogi norma, amely a kisebbségek életét pozitívan befolyásolja, és ezzel együtt kialakulhatnak az ellenőrzési mechanizmusok is.

Szlovákiából csak a Magyar Közösség Pártja tagja az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának?

A találkozón ott volt a németek képviselője is, aki szintén ígéretet tett arra, hogy részt vesznek az aláírásgyűjtésben. A szlovákiai németek ugyan kevesebben vannak, mint mi, magyarok, de nagyon fontos, hogy ők is bekapcsolódjanak a gyűjtésbe és partnerei lesznek a kezdeményezésnek.

Neszméri Tünde

Az európai őshonos nemzeti kisebbségek is megérdemlik a védelmet

Májusban indult útjára a Kisebbségvédelmi Csomag (Minority SafePack) európai állampolgári kezdeményezés, amelynek célja egymillió támogató aláírás összegyűjtése egy EU-s kisebbségvédelmi intézkedés-csomag elfogadásához. Menyhárt Józsefet, a Magyar Közösség Pártja elnökét a kezdeményezésről és annak a szlovákiai magyar közösség nyelvhasználati jogait érintő lehetséges hatásairól kérdeztük.

Mi lehet a hozadéka az aláírásgyűjtésnek?

Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója által 2017. május 20-án elindított európai állampolgári kezdeményezés elsődleges hozadéka lehet, hogy az őshonos nemzeti kisebbségek ügye végre visszakerül az európai politika színpadára. Az utóbbi években ugyanis az európai közösségnek több komoly kihívással kellett szembenéznie – gazdasági válság, migráció – miközben az Európai Unió területén élő, mintegy hatvanmillió embert jelentő őshonos nemzeti közösségek ügye elsikkadt. A közös európai kisebbségvédelmi rendszer témája már 2013-tól jelen volt, ám akkor az Európai Bizottság, arra való hivatkozással, hogy a kezdeményezés témái nem tartoznak az Unió hatáskörébe, elutasította a nyilvántartásba vételt. Végül ezt a határozatot az Európai Bíróság megsemmisítette.

Mégis elindulhat az aláírásgyűjtés...

Látható, hogy Európán belül a nemzeti közösségek ügye „nemszeretem” téma. Az Európai Unióhoz való csatlakozási

folyamat során a jelölteknek szigorú előírásoknak kell megfelelniük ezen a területen is, de a tényleges csatlakozás után már nincs rendszerszintű ellenőrzés. Márpedig a mindenkori többség - tudatosan vagy pusztán számbéli fölényéből adódóan – a tőle eltérő nemzetiségűek beolvasztására törekszik. Erre erősít rá még a nálunk is sokszor hallott mondat: „Minek kiírni magyarul, hiszen úgyis mindenki ért szlovákul?”. Sokan nem is tudatosítják, hogy ez bizony az önfeladás és az asszimiláció útja. Tiszteljük magunkat és nemzettársainkat annyira, hogy következetesen használjuk saját anyanyelvünket, és megköveteljük a törvény által is szabályozott nyelvi jogaink betartását! Ennek egyik fontos, de nem kizárólagos színtere a hivatali nyelvhasználat. Üdvözlendő, hogy a szlovákiai kisebbségi kormánybiztos – elvégezve feladatát – az érintett önkormányzatokat felszólította a jogszabályok betartására. Ugyanakkor álságos, hogy a kormánybiztos hivatala június végére ígéri azt a módszertani útmutatót, ami segíti majd az állami és az önkormányzati hivatalokat is a törvény szabta kisebbségi nyelvhasználat területén. Ennek for-

dítva kellene működnie: előbb minden eszközt és segítséget biztosítani kell, hogy az önkormányzatok el tudják látni a kétnyelvűségből fakadó feladatokat, aztán számon kérni.

Milyen esetekben szabályozná még – számunkra kedvező szempontból – a dokumentum elfogadása esetén az Európai Unió a nyelvhasználatot?

A Kisebbségvédelmi Csomag fontos eleme lehet számunkra az audiovizuális és egyéb média tartalmakat érintő rész. A kisebbségekhez tartozó személyek természetes módon az anyanyelvükön elérhető javakat és szolgáltatásokat részesítik előnyben. Ez a nyelv sok esetben valamely szomszédos ország nyelve, esetünkben a magyar. A dokumentum olyan uniós szabálmódosítást javasol, amely a nemzeti kisebbségek által lakott régiókban biztosítja az audiovizuális szolgáltatások és a sugárzott tartalmak vételének szabadságát analóg és digitális műsorsugárzás esetében egyaránt. Ez egészíti ki az egységes európai szerzői jog föllállítását, amely az Európai Uniót egyetlen szerzői jogi piacként kezeli. Ez a megoldás eltérő né az Unióban létező engedélyezettési határokat, és lehetővé tenné a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek bizonyos tartalomhoz való, az illető tartalmat szolgáltatató tagállam polgáraival egyenlő hozzáférését. Így lehetne orvosolni például a magyar nyelvű sportközvetítések problémáját.

Mit tartalmaz még az „Egymillió aláírás a sokszínű Európáért” című dokumentum?

A dokumentum kidolgozói arra kérik az EU-t, hogy fogadjon el a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét növelő és az Unió kulturális és nyelvi sokféleségét erősítő jogi rendelkezéseket. A FUEN szakemberei szerint az Unióban érvényes értékek képtelenek a hátrányos megkülönböztetés eseteit, a kisebbségek jogainak korlátozását, valamint az érintett kisebbségek nyelvét és kultúráját veszélyeztető káros hatást megelőzni. Mert a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket elsősorban annak a tagállamnak kell megvédenie, amelyben élnek.

Az aláírásgyűjtést indító dokumentum szerint az EU egyik elve a tagállamok legjobb gyakorlatának megosztása. Ez mit jelent?

Ennek értelmében a tagállamok tanulhatnának egymástól akár a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez való viszonyban is, s ebben az Unió sikeres közvetítő szerepet játszhat. A csatlakozási folyamat során az Unió olyan kritériumokat fogalmaz meg, amelyek elősegítik a kisebbségek gyarapodását. Sajnálatos módon, a csatlakozás előtt elfogadott ajánlásokat a csatlakozás után a tagállamok sokszor figyelmen kívül hagyják. A FUEN szakemberei szerint a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek fokozott részvételével a szerződéses kötelezettségek teljesítése javítható.

A dokumentum készítői üdvözölik az Alapvető Jogok Ügynökségének 2013-2017 időszakra vonatkozó többéves tervét, amely javítja a korábbi évek mulasztásait és tematikus területei közé besorolja a nemzeti kisebbséghez való tartozás alapján történő hátrányos megkülönböztetést is.

A Bizottság és egyéb európai intézmények erőfeszítései ellenére Európában a kisebbségek védelme még sok tekintetben hiányos, elterjedt a kisebbségekhez tartozó személyek hátrányos megkülönböztetése és társadalmi kirekesztése, a regionális és kisebbségi nyelvek többsége pedig veszélyeztetett. A Bizottság gyakran nem tesz semmit, ha a kisebbségek jogai sérülnek. Sokkal gyorsabban kellene reagálnia bármely olyan esetben, amikor az Európai Unió valamely tagállamában az alapvető értékek megsértésnek kockázatát észleli. **Azt kéri, hogy egy ajánlásban az EU határozza meg a nyelvi és kulturális sokféleség védelmének és támogatásának legmegfelelőbb módjait, különös tekintettel a regionális és kisebbségi nyelvek használatára a közigazgatás, közszolgáltatások, oktatás, kultúra, igazságügy, média, egészségügy, kereskedelem és fogyasztóvédelem terén.**

Az ajánlásnak tartalmaznia kell az európai, kihalással fenyegetett nyelvek és kultúrák veszélyeztetettségét felszámoló és azok helyzetét javító megoldásokat. Az ajánlásnak mindenre kiterjedőnek kell lennie az európai nyelvi sokféleség-

nek, a nyelvtanulási módszerek sokrétűségének, a többnyelvű polgárok hasznos szerepének figyelembe vételével.

Az oktatást, művelődést, médiát és ifjúságot érintő létező támogatási programok lehívása, illetve azok általános felépítése túlságosan bonyolult és megerőltető a kis létszámú kulturális vagy nyelvi csoportok számára. Ugyanakkor a jelenleg futó programokban, például a művelődési programban is, a kisebbségi nyelveket kizáró kritériumok találhatóak. A regionális és kisebbségi nyelveket az európai uniós támogatási programokból kizáró kritériumok kiküszöbölendők az olyan újgenerációs oktatásra, képzésre, ifjúságra és művelődésre vonatkozó programokból, mint például az új Erasmus Mindenkinnek vagy a Kreatív Európa. A programok új generációjának részben a veszélyeztetett helyzetű nyelvekre kell koncentrálnia. A cél, hogy a nemzeti közösségek szervezetei is részt vehessenek az uniós támogatási rendszerekben.

Figyelembe kell venni a nemzeti kisebbségek helyzetét a kohéziós folyamatban. Hogyan?

A Minority SafePack alapján a nemzeti kisebbségek régiós beágyazottságát adottságnak kell tekinteni, a regionális alapok megtervezésekor figyelembe kell venni a nemzeti kisebbségek helyzetét, illetve a kulturális és nyelvi sokféleség szerepét. A pluralizmust ösztönző és a nemzeti kisebbségek javát szolgáló pályázatokat kell előnyben részesíteni, tekintve, hogy mindez a gazdasági és társadalmi fejlődést segíti, és jó hatást gyakorol a területi kohézió folyamatára. A közösségek regionális alapú köztudása ideális kohéziós tényező, így a teljes lakosság gazdasági fejlődésének szilárd alapjául szolgálhat.

A regionális alapok közös rendelkezéseit tehát módosítani kell, mégpedig oly módon, hogy a nemzeti kisebbségek védelme és a kulturális, illetve nyelvi sokféleség népszerűsítése is bekerüljön a tematikus célkitűzések sorába. A FUEN azt kéri, hogy az új Horizont 2020 program tekintse prioritásnak a szociális kihívások kutatását, különösen, ami a nemzeti kisebbségek és a kulturális és nyelvi sokféleség demográfiai változásokban, határon átnyúló gazdasági és társadalmi fejlődésben játszott szerepét és Európa régióira gyakorolt hatását illeti.

A dokumentum az Európai Unió és az érintett kisebbségek közvetlen kapcsolatának kialakítására is javaslatot tesz. Ennek milyen formája lehetne?

A Bizottságnak háromévente jelentést kell készítenie az Unióban érvényes állampolgárságról és megkülönböztetésmentességről szóló rendelkezések alkalmazásáról. E jelentés alapján az Unió polgárainak jogait megerősítő vagy kiterjesztő intézkedések fogadhatók el. A FUEN felkéri a Bizottságot, vizsgálja meg a tagállamokban érvényes eljárásokat, és tegyen az Unió területén élő nemzeti kisebbségekhez tartozó polgárok helyzetét erősítő ajánlásokat, ezáltal biztosítva ezen polgárok jogos követeléseinek figyelembevételét.

A kisebbségek korlátozott jogainak problémájára adható megoldás része a kisebbségi platform – egy konzultatív testület – felállítása azon kisebbségek esetén, amelyeknek lélekszáma túl alacsony ahhoz, hogy EU-s parlamenti képviselőt szerezzenek. Ily módon biztosítható az említett kisebbségek és az európai intézmények közötti párbeszéd. Számos tagállamban léteznek ilyen platformok, amelyek révén nyitott, átlátható és rendszeres párbeszéd tartható fent az állami intézmények és az érintett nemzeti kisebbségek között, az uniós tevékenységek minden területére vonatkozóan véleménycsere valósítható meg.

A Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezés rendeletjavaslato-

kat tartalmaz, ilyen szempontból átfogónak tűnik.

Amennyiben az Európai Unió elfogadja őket, a javaslatok együttesen, jelentős és átfogó módon javíthatják a kisebbségek védelmét az Európai Unióban. Minden javaslat esetében megjelölték a szerződésekbe foglalt jogalapot, illetve a legmegfelelőbbnek tartott jogi aktus típusát. A megadott jogalap és eszköztípus jelzés értékű, és a Bizottság elemző munkájának segíti elő. A szerzők úgy gondolják, a javasolt jogszabályok a Bizottság azon hatásköre alá esnek, amely értelmében az Alapító Szerződések végrehajtása érdekében jogszabályjavaslatot terjeszthet az Unió elé. Persze a szerzők tudatában vannak annak, hogy az Alapító Szerződések értelmezésekor jogi véleménykülönbségek támadhatnak. Számítanak tehát arra, hogy az elemző csoport a javaslatokat egyenként mérlegeli, amennyiben valamelyikük elfogadhatatlannak bizonyul, ennek nem kell a többi javaslatra is kihatnia.

Mikor indul az aláírásgyűjtés?

A tényleges aláírásgyűjtés szeptemberben indul, amelybe az MKP is aktívan bekapcsolódik. A szervezési, koordinátori feladatokat Berényi József vállalta magára. Az egymillió aláíráshoz minél nagyobb számban szeretnének hozzájárulni.

Neszméri Tünde

A FUEN 1949. november 20-án alakult Párizsban, Palais de Chaillot-ban. Az első években ez a fiatal, páneurópai szervezetet a regionalizmusért küzdő szervezetek uralták. Nyugat-Európa-szerte szimbolikusan bontották le a határállomásokat. A nemzetiszocializmus útjára tévedő államok bukásával Európának egy merőben új berendezkedésre volt szüksége. A válasz Európa régióinak megerősítésében rejlett.

Az első Nemzetiségek Kongresszusán mintegy 200 küldött vett részt. A résztvevők magukhoz közelállónak érezték a szintén 1949-ben alakult Európa Tanács életre hívó eszméit. Nagyon hamar világossá vált azonban, hogy a regionalizáció híveinek, valamint a nemzeti és nyelvi kisebbségek képviselőinek érdekei eltérőek, céljaik különbözőek. A későbbiekben a FUEN az őshonos nemzeti kisebbségek és etnikai

Az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniója (FUEN)

csoporthoz európai ernyőszerkezeteként működött tovább. A FUEN hosszú évekig a nyugat-európai tagszervezetek által dominált szerkezetként létezett, amelynek csak rendkívül ritkán volt kapcsolata Közép- és Kelet-Európával. Az 1989-1990-es történelmi fordulatot követően ez azonban egyszerre megváltozott. A Közép- és Kelet-Európai nemzeti kisebbségeknek megnyílt a lehetőségük arra, hogy érdekképviseleti szervezeteket alapítsanak, és jogikat követeljenek. Ezekben az években a FUEN számos új tagszervezettel gyarapodott és egy valódi páneurópai ernyőszerkezetté vált.

Napjainkban, Európában több mint 400 különböző őshonos nemzeti kisebbség él. Minden hetedik európai polgár valamely őshonos nemzeti kisebbséghez tartozik, illetve beszél regionális vagy kisebbségi nyelvet. Jelenleg 32 euró-

pai országból származó mintegy 92 tagszervezettel, a FUEN az őshonos nemzeti kisebbségek, illetve őshonos etnikai csoportok legnagyobb európai ernyőszerkezete.

A FUEN az európai őshonos nemzeti kisebbségek jogainak védelmezőjeként, azok civil társadalmi képviselőjeként határozza meg magát. Ezen kisebbségek élethelyzete nagyon változatos. Míg egyes kisebbségek számos joggal rendelkeznek és együttműködésük a többségi társadalommal zökkenőmentes, más csoportokat viszont államuk nem ismer el vagy harcolniuk kell az asszimilációs törekvések ellen.

A kilencvenes évek elején a FUEN erőteljesen támogatta egy fenntartható és átfogó európai kisebbségvédelmi rendszer létrejöttét Európában, pl. a FUEN Cottbus-i Nyilatkozata, amely jelentő-

sen befolyásolta az Európa Tanács erre vonatkozó, jelenleg is hatályos jogi dokumentumait, a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt (Kisebbségi Keretegyezmény), valamint a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját.

A több mint 60 éve, évi rendszerességgel megtartott kongresszusok a FUEN életének fő eseményei. Közben hozzáadódnak a német és a szláv kisebbségek munkacsoportjainak találkozói. Ezekon kívül az Európai Unió által finanszírozott Nyelvi Sokszínűségi Hálózat, a Párbeszéd fórum az Európai Parlamenttel és az Európai kisebbségek labdarúgó bajnoksága – EUROPEADA – szintén fontos eseményei az európai őshonos kisebbségek ernyőszerkezete éves programjának. Néhány éve a FUEN együttműködik az Európai Bizottsággal a regionális és kisebbségi nyelvek területén,

az együttműködés keretében megalakult a „RML2future” hálózat. A FUEN fontos feladatának tartja az európai őshonos kisebbségek és etnikai csoportok, illetve a regionális és kisebbségi nyelvek minél több képviselőjét összekötő hálózat létrehozását.

2006-ban a FUEN egyhangúlag elfogadta az Európai őshonos nemzeti kisebbségek Chartáját. Ez máig a FUEN legfontosabb dokumentuma, amelyben 13 nemzeti kisebbségi alapjog van felsorolva.

A Charta tartalmazza az európai kisebbségi ernyőszervezet önmeghatározását, a szervezet alapvető törekvéseit. Ezen túlmenően, a FUEN tagjai 13 pontba szedve megfogalmazták az európai kisebbségek alapjogait. A Chartában lefektetett kisebbségi alapjogokat rendszeres vizsgálatnak vetik alá, politikai elemzőkkel, tudományos szakértőkkel és szakemberekkel közösen, amelyet később a FUEN hasznosít. További cél, hogy a Charta mellett egy, a gyakorlatban is alkalmazható európai kisebbségi jogvédelmi szabálygyűjtemény kidolgozása. Az alapelv, hogy saját jogaink ismerete teremti meg e jogok gyakorlati alkalmazásának, illetve jövőbeni továbbfejlesztésének alapját.

Később ezen kívül több alapjoggal foglalkozó dokumentumot is elfogadtak, pl. az oktatáshoz való jog, a sajtóhoz való hozzáférés joga, a nyelvhasználati jog. (Oktatáshoz való jog, elfogadva 2007-ben, Sajtóhoz való hozzáférés joga, elfogadva 2008-ban és a Politikai részvételhez való jog, elfogadva

2009/2010-ben.) 2011-ben fogadták el a „Kismartoni Nyilatkozat - Szolidaritás a romákkal” című dokumentumot. A nyilatkozatban a FUEN és tagszervezetei elkötelezték magukat, hogy a ren-

delkezésükre álló eszközökkel, lehetőségeik szerint hozzájárulnak az európai kisebbségi kérdés e nagy kihívásának megoldásához. A következő alapjog a nyelvhasználati jog, ezt a FUEN 2012-es, moszkvai kongresszusán fogadták el.

Az Európai Kisebbségek Fóruma létrehozásának gondolata 2012-ben merült fel, és jelenleg is fejlesztés alatt áll. Az alapötlete: Az Európa jövőjéről szóló vitákat évek óta beárnyékolja a gazdasági válság. Az Európai Unió szerint a válság legjobb ellenszere a növekedés. A társadalom minden elemének megvan a maga szerepe a problémák megoldásában. Ebbe természetesen beletartozik az európai civil társadalom is.

Az európai kisebbségekhez tartozó sok millió európai polgár szintén szeretne hozzájárulni a válság megoldásához. Ennek elősegítése érdekében jött létre az Európai Kisebbségek Fóruma.

MINORITYSAFEPACK

Minority SafePack – egy millió aláírás a sokszínű Európáért

Tárgy

Fölkérjük az Európai Uniót: növelje a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét és támogassa az Unió kulturális és nyelvi sokszínűségét.

Fő célok

Fölkérjük az Európai Uniót, hogy fogadjon el a nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét növelő és az Unió kulturális és nyelvi sokféleségét erősítő jogi aktusokat. Ezeknek intézkedéseket kellene tartalmazniuk a regionális és kisebbségi nyelvek, művelődés és oktatás, regionális politika, közképviselet, egyenlőség, audiovizuális és egyéb médiatartalom valamint regionális (állami) támogatás szakpolitikák területén.

1 A nemzeti kisebbség/etnikai csoport olyan közösség, amely:

- 1.1 valamely állam területének egy részén többen, vagy szétszórva él,
- 1.2 az illető állam lakosságához képest kisebb lélekszámú,
- 1.3 tagjai a szóban forgó állam állampolgárai,
- 1.4 tagjai generációk sorára visszamenőleg az említett területen éltek,
- 1.5 etnikai, nyelvi vagy kulturális jellemzői tekintetében különbözik az állam többi állampolgárainak közösségétől és ezeket a jellemzőket meg kívánja őrizni.

1. KISEBBSÉGVÉDELMEK ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ

Az Európai Unió jelmondata „In varietate concordia – United in diversity – Egység a sokféleségben”. Az Alapító Szerződés értelmében, „az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”²

Mindazonáltal ezek az Unióban érvényes értékek képtelenek a hátrányos megkülönböztetés eseteit megelőzni. Képtelenek a kisebbségek jogainak korlátozását megelőzni. Képtelenek az érintett kisebbségek nyelvét és kultúráját veszélyeztető káros hatást megelőzni. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket elsősorban annak a tagállamnak kell megvédenie, amelyben azok élnek, ám „az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásában”³, az Európai Unió egyre nagyobb mértékben felelős a nemzeti kisebbségekhez tartozó, regionális vagy kisebbségi nyelvet beszélő személyek életét befolyásoló jogszabályokért, politikákért és tevékeny-

ségekért, ilyen értelemben az említett területen maga is fontos szerepet játszik.

Az Unió ezt fölismerte és jogszabályai révén „küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet”. Ugyanakkor föl vállalta, hogy „tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását [...]”⁴

Amint az Alapító Szerződésekből szerepel, „politikái és tevékenységei végrehajtása során az Unió figyelembe veszi [...] a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés [...] magas szintjére vonatkozó követelményeket [...] és küzd mindenfajta [...] nemi, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen alapuló megkülönböztetés ellen.”⁵

A tagállamok legjobb gyakorlatának megosztása, illetve a közös viszonyítási alap alkalmazása az Európai Unió sikeres elveinek sorába tartoznak.⁶ A tagállamok sokat tanulhatnak egymástól a nemzeti vagy nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelme, a kulturális és nyelvi sokféleség támogatása terén, az Unió pedig sikerrel játszhatja a közbenjáró szerepét.

Az Európai Unió tagállamává válni kívánó államoknak csatlakozniuk kell az Unió értékeihez (Koppenhágai Kritériumok)⁷. A csatlakozási folyamat során alkalmazott, fent nevezett kritériumok egyike a kisebbségek védelme. E kritériumok következtében számos közép-európai új tagállam nemzeti kisebbségei védelmét szolgáló, korszerű modelleket vezetett be. E politika bölcsessége abban áll, hogy ily módon a kisebbségek elégedettek, úgy érzik: a megfelelő komolysággal kezelik őket és helyzetük stabil. Ellenkező esetben feszültségre, belső konfliktusokra, instabilitásra kell számítani. Valamely állam uniós csatlakozása után azonban ez a mechanizmus nem működik, az utóbbi évek pedig jó néhány aggodalomra okot adó példával szolgáltattak e tekintetben.

A szerződéses kötelezettségek teljesítése érdekében a Bizottság széles körű, tevékenységének (várható) hatását felmérni, nyomon követni és értékelni hivatott intézkedéseket fogantatott. A hatásvizsgálat gyakorlatával a Bizottság fölmeri kezdeményezéseinek potenciális gazdasági, társadalmi és környezeti hatásait, ugyanakkor azoknak az alapvető emberi jogok és sebezhető csoportok, nemzeti kisebbségek terén kifejtett hatását.⁸

Meglátásunk szerint a nemzeti kisebbségek soraiba tartozó személyek fokozott részvételével e folyamat javítható. Üdvözljük ugyanakkor az Alapvető Jogok Ügynökségének 2013-2017 időszakra szóló többéves tervét, amely kijavítja a korábbi évek mulasztásait és tematikus területei közé besorolja a nemzeti kisebbséghez való tartozás alapján történő hátrányos megkülönböztetést is.

Európa legnagyobb és leginkább kirekesztett csoportjának, az európai roma kisebbségeknek specifikus területén az elmúlt években jelentős fejlődés következett be.⁹ A következő évek megmutatják majd a gyakorlatba ültetett roma integrációs stratégiák sikerességét. Az európai gazdasági válság és a szélsőséges mozgalmak ehhez kapcsolódó megerősödésének körülményei között azonban a helyzet cseppet sem előnyös.¹⁰

A Bizottság és egyéb európai intézmények ezen erőfeszítései dacára Európában a kisebbségek védelme még sok tekintetben hiányos, elterjedt a kisebbségekhez tartozó személyek hátrányos megkülönböztetése és társadalmi kirekesztése, a regionális és kisebbségi nyelvek többsége pedig veszélyeztetett. A Bizottság gyak-

ran habozni látszik, ha kisebbségekhez tartozó személyek jogainak csorbulásakor föl kell szólalnia. Mindazonáltal úgy látjuk, a Bizottságnak gyorsabban kellene reagálnia bármely olyan esetben, amikor az Európai Unió valamely tagállamában az alapvető értékek komoly áthágásának kockázatát észleli.

Úgy gondoljuk: az Európai Uniónak a jelenleginél többet kell tennie, ezért Minority SafePack néven európai polgári kezdeményezést állítottunk össze, amely a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelmét célzó intézkedéseket tartalmaz, és amely biztosítja gazdag európai kulturális örökségünk védelmét és megerősítését, Európa kulturális és nyelvi sokféleségének fenntartását. A csomag tartalmaz ugyanakkor a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a döntéshozatalban való részvétel javítását célzó intézkedéseket, megerősítve az EU politikák és jogszabályok demokratikus legitimitását.

2 EUSz 2. cikk.

3 EUSz 1. cikk.

4 EUSz 3(3) cikk.

5 EUMSZ 9. és 10. cikkei.

6 Például a Nyílt koordinációs módszer révén: Fehér könyv az európai kormányzásról COM (2001) 428 végleges, 2001.

7 Koppenhágai Kritériumok, Európai Tanács Koppenhágai ülése, 1993. június 21-22., Elnökségi Záradék, SN 180/1/93/REV 1 valamint EUSz 49. és EUSz 2. cikk.

8 Hatásvizsgálatról szóló Közlemény COM (2002) 276 végleges, 2002.06.05.; Működési útmutató az alapvető jogok figyelembevételéhez hatásvizsgálat készítésekor, SEC (2011) 567 végleges, 2011.05.06.

9 Nemzeti roma integrációs stratégiák 2020-ig, EU Keretdokumentum, COM (2011) 173 végleges.

10 Az Európai Unióról szóló Szerződés 7. cikkéről szóló Kommunikáció. Az Unió alapértékeinek tiszteltetésben tartása

2. NYELV, OKTATÁS ÉS MŰVELŐDÉS

A közoktatás, képzés, ifjúság és művelődés területén az Európai Unió támogathatja, koordinálhatja, kiegészítheti a tagállamok tevékenységét.¹¹ Európa kulturális gazdagsága nyelveinek, kultúráinak és népeinek sokféleségében gyökerezik. Az Unió és tagállamai feladata, hogy megteremtsék a nyelvi és kulturális sokféleség fenntartásának és fejlődésének feltételeit.¹²

11 EUMSZ 165-167. cikkei.

12 Az Európai Unió alapvető emberi jogokról szóló Chartája "Az Unió tiszteltetben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget." EUSz 3(3) cikk: „Tiszteltetben tartja gazdag kulturális és nyelvi sokféleségét és biztosítja az európai kulturális örökség megőrzését és népszerűsítését.”

2.1 EU Ajánlás a kulturális és nyelvi sokféleség védelméért és előmozdításáért az Unióban

Az Európai Uniónak olyan térségnek kell lennie, amelyre az etnikai, kulturális és nyelvi sokféleség tiszteletben tartása jellemző, és ahol az emberek semmilyen tekintetben nem érzik kirekesztettnek magukat. Az Uniónak meg kellene előznie bizonyos közösségek peremre szorulását. A jelenlegi nyelvi és kulturális politikák hajlamosak a tagállamok bizonyos hivatalos nyelveit előnyben részesíteni. Véleményünk szerint lépéseket kell tenni az Unió nyelvei közötti valós egyenlőség biztosítása érdekében.

Az EU-nak szüksége van nyelvi és kulturális politikai módszeres megközelítésre. Tanulnia kell az európai jó gyakorlatokból, illetve élnie kell az Európa Tanács szaktestületei által ezen a téren felhalmozott tudással.¹³

Az ajánlásban az EU határozza meg a nyelvi és kulturális sokféleség védelmének és támogatásának legmegfelelőbb módozatait, különös tekintettel a regionális és kisebbségi nyelvek használatára a közigazgatás, közszolgáltatások, oktatás, kultúra, igazságügy, média, egészségügy, kereskedelem és fogyasztóvédelem (címkezést ideértve) terén.

Az ajánlásnak tartalmaznia kell az európai, kihalással fenyegetett nyelvek és kultúrák veszélyeztetettségét felszámoló

és helyzetét javító megoldásokat, továbbá nyelvtanítási módszereket kell bemutatnia és javasolnia.¹⁴ Szövegének átfogónak és mindenre kiterjedőnek kell lennie, az európai nyelvi sokféleségnek, a nyelvtanulási módszerek sokrétűségének, a többnyelvű polgárok hasznos szerepének figyelembe vételével.

Jogalap: EUMSZ 167(5) cikk második bekezdése, illetve EUMSZ 165(4) cikk második bekezdése.

Eszköz: (Tanács) Ajánlás

13 A Regionális és kisebbségi nyelvek Chartájának, az Európai kisebbségek védelméről szóló keret-egyezménynek, a Modern nyelvek európai központjának titkárságai.

14 A nyelvtanítás valamely régióra vagy közösségre érvényes nyelvtanulási funkciók, struktúrák, politikák meghatározása.

2.2 A támogatási programok módosítása úgy, hogy azok a kis régiókban élő és kisebbségi nyelvet beszélő közösségek számára elérhetőek legyenek

Az oktatás, művelődés, média és ifjúság terén létező támogatási programok lehívása, illetve azok általános beállítottsága túlságosan bonyolult és megerőltető kis méretű kulturális vagy nyelvi csoportok számára. Ugyanakkor a jelenleg futó programokban, például a művelődési programban is, a kisebbségi nyelveket kizáró kritériumok találhatók.¹⁵

A regionális és kisebbségi nyelveket az Európa Unió támogatási programokból kizáró kritériumok kiküszöbölendők az olyan újgenerációs oktatásra, képzésre, ifjúságra és művelődésre vonatkozó programokból, mint például az új Erasmus mindenkinek vagy Kreatív Európa.

A programok új generációjának részben a veszélyeztetett helyzetű nyelvekre kell koncentrálnia. Az ilyen jellegű programok rendelkezzenek a nyújtott támogatással arányos mértékben alacsony költségű és egyszerűsített adminisztrációs eljárásokkal, hogy az érintett közösségek civil szervezetei élhessenek a támogatás nyújtotta lehetőséggel.

Jelenleg több kis lélekszámú nyelvi közösség számára a pályázási folyamat túlságosan megerőltető. Amennyiben kisebb összegek kis közösségek által elérhetővé válnak, ez hatalmas változást jelenthet Európa nyelvi sokfélesége tekintetében.¹⁶

Jogalap: EUMSZ 167(5) cikk első bekezdése, illetve 165(4) cikk első bekezdése.
Eszköz: (a létező programot létrehozó Határozatot vagy Rendeletet módosító) Határozat vagy Rendelet

¹⁵ Bár az európai kultúrák és nyelvek sokféleségének tiszteltben tartása és népszerűsítése célkitűzésként szerepel (1. beszámoló) az 2007-2013-as Művelődési Program alkalmazási köréből majdnem minden regionális és kisebbségi nyelvet kizár. Lásd Program-tájékoztató, Művelődés, V.3.3 Pályázásra jogosult nyelvek, továbbá a Művelődési programról szóló, 1855/2006/EK Határozat.

¹⁶ Lásd még: Civiltársadalmi platform a többnyelvűségért: Politikajavaslatok a többnyelvűség Unió szintű támogatása érdekében, 2010. június 9., 28.o.

2.3 Nyelvi sokféleségi központ

A pozitív gyakorlat példáinak az európai nyelvi közösségek között történő megosztásának biztosítása terén, különös tekintettel a regionális vagy kisebbségi nyelvet beszélő csoportokra, a hálózatok rövid távú finanszírozása nem eléggé hatékony és nem eléggé hatásos.

Javasoljuk a Nyelvi sokféleségi központok¹⁷ ötletének újrafölvetését. E központokat az Uniónak kell létrehozni (például pályázati úton) s a központok feladata a nyelvi sokféleség és a nyelvtanulás fontosságának hangsúlyozása. E központok a területen aktívan tevékenykedők rendelkezésére állnának, tájékoztatással, tudással és szakértelemmel ellátva az érdeklődőket. A központok ugyanakkor támogatnák a tárgyilagos adatgyűjtést, amely segítené a politikák kidolgozóit tevékenységük megtervezésében. E központok ugyanakkor megkönnyítenék a nyelvi sokféleség és nyelvtanulás területén működő szervezetek együttműködését és biztosítanák a szakemberek és gyakorló specialisták vélemény- és tapasztalatcseréjét.

Javasoljuk, hogy kezdetben uniós támogatással jöjjön létre a regionális és kisebbségi nyelvekre összpontosító Nyelvi sokféleségi központ. A Központ feladata felhívni a figyelmet a nyelvi sokféleség és nyelvtanulás fontosságára és a sokféleséget minden szinten népszerűsíteni. Ugyanakkor a regionális és kisebbségi nyelvek területén működő releváns érintett személyek számára elérhetővé kell tennie a rendelkezésére álló információt és szaktudást. A Központnak az Európában megtalálható legkisebb és leginkább veszélyeztetett nyelvi közösségekre kell koncentrálnia.

A Nyelvi sokféleségi központ létrehozása érdekében a központ(ok) finanszírozását és azok a fentiek szerint felfogott feladatait meghatározó Határozat vagy Rendelet elfogadása szükséges.

Jogalap: EUMSZ 167(5) cikk első bekezdése és 165(4) cikk első bekezdése
Eszköz: Határozat vagy Rendelet

¹⁷ Európai többnyelvűségi és nyelvtanulási ügynökség felállításának hatástanulmánya – Zárójelentés, Sárga Ablak Management Tanácsadó, 2005. május 18. Lásd még: Az Európai Bizottsághoz intézett javaslatokat tartalmazó jelentés regionális és kevésbé használatos nyelvek, az EU kisebbségi nyelvei terén, a bővítés és a kulturális sokféleség kontextusában. (2003/2057(INI)) (Ebner jelentés).

3. REGIONÁLIS POLITIKA

Az Európai Unió fontos célkitűzése gazdasági és szociális struktúrájának megerősítése.¹⁸ E célkitűzés megvalósítása érdekében a regionális fejlődést elősegítő tevékenységi programok jöttek létre. A nemzeti kisebbségek, de a regionális és kisebbségi nyelvi közösségek többsége is erősen kötődik ahhoz a régióhoz, amelyben él. E közösségek tagjai gyakran ismerik a szomszédos országok kultúráját és több nyelvet beszélnek. Ilyen értelemben ideális hídverők lehetnek az Unió régiói között. A kisebbségek által a gazdasági és társadalmi fejlődés, a területi kohézió terén nyújtott lehetőségeket az Unió ezidáig nem használta ki.

3.1 Regionális alapok

A regionális alapok megtervezésekor figyelembe kell venni a nemzeti kisebbségek helyzetét illetve a kulturális és nyelvi sokféleség szerepét. A program szabályzatának a pluralizmust ösztönző és a nemzeti kisebbségek javát szolgáló pályázatokat kell, hogy előnyben részesítene, tekintve, hogy mindez a gazdasági és társadalmi fejlődést segíti és jó hatást gyakorol a területi kohézió folyamatára. A nemzeti kisebbségek régiós beágyazottságát védelmezendő, értékelendő adottságnak kell tekinteni. A közösségek regionális alapú kötődése ideális kohéziós tényező, így a teljes lakosság gazdasági fejlődésének szilárd alapjául szolgálhat. A regionális alapok közös rendelkezéseit¹⁹ módosítani kell, mégpedig oly módon, hogy a nemzeti kisebbségek védelme és a kulturális, illetve nyelvi sokféleség népszerűsítése bekerüljön a tematikus célkitűzések sorába.

Jogalap: EUMSZ 177. és 178. cikkei.
Eszköz: Rendelet (létező Rendelet módosítása)

¹⁸ EUMSZ 174. cikk: „Általános, harmonikus fejlődésének támogatása érdekében az Unió gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának megerősödéséhez vezető tevékenységeket dolgoz ki és fejt ki.”

¹⁹ Mint például az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló rendelettel kapcsolatos módosított javaslat legutóbbi változatában, COM(2013) 246 végleges, 2011/0276 (COD).

CLUJ-NAPOCA
KOLOZSVAR
KLAUSENBURG

3.2 Kutatás a kisebbségek Európa szociális és gazdasági fejlődéséhez való hozzájárulásának értékéről

Az új Horizont 2020 program²⁰ a munkahelyteremtő, életszínvonal- és életminőség javító kutatói és innovációs-tevékenység népszerűsítését célozza. Mindennapjaink kihívásaira jó megoldásokkal válaszolhat a kutatói munka.

Meglátásunk szerint az európai nemzeti kisebbségek, a kulturális és nyelvi sokféleség az Uniónak és az Unió régióinak megerősítésében játszott szerepét értetlenség övezi.²¹ Az új program tekintse prioritásnak a szociális kihívások kutatását, különösen ami a nemzeti kisebbségek és a kulturális és nyelvi sokféleség demográfiai változásokban, határon átnyúló gazdasági és társadalmi fejlődésben játszott szerepét és Európa régióira gyakorolt hatását illeti.

Jogalap: EUMSZ 173(3) és 182(1) cikkei.
Eszköz: Rendelet (a Horizont 2020-ról szóló Rendelet módosítása)

²⁰ Horizont 2020 – Kutatási és innovációs keretprogram, COM(2011) 808 végleges, 2011. november 30.; A Horizont 2020 – Kutatási és innovációs keretprogram létrehozatalát célzó ajánlás (2014-2020), COM(2011) 809 végleges, 2011 november 30.

²¹ Példa ilyen jellegű kutatásra: Kompetencia-elemzés: nemzeti kisebbségek mint álláspont-tényezők a német-dán határterületen – „Egymással, egymásért” / „Working with each other, for each other”, European Academy Bozen/Bolzano, a Schleswig-Holstein Landtag rendelésére, 2007. december.

4. KÖZKÉPVEISELET

Az Unió csak akkor működőképes, ha fenntartja sokféleségét és tiszteletben tartja a kisebbségek jogos kívánalmait.

A tagállamok vonatkozásában az Európai Unió intézményes szerkezete tükrözi ezt az elvet. Nagyságától függetlenül minden tagállam nemzeti képviselője az Európai Bizottság, illetve az Európai Bíróság tagja.²² A Tanácsban minden állam képviselteti magát, ahol a döntőképes többség alapját az államok száma illetve a képviselt népesség határozza meg.²³ A Parlament tagjainak számát fokozatosan csökkenő arányrendszer szerint határozzák meg, így biztosítva a kis területű/népességű tagállamok megfelelő képviseletét és érdemben való hozzászólási lehetőségét a Parlamentben.²⁴

Európa nemzeti kisebbségei esetében nem ez a helyzet. Legtöbbjüknek nincs képviselete, mert sokuk lélekszáma túl alacsony ahhoz, hogy a Parlamentben saját képviselethez juthassanak. Így fennáll annak veszélye, hogy ezen polgárok jogos követelése egyáltalán nem jutnak el az EU intézményeihez.

4.1 Európai parlamenti választások

Az európai parlamenti képviselők megválasztásának módja tagállamonként nagyon különböző. Egyes tagállamokban (kisebbségi) régióként rendkívüli eljárások léteznek, más országokban egységes eljárás szerint választják meg jelöltjeiket. A Bizottságnak háromévente jelentést kell készítenie az Unióban érvényes állampolgárságról és megkülönböztésmenstességről szóló rendelkezések alkalmazásáról.²⁵ E jelentés alapján az Unió polgárainak jogait megerősítő vagy kiterjesztő intézkedések fogadhatók el.²⁶

Fölkérjük a Bizottságot, vizsgálja meg a tagállamokban érvényes eljárásokat, és tegyen az Unió nemzeti kisebbségeihez tartozó polgárok helyzetét megerősítő ajánlásokat, ezáltal biztosítva ezen polgárok jogos követeléseinek figyelembevételét. Ahogyan a jogoknak az EUMSZ 20(20) cikkében található, nem kimerítő tartalmú felsorolásából kitűnik, az európai uniós állampolgári jogoknak (jogilag) nincs határon átnyúló dimenziójuk, azok mégis jogokat biztosítanak az Unió minden polgára számára (pl. a tartózkodás és a petíció benyújtásának joga).

A kisebbségek korlátozott jogainak problémájára adható megoldás része kisebbségi platform – konzultatív testület – felállítására azon kisebbségek esetén, amelyeknek lélekszáma túl alacsony ahhoz, hogy európai uniós parlamenti képviseletet nyerhessenek, ily módon biztosítható az említett kisebbségek és az európai intézmények közötti párbeszéd. Számos tagállamban léteznek ilyen platformok, amelyek révén nyitott, átlátható és rendszeres párbeszéd tartható fenn az állami intézmények és az érintett nemzeti kisebbségek között és az uniós tevékenységek minden területén véleménycsere valósítható meg.²⁷

Jogalap: EUMSZ 25. cikk és EUMSZ 20(2) cikk.

Eszköz: Tanács irányelv/Rendelet/Határozat

²² EUSZ 17(4) cikk & EUSZ 19(2) cikk.

²³ EUSZ 16(4) cikk.

²⁴ EUSZ 14(2) cikk.

²⁵ EUMSZ 18-25. cikkei.

²⁶ EUMSZ 25. cikk és EUMSZ 20(2) cikk.

²⁷ EUSZ 11(1) cikk & EUSZ 11(2) cikk.

5. EGYENLŐSÉG

Az új évezred küszöbén az EU megkülönböztetés-ellenes jogi keretszabályzatot fogadott el. Ebben meghatározták az Európában érvényes minimális szintet. A jelentős haladás ellenére a megkülönböztetés-ellenességi esetek száma alacsony, az áldozatok többsége pedig nem él jogaival. Elérkezett a hatékonyság növelésének, az egyenlőség útjában álló (procedurális) nehézségek kiküszöbölésének ideje.

5.1 Javított diszkriminációellenes jogi keret

A faji egyenlőségről szóló irányelv 28 és az egyenlő bánásmódról szóló irányelv 29 2000-ben történt elfogadása óta az EU tagállamaiban minimális szintű közös megkülönböztetés-ellenes törvénykezés működik. Ezt a keretet 2008-ban a fegyűlöletet és idegengyűlöletet jogszabályilag megelőzhetővé tevő tanácsi kerethatározat³⁰ elfogadásával bővítették.

2008-ban az Európai Bizottság a személyek számára vallásuktól, hitüktől függetlenül biztosított egyenlő bánásmód elvét gyakorlatba ültető irányelv elfogadását javasolta.³¹ Az érvényben lévő egyenlő bánásmódról szóló irányelv védelmet nyújt a munkavállalás, szakma és szakmai képzés terén, az új ajánlás azonban az irányelv hatályát a munkavállaláson kívüli területekre is kiterjesztene (ahogyan ez a faji egyenlőségről szóló irányelv esetében már megtörtént.)

Nézetünk szerint a megkülönböztetés-ellenes törvénynek mindenki számára, a nemzeti kisebbségek tagjait is ideértve, hatékony védelmet kell biztosítania. A dolgok jelenlegi állása szerint a Szerződésben felsorolt jogalapok³² között eltérés tapasztalható, annak ellenére, hogy ezek a jogalapok a gyakorlatban gyakran fedik egymást. A területet szabályozó, újrafogalmazott irányelvnek tisztázni kellene, hogy az uniós törvények tiltják a személyek jellemvonásain vagy valamely vallási vagy hitbeli meggyőződésén alapuló hátrányos megkülönböztetését. Az új irányelvnek az egyenlőséget támo-

gató intézkedéseket kell tartalmaznia; a tagállamokat kötelezni kell a pozitív megkülönböztetés engedélyezésére, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek egyenlősége irányába mozduló intézkedések megtételére és az itt felsorolt célokhoz való ésszerű alkalmazkodásra. Az új irányelvnek ugyanakkor tisztázni kell azt, hogy az Európai Unió jogszabályok elbátortalanító hatásúak is. „Az irányelv átültetését szolgáló nemzeti intézkedések megszegését rendező és büntető szabályok legyenek hatékonyak, arányosak és elbátortalanító hatásúak.”³³ Sürgősségi esetekben lényeges a megszakítható jogi eljárások megléte.

A hátrányos megkülönböztetés megelőzésének hatékonysága érdekében az irányelv érvénybe léptetésében jogosan érdekelt, egyenlőséggel foglalkozó nemzeti testületeknek önálló jogi státusuk kell, hogy legyen, amely alapján panaszszal élhetnek olyan esetben is, amikor nincs azonosítható áldozat.

Jogalap: EUMSZ 19(1) cikk.

Eszköz: (az érvényes egyenlőségi irányelvet módosító) irányelv

28 A Tanács 2000. június 29-i 2000/43/EK irányelve a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról.

29 A Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról.

30 A Tanács 2008/913/IB kerethatározata (2008. november 28.) a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről

31 Közlés: Non-diszkrimináció és egyenlő esélyek: Megújult kötelezettségvállalás COM(2008) 420 végleges & A Tanács személyekkel való vallási meggyőződéstől, hittől, kortól, szexuális beállítottságtól független, egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló Irányelvvel kapcsolatos Ajánlás. COM(2008) 426 végleges.

32 EUMSZ 19.cikk.

33 Európai Törvényszék C-54/07 ügyirat, Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding v Firma Feryn NV, 2008. július 10.

5.2 Az állam nélküli kisebbségek egyenlősége

Európában állam nélküli személyek százezrei élnek. ³⁴ Sokan közülük nemzeti kisebbségek tagjai és évtizedek óta élnek az Unióban. E személyek gyakran kirekesztés áldozatai, kiszorulhatnak az oktatási, egészségügyi és társadalmi biztosítási rendszerből és elveszítik választói jogukat. Az állam nélküli személy nem utazhat, hivatalosan nem talál állást. Következésképpen az egyenlőtlességgel, a hátrányos megkülönböztetéssel kell szembenéznie. Az európai állam nélküli

személyek java része roma nemzetiségű. Az Európai Unió nincs olyan helyzetben, hogy az állam nélküli személyek problémáit orvosolja, minthogy az EU nem adhat nekik állampolgárságot – ez a tagállamok előjoga.³⁵ Az Unió ugyanakkor megkönnyítheti az állam nélküliek életét. Az Európai Unió szintjén az állam nélküli személyek a „harmadik állam polgárai” besorolás alá eshetnek.³⁶ Ezek részére az EU köteles egységes politikát kidolgozni, amelynek célja az Unióban törvényesen tartózkodó, harmadik országbeli polgárokkal való méltányos bánásmód, azok jogainak, szabad közlekedésük és más tagállamokban való tartózkodásuk feltételeinek meghatározása.³⁷ Az állampolgársághoz kapcsolódó jogok kiterjesztése olyan állam nélküli személyekre és családjaikra, akik egész életüket a születésük helyének megfelelő országban éltek le, jelentősen megkönnyítheti az érintettek mindennapi gondjait.

Az utóbbi tíz esztendőben az Unió bizonyos harmadik állambeli (és állam nélküli) polgárok jogaihoz kapcsolódó irányelvek egész sorát fogadta el.³⁸ Ez a keret ugyanakkor még mindig bizonyos személyeket kizár és különbség van a hasonló helyzetű állam nélküli személyek, illetve az Unió polgárainak jogai között, ami a munkavállalási engedélyek kibocsátását, a családegyesítést, a szolgáltatások nyújtását illeti.

Javasoljuk az irányelvek a hosszú távon állam nélküli személyek és családjaik jogainak az Unió állampolgárainak jogaihoz való közelítését célzó módosítását.

Jogalap: EUMSZ 79(2) cikk.

Eszköz: Irányelv (módosítás)

34 Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának kijelentése értelmében, 2011. augusztus 5., <http://www.humanrightseurope.org/2011/08/hammarberg-urges-more-protection-for-europes-stateless-people/>.

35 A Tagállamok többsége azonban aláírta és/vagy ratifikálta A nemzetiségéről szóló európai egyezményt (ETS No. 166), amely tartalmazza az állam nélküliség elkerülésének elvét és meghatározza olyan személyek állampolgársághoz jutásának szabályait, mint például a születésükkor más állampolgárságot el nem nyerő gyerekek.

36 EUMSZ 67(2) cikk.

37 EUMSZ 79. cikk.

38 Lásd például a Tanács 2003/86/EK Irányelve a családegyesítési jogról; a Tanács 2003/109/EK Irányelve a huzamos tartózkodási jogról; a Tanács 2004/114/EK Irányelve a harmadik országbeli hallgatók befogadásáról; a Tanács 2005/71/EK Irányelve a harmadik országbeli kutatókról; a Tanács 2009/50/EK Irányelve a magasan képzett munkaerőről.

6. AUDIOVIZUÁLIS ÉS EGYÉB MÉDIA TARTALMAK

Számos nemzeti kisebbséghez tartozó személy olyan nyelvet beszél, amely valamely más európai tagállam többségi nyelve. Mivel e kisebbségek lélekszáma gyakran túl alacsony ahhoz, hogy teljes körű saját médiakörnyezetet alakítsanak ki, az azonos nyelvű (szomszédos) országok médiakínálatára szorúlnak. A gyors technikai fejlődés következtében a tartalomközvetítés és az üzletkötés módszerei sokat változtak. A filmek, könyvek, zene, televízió és egyéb tartalmak terén a nemzeti szinten korlátozott szerzői jogok a szolgáltatások szabad áramlásának új akadályát képezik.

6.1 Egységes szerzői jogi piac

Üdvözljük az Európai Bizottságnak a szerzői jogok egységes piacának kialakítására tett erőfeszítéseit és annak fogalmát is, hogy az új jogszabályok optimalizálják a szerzők, szolgáltatók és fogyasztók közötti kapcsolatokat.³⁹

A kisebbségekhez tartozó személyek természetes módon az anyanyelvükön elérhető javakat és szolgáltatásokat részesítik előnyben. Ez a nyelv sok esetben valamely szomszédos ország nyelve. Az országhatárok korlátozhatják a tartalmak szabad áramlását, ez káros hatással van a kulturális és nyelvi sokféleségre. A tartalom uniós szintű engedélyeztetése rendkívül bonyolult probléma, amelynek hátulütője, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek nem élhetnek a határon túl rendelkezésre álló szolgáltatásokkal.

Javasoljuk olyan egységes európai szerzői jog fölállítását, amely az Európai Uniót egyetlen szerzői jogi piacként kezeli. Ez a megoldás eltörölné az Unióban létező engedélyeztetési határokat és lehetővé tenné a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek bizonyos tartalomhoz való, az illető tartalmat szolgáltató tagállam polgáraival egyenlő hozzáférést.

Jogalap: EUMSZ 118. cikk.

Eszköz: (EP/Tanács) Rendelet (egységes szerzői jogról szóló)

6.2 Audiovizuális médiaszolgáltatásról szóló irányelv módosítása

A szerzői jogok egységes piacának kialakítása hosszú távú folyamat. Az egységes piac kialakítása előtt szükség van az érvényben lévő jogszabályok az audiovizuális médiatartalmak szabad vételét és újrasugárzása tilalmának feloldását biztosító módosítására.³⁹ Jelenleg a műsorok szabad vétele csak bonyolult folyamat végeredményeként lehetséges, amelynek folyamán a vevő tagállam köteles műsorlistát benyújtani annak a tagállamnak, amelyben aműsorokat sugárzó szolgáltató található.

Olyan módosítást javasolunk, amely a nemzeti kisebbségek által lakott régiókban biztosítja az audiovizuális szolgáltatások és a sugárzott tartalmak vételének szabadságát analóg és digitális műsorsugárzás esetében egyaránt, kérésre szolgáltatott tartalmak, földi és műholdas sugárzás esetén is.

Jogalap: EUMSZ 53(1) és 62. cikk.

Eszköz: Irányelv (Médiaszolgáltatásról szóló irányelv módosítása)

³⁹ EUMSZ 118. & Kommunikáció: a szerzői jogok egységes piaca, COM(2011) 287 végleges; lásd még: Kommunikáció: Európa digitális napirendje – Európa növekedésének digitális vezérlése COM(2012) 784 végleges.

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/13/EU Irányelve a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról - (Audiovizuális Médiaszolgáltatásokról szóló Irányelv); lásd még: Határon átnyúló televíziózásról szóló európai egyezmény, ETS No. 132, 05/05/1989, az ETS No. 171. Protokollban eszközölt módosításokkal.

7. KISEBBSÉGI KÖZÖSSÉGEK TÁMOGATÁSA

Számos tagállam országos, regionális és helyi hatósága felismeri a kulturális és nyelvi sokféleség támogatásának és népszerűsítésének fontosságát. Ezzel összhangban támogatnak bizonyos, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára releváns területeket, tevékenységeket.

7.1 Kisebbségi közösségek regionális (állami) támogatása

A kisebbségi közösségek kultúrája, filmkészítése, zenéje, könyvkiadása, nyomtatott sajtója, televíziós műsorszolgáltató

sa vagy specifikus szociális politikája számos európai régióban támogatásban részesül. Ez a támogatás európai állami segély formájában érkezik, amennyiben a mutatók bizonyos küszöbön felüliek (de minimis szabály).⁴¹ Ilyen esetekben a tagállam köteles értesítőt küldeni a Bizottságnak, amely fölméri a segély és az állami segélyekre vonatkozó szabályzat összeférhetőségét. A kisebbségi közösségek kultúráját és nyelvét támogató segélyek az EUMSZ 107(3)(d) cikkének hatálya alá esnek (a kultúra és a szellemi örökség megőrzésének népszerűsítését célzó segély) vagy az általánosabb érvényű EUMSZ 107(3)(c) cikkének hatálya alá (bizonyos gazdasági területek vagy tevékenységek föllendítését célzó segély).⁴²

A gazdaság bizonyos területein az EU tömbösített felmentés elfogadásával bizonyos feltételek teljesülése mellett az értesítési kötelezettség alól mentes segélytípusokat is meghatározott. ⁴³ A tömbösített felmentés előnye a hatóságok és kedvezményezettek erősebb jogszabályi biztonsága illetve a Bizottság munkaterheinek csökkenése.

Kérelmezzük a kisebbségi közösségeket és kultúrájukat támogató tevékenységek tömbösített felmentését. Ide tartozik a „kultúra és szellemi örökség megőrzése”,⁴⁴ de ennél valamivel több is. Olyan felmentést kérelmezzünk, amely figyelembe veszi a nyelvek és a regionális sokféleség népszerűsítését ⁴⁵ és tiszteletben tartja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait. ⁴⁶

Jogalap: EUMSZ 109. cikk és EUMSZ 108(4) cikk.

Eszköz: Tanácsi Rendelet és/vagy Bizottsági Rendelet

vagy:

Jogalap: EUMSZ 107(3)(e) cikk.

Eszköz: Tanácsi Határozat

⁴¹ 1998/2006. sz. Bizottsági Rendelet a de minimis segélyről szóló Egyezmény 87. és 88. cikkeinek alkalmazásáról.

⁴² Lásd például C(2008)1840. sz. Határozat (Baszok szinkron/feliratozás) és C(2006)6700. sz. Határozat (Új Szó).

⁴³ 800/2008. sz. Bizottsági Rendelet (tömbösített kivételről szóló), illetve 994/98. sz. Tanácsi Rendelet (Felhatalmazó Rendelet). A jelenlegi keretet módosító folyamat alakulóban van. Lásd pl. Bizottsági MEMO/12/936.

⁴⁴ A 994/98 (COM(2012) 730, 5.12.2012) Tanácsi Határozat tanácsi határozattal történő módosítását célzó Ajánlás 1(a)(v) cikkében tömbösített kivétel példaként említi a „kultúra és örökség megőrzését”.

⁴⁵ Az EUMSZ 167(1) cikke értelmében: „Az Unió hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, ugyanakkor tiszteletben tartja nemzeti és regionális sokféleségüket...” illetve az Alapvető emberi jogok Chartájának 22. cikke alapján: „Az Unió tiszteletben tartja a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget.”

⁴⁶ EUSZ 2. cikke: „Az Unió az emberi méltóság, szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogszabályság tiszteletének értékeire, illetve az emberi jogok, a kisebbségi közösségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartására épül.”

8. MENTESÍTŐ ZÁRADÉK

A Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezés, a jelen szöveg 2-7. fejezeteiben jogi aktus javaslatokat tartalmaz. Amennyiben az Európai Unió elfogadja őket, a javaslatok együttesen, jelentős és átfogó módon javítják a kisebbségek védelmét az Európai Unióban.

Javasataink mindegyike esetében megjelöltük a szerződésben foglalt jogalapot, illetve az általunk legmegfelelőbbnek tartott jogi aktus típusát. A megadott jogalap és eszköztípus jelzés értékű, a Bizottság elemző munkájának megkönnyítését célozza.

A szerzők úgy gondolják, a javasolt jogszabályok a Bizottság azon hatásköre alá esnek, amely értelmében az Alapító Szerződések végrehajtása érdekében jogszabályjavaslatot terjeszthet az Unió elé.⁴⁷ Természetesen tudatában vagyunk annak, hogy az Alapító Szerződések értelmezésekor jogi véleménykülönbségek támadhatnak.

A szerzők tehát számítanak arra, hogy az elemző csoport a javaslatokat egyenként mérlegeli, amennyiben valamelyikük elfogadhatatlannak bizonyul, ennek nem kell a többi javaslatra is kihatnia.

⁴⁷ 211/2011. sz. Rendelet a polgári kezdeményezésről; EUSZ 11(4) cikk & EUMSZ 24(1) cikk.

FUEN

TÖRVÉNYTÁR

WWW.TORVENYTAR.SK

A Törvénytár.sk portál a Pro Civis polgári társulás törvényfordítási tevékenysége nyomán jött létre annak érdekében, hogy a hatályos szlovák jogszabályok elérhetőek legyenek könnyen használható formában magyar nyelven is.

Az oldalon található törvények alapértelmezetten az épp aktuális időállapotukban jelennek, de visszakereshetőek egyes korábbi időállapotok is, amennyiben elkészült a fordításuk. Az épp megtekintett időállapotban zöld háttérrel jelöltük azokat a szakaszokat, amelyek módosultak az előző időállapothoz képest. A jogszabályok között lehet keresni szám, kulcsszó, a hatályosság dátuma vagy forrás (Szk Nemzeti Tanácsa, kormány, minisztériumok stb.) szerint.

A törvények, kormányrendeletek vagy minisztériumi hirdetések mellett a Törvénytár.sk portálon nemzetközi szerződések és hasonló dokumentumok is megtalálhatóak. Emellett lehetőséget adunk községek és városok részére, hogy közzétegyék általános érvényű rendeleteiket.

A portál működésével, a jogszabályi szövegekben esetlegesen előforduló hibákkal kapcsolatban szívesen fogadjuk észrevételeiket, hozzászólásaikat, melyeket a főoldal alján található kapcsolattartó mező kitöltésével, vagy a torvenytar@torvenytar.sk elektronikus postacímen oszthatnak meg velünk.

A Törvénytár működését a Bethlen Gábor Alap támogatja.